

OM azonosító: 036511

CSODAORSZÁG ÓVODA, BÖLCSŐDE
ÉS KÖZÉTKÉZTETÉST ELLÁTÓ INTÉZMÉNY

Óvoda Pedagógiai Programja

BÜK
2021.

*"Tekintet nélkül arra, hogy
másoknak tetszik vagy nem.
Tekintet nélkül arra, hogy
látják-e vagy nem.
Tekintet nélkül arra, hogy
lesz-e sikere vagy nem.
Tedd a jót.
Tégy minden jót,
amit, megtehetsz,
ott, ahol vagy
tégy, ahogy teheted,
akkorát, amekkorát tehetsz.
De mindig szüntelen,
az legyen programod."*

(Sík Sándor)

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés.....	1
1.1. Történeti áttekintés	1
1.2. Törvényi keretek	3
2. Intézményünk általános jellemzői	5
2.1. Intézményi adatok	5
2.2. Intézményünk bemutatása, pedagógiai hitvallásunk	6
2.3. Gyermekkép	7
3. Óvodai nevelésünk célja- óvodaképünk.....	8
4. Óvodai nevelésünk általános feladata	9
4.1. Az egészséges életmód alakítása.....	10
4.1.1. A gyermekek gondozása	11
4.1.2. Testápolás	12
4.1.3. Öltözködés	13
4.1.4. Táplálkozás	13
4.1.5. Testi nevelés – Edzés – Mozgás	14
4.1.7. Egészség védelme, edzése, óvása, megőrzése, biztonságos környezet, környezet védelme.....	16
4.1.8. Testi, lelki, mentális egészségfejlesztés.....	17
Pszicho-higiénés egészségvédelem.....	17
4.2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés.....	18
4.2.1. Beszoktatás-befogadás – szülővel történő fokozatos beszoktatás	19
4.2.2. Közösségi élet szokásai, közös élmények	20
4.3. Az értelmi nevelés, fejlesztés megvalósítása	23
4.4. Anyanyelvi nevelés	25
5. Az óvodai élet megszervezésének elvei	29
5.1. Intézményünk személyi feltételei.....	29
5.2. Intézményünk tárgyi feltételei	30
5.3. Intézményünk csoportszerkezete	31
5.4. Az óvodai élet megszervezése	32
5.4.1. Napirend.....	32
5.4.2. Hetirend.....	33
5.4.3. Nyári élet.....	34

6. Az óvodai élet tevékenységformái	35
6.1. Játék	35
6.1.1. Gyakorló játék.....	36
6.1.2. Szimbolikus- Szerepjáték.....	37
6.1.3. Szabályjáték	38
6.1.4. Építő, konstruáló játék	39
6.3. Mozgás	41
6.3.1. A mindennapi mozgásos játékok biztosításának lehetőségei.....	42
6.3. Verselés, mesélés	44
6.3.1. Dramatizálás, bábozás.....	47
6.4. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc.....	48
6.5 Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka	52
6.6 A külső világ tevékeny megismerése	55
6.7. Munka jellegű tevékenységek	60
6.8. A tevékenységekben megvalósuló tanulás.....	62
7. A fejlődés jellemzői	64
7.1. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére	64
8. Intézményünk kapcsolatai	66
9.1.1. Kiemelten tehetséges gyermekek nevelése	79
9.2. A migráns gyermekek nevelése, integrációja	80
10. Sajátos feladatok	81
10.1. Logopédiai fejlesztés	81
10.2 Gyermekvédelem	87
11. Intézményi specialitások	90
12.1. Az iskolába lépés feltételei	90
12.2. A csoportok és a gyermekek fejlődésének ellenőrzése és értékelése.....	92
12.3. A Pedagógiai Program értékelése	93
13. Záradék.....	94

"Klasszikus oktatásnak épülete állandó tatarozás alatt áll. Régi épület ez, amely struktúrájában valamennyi korszak jegyeit magán hordozza. S hogy áll még ez a ház, azt ezeknek a folyamatos renovációknak köszönhetjük. Ha nem változtatnánk rajta, hamarosan összeomolnék."

(Anatole France)

1. Bevezetés

1.1. Történeti áttekintés

A magyar óvodák törvényi szabályozása több mint száz évre tekint vissza. E hosszú idő alatt az említett idézet beigazolódni látszik.

Az első magyar óvodai törvényt 1891-ben alkotta meg az országgyűlés, amelyet 1936-ban módosítottak, de így is több évtizeden keresztül eredményesen szolgálta a kisdédóvás ügyét.

A megváltozott rendszerben 1953-ban alkottak ismét törvényt a kisdédóvásról -tisztelőben tartva a hagyományokat- a társadalmi követelmények figyelembe-vételével.

Az ezt követő évtizedekben az állami ideológia szolgálatába kellett állítani az óvoda nevelő-oktató munkáját, amelyet központilag szabályoztak. Hierarchikus rend uralkodott és a centralizáltság volt a jellemző. Az óvodák helyének, szerepének meghatározásában, a 3-6 éves korú gyermekek nevelésének, feltételrendszerének továbbfejlesztésében figyelemre méltó volt az Oktatásról szóló 1985. évi törvény.

Alapvetően eltérve a korábbi szabályozástól újat hozott abban, hogy nem külön, hanem egységes törvényi keretben, a nevelési-oktatási rendszer szerves részeként, önálló nevelési-oktatási intézménnyé nyilvánította az óvodát. A társadalmi változások hatására azonban teljesen új szabályozásra volt szükség, így született meg az 1993. évi LXXIX. törvény, majd annak módosításai a közoktatásról.

A közoktatási törvényjelentős változásokat hozott, mert kimondja, hogy az óvoda, a közoktatási rendszer alapegysége, alapintézmény, a közoktatás nevelő intézménye és helyi nevelési programot kell készítenie.

Demokratizálódó társadalmunkban általánossá kezd válni az a felismerés, hogy a társadalom gazdasági és kulturális fejlődésében meghatározó szerepe van a nevelésnek és az oktatásnak.

1996-ban fogadta el a Kormány az óvodatörténeti jelentőségű új alapidokumentumot, az Óvodai nevelés országos alapprogramját. Ezzel új tartalmi rend –két lépcsős szabályozás-került bevezetésre, amely a sokféleségnek enged teret, hiszen az alapprogram a "keret", csak az elveket tartalmazza nevelőmunkánkhoz, s ezt tölti meg színes tartalommal Nevelési Programunk, amelynek elkészítése nagy kihívást és óriási felelősséget jelentett.

A többször módosított közoktatási törvény alapján megtörtént a HOP felülvizsgálata, az intézmény minőségirányítási programjának kidolgozása, mely 2012. augusztus 31-ig volt érvényben. Ebben a folyamatban érvényesülnie kellett a dokumentumok egymásra épülésének.

2013. évben a törvényi változások következtében átdolgoztuk a pedagógiai Programot, ill. az intézmény átszervezése miatt. 2014. szeptember 1.- 2017. augusztus 31-ig egységes óvoda-bölcsőde is működött intézményünkben. 2014 -ben az egységes óvoda-bölcsődei csoport létesítésével Pedagógiai Programunkat kiegészítettük a bölcsődei nevelés-gondozás szakmai szabályaival és a bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramjával, amely az intézmény átszervezésével hatályát veszti.

Nevelőtestületünk saját nevelési, ill. pedagógiai programot készített, és egy csoportban az óvodapedagógusok felhasználják Nagy Jenőné: Óvodai Nevelés a művészetek eszközeivel c. alternatív pedagógiai programot (melléklet szerint).

2017. szeptember 1-től hatályos az átdolgozott Pedagógiai Program, amely az egységes óvoda- bölcsődei csoport bölcsődei csoporttá való átszervezése miatt került átdolgozásra.

2018. szeptember 1.-től 363/2012. (XII.17.) Korm. rendelet az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról módosítása következtében módosítottuk a Pedagógiai programunkat, az előző évben elfogadott Pedagógiai Program hatályát veszti. 2018. december 1-től hatályos az újonnan módosított Pedagógiai Programunk.

A közneveléssel összefüggő egyes törvények módosításáról és a nemzeti köznevelés tankönyvellátásáról szóló 2013. évi CCXXXII. törvény hatályon kívül helyezéséről szóló 2019. évi LXX. törvény elfogadásával az Országgyűlés módosította A nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvényt, melynek módosult előírásai 2019. július 26-án, szeptember 1-én illetve 2020. január 1-én léptek hatályba.

Az egyes köznevelési és szakképzési tárgyú, valamint a jelnyelvoktatói névjegyzék vezetésével összefüggő 65/2021. (II. 15.) Korm. rendelet az óvodai nevelést 2 pontban érinti. A nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról szóló 229/2012 (VIII.28.) Kormányrendelet, ami a nem állami óvodafenntartók finanszírozásával kapcsolat végrehajtási szabályokat érinti, így intézményünkre nem vonatkozik. A másik az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet módosítása 28. § Az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról szóló 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet 1. melléklet III. AZ ÓVODAI NEVELÉS FELADATAI cím, Az egészséges életmód alakítása alcím (5) bekezdésében a „telítetlen-zsírtartalmú” szövegrész helyébe a „telítettzsír-tartalmú” szöveg lép. Ezen törvényi változások és a Nevelőtestület módosítási javaslatai miatt szükséges volt a Pedagógiai Programunk módosítása.

2021. április 26-tól hatályos az újonnan módosított Pedagógiai Programunk.

1.2. Törvényi keretek

E törvényi felhatalmazásra készült ez a dokumentum, amely kifejezi óvodánk sajátosságait, törekvéseit, arculatát. Ez az a dokumentum, amely kötelezi az óvodában dolgozókat, a fenntartó ehhez igazítja elvárásait, fejlesztési támogatásait, az óvoda igénybe vevője, s mindenki más, aki lényeges információkhoz szeretne jutni, ebből tudhatja meg, milyen értékeket közvetít az óvoda, s milyen fejlődési szintre juttatja el óvodásait.

Pedagógiai Programunk a hazai óvodai neveléstörténet értékeire, nemzeti sajátosságaira, a pedagógiai és pszichológiai kutatások eredményeire a magyar óvodai nevelésügy nemzetközileg elismert gyakorlatára épül, figyelembe véve Magyarország Alaptörvényének értékeit.

Elvi alapja az Óvodai nevelés országos alapprogramja, de figyelembe vettük a hatályos törvényeket és kormányrendeleteket:

Jogszábeli alapok:

- Magyarország Alaptörvénye (2011. április 25.)
- 2011. évi CXC törvény a nemzeti köznevelésről
- 229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelete a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról
- 363/2012. (XII.17.) kormányrendelete Az Óvodai nevelés országos alapprogramjáról
- 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 32/2012. (X.8.) EMMI rendelet A Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve és a Sajátos nevelési igényű tanulók iskolai oktatásának irányelve kiadásáról
- 17/2013. (III. 1.) EMMI rendelet a nemzetiség óvodai nevelésének irányelve
- 2012. évi CLXXXVIII. törvény A köznevelési feladatot ellátó egyes önkormányzati fenntartású intézmények állami fenntartásba vételéről
- 1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
- 1992. Egyezmény a gyermekek jogairól Egyesült Nemzetek UNICEF
- 15/2013. (II. 26.) EMMI rendelete a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről
- a 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről;
- 257/2000. (XII. 26.) Korm. rendelet a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvénynek a szociális, valamint a gyermekjóléti és gyermekvédelmi ágazatban történő végrehajtásáról

és a helyi alapidokumentumokat, szabályzatokat:

- Alapító Okirat,
- Szervezeti és Működési Szabályzat,
- Közalkalmazotti Szabályzat, és intézményi szabályzatok
- Bük Város Önkormányzatának szabályzatai, adott évi költségvetési rendelete.

Kiegészíti Pedagógiai programunkat:

- Munkaterv (adott nevelési év tartalmi feladatai, a megvalósítás munkarendje, szervezeti keretei, időhatárai, felelősei).
- Éves munkaterv (a műveltségi területek témáit illetően) minden csoportban.
- Tematikus terv (a csoportnaplóban: az egészséges életmódra nevelés, az érzelmi nevelés és a szocializáció negyedévenként tervezve és értékelve, a tevékenységek témánként, korcsoportonként heti, vagy havi bontásban).
- Mérések, megfigyelések: (a csoportnaplóban, illetve az egyéni személyiséglapon folyamatosan vezetve).
- Beszámolók

A Nevelőtestület által kidolgozott Helyi Nevelési Program 1999. szeptember 1-jén került bevezetésre.

A Pedagógiai Program figyelembe veszi:

- a fenntartó lehetőségeit,
- az óvoda speciális adottságait,
- a gyermekek és szülők nevelési szükségleteit és igényeit,
- a nevelőtestület autonómiáját,
- a környezeti lehetőségeket,
- az intézmény alkalmazottainak pedagógiai, szakmai felkészültségét,
- az intézménnyel kapcsolatban lévők igényeit, véleményét.

2. Intézményünk általános jellemzői

2.1. Intézményi adatok

Az intézmény hivatalos neve: CSODAORSZÁG ÓVODA, BÖLCSŐDE ÉS
KÖZÉTKEZTETÉST ELLÁTÓ INTÉZMÉNY

Székhelye: 9737 Bük, Széchenyi u. 23.

Telephelye: Közétkeztetést Ellátó Intézményegység
Bük, Eötvös u. 1-3.

Fenntartója, működtetője: Bük Város Önkormányzatának Képviselő-testülete

Működési területe: Bük Város és feladat-ellátási megállapodás alapján Sajtoskál,
Simaság, Szakony község közigazgatási területe.

Az intézmény funkciói: Óvó-védő
Szociális
Nevelő-személyiségfejlesztő

„A nevelés teremti az embert, s az ember a hazát.”

(Brunsztik Teréz)

2. 2. Intézményünk bemutatása, pedagógiai hitvallásunk

Bük 3000 lakosú Város, Nyugat-Dunántúlon, a Répce folyó völgyében, az Alpokalja kapujában. Gyógyfürdőjéről Európa szerte ismert üdülőhely.

Itt működik óvodánk.

A falu, majd 2007. júl. 1-től, mint város e sajátos helyzete miatt gyors ütemben fejlődik. A 90-es évektől különösképp szembeűnő a változás, ami az óvodában is érzékelhető, hiszen 1993. óta egy megújult környezetben nevelhetjük a gyermekeket. 2011. szeptember 1-től 6 csoportos korszerű és jól felszerelt óvodát tudhatunk magunkénak, amely jó színvonalú feltételeket teremt az óvodáskorú gyermekek testi- és szellemi fejlődéséhez.

2013. március Bük Város Önkormányzata TÁMOP 3.1.11-12/2 óvodafejlesztési pályázat keretében bővítette az udvari fajátékokat, melyek a gyermekek mozgásfejlesztését segítik.

2014. szeptember 1-jétől intézményünk hat óvodai csoport mellett, egy egységes óvoda-bölcsődei csoporttal bővült. Bük Város Önkormányzata 120 millió Ft vissza nem térítendő támogatást kapott a Nemzeti Fejlesztési Ügynökségtől „a bük Csodaország Óvoda fejlesztése” c. NYDOP-5.3.1/B-12-2013-0015 pályázatára, az épület 2014. március végétől augusztus végéig elkészült, ugyanakkor az egész épületegyüttes felújításra került, így egy nagyon szép, új intézményben fogadjuk a gyermekeket.

Az egységes óvoda-bölcsőde óvodásainak nevelésében az óvoda Pedagógiai Programja a meghatározó. A bölcsődés korúak szakszerű ellátása érdekében a Pedagógiai Program kiegészült a bölcsődei nevelés-gondozás szakmai programjával.

Egységes Óvoda - Bölcsődei programunk szervesen kapcsolódott óvodai programunkhoz: a nevelési célok, a nevelés alapelvei, a tevékenységi formák hasonlóak, figyelembe véve az életkori sajátosságokat. A fő tevékenységi területek ugyanazok, de más hangsúlyt kaptak. 2017. szeptember 1-től a köznevelési törvény módosításával egységes óvoda – bölcsőde nem működhet, ezért Bük Város Önkormányzata Bölcsődét létesít ebben a csoportban, ezért kidolgozásra, ill. átdolgozásra került a Bölcsőde Szakmai Programja, ill. az óvoda Pedagógiai Programja.

Intézményünk csodálatos természeti kincsek - folyók, rétek, erdők, mezők, dombok, hegyek - közelében található, amelyek csábítanak bennünket és gyermekeket e gyönyörű világ felfedezésére és az ebben rejlő lehetőségek kiaknázására, a közvetlen és a tágabb környezetünkben egyaránt, hiszen az óvoda értéket közvetít.

Értéket, de erkölcsi értelemben is, ezért lényegesnek tartjuk a közösségi normák szerinti viselkedést, magatartást, mert közösséget is formálunk, s így szeretnénk elérni, hogy magabiztos, önálló, alkalmazkodni képes, kreatív gyermekek hagyják el az óvodát, akik életkoruknak megfelelő magatartási formákkal, gazdag érzelmvilággal rendelkeznek.

Óvodánk múltja arra kötelez bennünket, hogy a hagyományokat megőrizve, szeretettel és lelkesen végezzük nevelőmunkánkat, melyhez élvezzük a szülők bizalmát, s a fenntartó, működtető gondoskodó figyelmét.

2.3. Gyermekkép

Az ember mással nem helyettesíthető, szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben is egyedi személyiség és szociális lény egyszerre. A gyermekfejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg. E tényezők együttes hatásának következtében a gyermeknek sajátos, életkoronként (életkori szakaszonként) és egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak. Óvodai nevelésünk gyermekközpontú, befogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakozásának elősegítésére törekszik, biztosítva minden gyermek számára, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön, s meglévő hátrányai csökkenjenek. Nem ad helyet semmiféle előítélet kibontakozásának.

A nemzetiséghez tartozó gyermekek óvodai nevelésében biztosítani kell az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, átörökítését, nyelvi nevelését, és az integráció lehetőségét. A hazájukat elhagyni kényszerülő családok (a továbbiakban: migráns) gyermekeinek óvodai nevelésében biztosítani kell az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, társadalmi integrálását.

Nevelőmunkánk során elsődlegesnek tartjuk, hogy a gyermekek jól érezzék magukat, szeressenek az óvodába járni.

Intézményünk biztosítja az óvodáskorú korú gyermek fejlődésének és nevelésének optimális feltételeit. Közvetetten segíti az iskolai közösségbe történő beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlődését. Pedagógiai tevékenységrendszere és tárgyi környezete segíti a gyermek környezettudatos magatartásának kialakulását.

Nevelésünk alapelve:

- A gyermeki személyiséget elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés és bizalom övezi.
- A nevelés lehetővé teszi és segíti a gyermek személyiségfejlődését, a gyermek egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatását.
- A nevelésben alkalmazott pedagógiai hatásoknak a gyermek személyiségéhez kell igazodniuk.

Az alapelvek megvalósítása érdekében gondoskodunk:

- a gyermeki szükségletek kielégítéséről,
- az érzelmi biztonságot nyújtó derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtéséről;
- a testi, a szociális és az értelmi képességek egyéni és életkor-specifikus alakításáról;
- a gyermeki közösségben végezhető sokszínű – az életkornak és fejlettségnek megfelelő – tevékenységekről, különös tekintettel, a mással nem helyettesíthető játékról; e tevékenységeken keresztül az életkorhoz és a gyermek egyéni képességeihez igazodó műveltség tartalmakról, emberi értékek közvetítéséről;
- a gyermek egészséges fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges személyi, tárgyi környezetről.

3. Óvodai nevelésünk célja- óvodaképünk

A családban nevelkedő kisgyermek számára a családi nevelést segítve, napközbeni ellátás keretében a gyermek fizikai - és érzelmi biztonságának és jóllétének megteremtésével, feltétel nélküli szeretettel és elfogadással, a gyermek nemzetiségi/etnikai hovatartozásának tiszteletben tartásával, identitásának erősítésével kompetenciájának figyelembe vételével, tapasztalatszerzési lehetőség biztosításával, viselkedési minták nyújtásával elősegíteni a harmonikus fejlődést.

A hátrányos helyzetű, a szegény és a periférián élő családok gyermekei esetében a hátrányoknak és következményeiknek enyhítésére törekvés, szükség esetén más intézményekkel, szervezetekkel, szakemberekkel együttműködve. A valamilyen kisebbséghez tartozó gyermekek esetében fontos a nemzetiségi/etnikai hovatartozás tiszteletben tartása, az identitástudat kialakulásának segítése. A csoportban gondozható, nevelhető sajátos nevelési igényű gyermekek esetében pedig, minél fiatalabb életkortól kezdve a gondozásba ágyazott fejlesztés formájában segíteni a rehabilitációt és a rehabilitációt. Mindezek segítik az egyenlő esélyekhez jutást, a társadalmi beilleszkedést.

Az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család.

A gyermek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége, s ebben az óvodák kiegészítő, esetenként hátránycsökkentő szerepet töltenek be.

Az óvoda a gyermeket fokozatosan, de különösen az utolsó évében az iskolai nevelés-oktatásra készíti fel.

Az óvodai nevelésnek a gyermeki személyiség teljes kibontakozásának elősegítésére kell irányulnia, az emberi jogok és a gyermeket megillető jogok tiszteletben tartásával; oly módon, hogy minden gyermek egyenlő eséllyel részesülhessen színvonalas nevelésben. A gyermeket – mint fejlődő személyiséget – szeretetteljes gondoskodás és különleges védelem illeti meg.

Óvodai nevelésünk célja, hogy elősegítsük az óvodások sokoldalú, harmonikus fejlődését, a gyermeki személyiség kibontakoztatását, a hátrányok csökkenését az életkori és egyéni sajátosságok valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével (ideértve a kiemelt figyelmet igénylő gyermek ellátását is).

Az óvoda a köznevelési rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője, a gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig. Az óvoda pedagógiai tevékenységrendszer és tárgyi környezete biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének legmegfelelőbb feltételeit. Az óvodában, miközben az teljesíti a funkcióit (óvó-védő, szociális, nevelő-személyiségfejlesztő), a gyermekekben megteremtődnek a következő életszakaszba (a kisiskolás korba) való átlépés belső pszichikus feltételei.

A célunk, hogy alakítsuk a gyermekek környezettudatos attitűdjét. Hisszük, hogy gyermek által a szülőket, és ez által a városunk közösségének szemléletét is tudjuk formálni.

A környezeti-, természetvédelmi és a fenntarthatóságra való nevelés áthatja óvodai nevelésünk egészét.

*"Gyermekekkel foglalkozni: ez minden
bizonygyal a leghálásabb munka, mi e
földön osztályrészyűnkül juthat, és saját
tőkéletesbűlésűnket is ez mozdítja előre."
(Brunszyvik Teréz)*

4. Óvodai nevelésűnk általános feladata

Az óvodai nevelés - oktatás feladata a családban nevelkedő kisgyermekek napközbeni ellátásának és esetlegesen kiegészítő szolgáltatásoknak biztosításával testi- és pszichés szükségleteinek kielégítése, az optimális fejlődés elősegítése. A hátrányos helyzetű gyermekek esetében a hátrányok és következményeik enyhítésére törekvés. A sajátos nevelési igényű gyermekek habilitációjának és rehabilitációjának segítése a gondozás, nevelés, az egyéni és a csoportos foglalkozások keretében.

A feladatok megoldása során nagyon fontos a pedagógiai együttműködés: ugyanis az eltérő korosztályokra és eltérő képességű gyermekekre vonatkoztatva a konkrét megoldások az adott nevelési helyzetben nem azonos módon valósulnak meg, és ez pedagógiai tudatosságot feltételez.

Az óvodás gyermekek nem különűlnek el a nap folyamán, ugyanakkor nem is erőltethetők sem együtt játszásra, sem együtt tanulásra, a differenciált nevelés kerül előtérbe.

Az Óvodai nevelésűnk feladata az óvodáskorú gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése az egyéni sajátosságok figyelembevételével.

Ezen belül:

- az egészséges életmód alakítása,
- az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés
- az anyanyelvi-, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.

Minden nevelési területen a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatására törekszűnk, az egyéni bánásmód figyelembevételével.

Elsődleges feladatűnk az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének alakítása, a gyermek testi fejlődésének elősegítése. Érzelmi, az erkölcsi és a közösség (i) fejlődésűk érdekében elengedhetetlen feladatűnk az érzelmi biztonságot nyújtó, szeretetteljes légkör megteremtése.

Hozzájárulűnk az érzelmekre épűlő, kapcsolatteremtő képesség kialakításához, lehetőséget teremtűnk a közös élményekre épűlő tevékenységi formák gyakorlására, kiemelt tekintettel, a mással nem helyettesíthető játéokra.

Segítűjk a gyermekek szociális érzékenységenek fejlődését, én tudatának alakulását.

A kommunikatív képességek fejlődésének segítése a kommunikációs kedv felébresztésével és fenntartásával (meghallgatás, figyelem, kérdések megválaszolóása); a szocializációs problémával küzdő, lassabban fejlődő, érzékszervi és/vagy mozgássérűlt, a sajátos nevelési igényű, a hátrányos helyzetű, az elhanyagolt gyermekek nevelése-gondozása speciális többlet-törődéssel, szükség esetén más szakemberek bevonásával.

Értelmi fejlesztés terén az érdeklődés kialakulásának, fennmaradásának, erősödésének, az érdeklődési kör bővűlésének segítése; a gyermekek életkori sajátosságaira épűtve olyan tevékenységeket biztosítűnk, amelyek során a gyerekek tapasztalatokat, ismereteket szerezhetnek természeti és társadalmi környezetűkről.

Ösztönözzűk őket az egyszerű gondolkodási műveletek alkalmazására, az életkorra és az egyéni képességeiknek megfelelő feladatmegoldásra. A gyermek tevékenységének támogató-bátorító odafigyeléssel kísérése, megerősítése, az önkifejezés lehetőségeinek megteremtése az egyes helyzetekben.

Törekszünk a családdal való szoros együttműködésre, ill. kapcsolatot tartunk azokkal az intézményekkel, amelyek meghatározó szerepet töltenek be a gyermekek életében.

*„Egészséges lélek,
Egészséges testben.”
(John Lock)*

4.1. Az egészséges életmód alakítása

Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének alakítása a gyermek testi fejlődésének elősegítése ebben az életkorban kiemelt jelentőségű.

Ezen belül:

- a gyermek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése;
- a harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése;
- a gyermeki testi képességek fejlődésének segítése;
- a gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése;
- az egészséges életmód, a testápolás, a tisztálkodás, az étkezés, különösen a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és **telítettzsír-tartalmú** ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése, a fogmosás, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása;
- a gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet biztosítása,
- a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása;
- a megfelelő szakemberek bevonásával – a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve – speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátása, az egészségügyi szolgálattal való együttműködés.

Fontosnak tartjuk az óvodapedagógus, a dajka és a gyermekek közötti kapcsolat kialakítását, hisz szükségleteik körüli teendőiket eleinte közösen, a nevelővel, dajkával együttműködve, majd fokozatosan egyre önállóbban elégítik ki.

Természetesen szem előtt tartjuk, hogy óvodába lépéskor ezekben, a tevékenységekben is különböző fejlettségi szinten vannak, s eltérő ütemben fejlődnek.

Az egészséges környezet biztosítása

Óvodai környezetünk kialakításakor ügyeltünk arra, hogy az egészséges életmód feltételei biztosítottak legyenek.

Udvarunk tágas, burkolt, füvesített, kavicsos talajfelületű, labdajátékok, aszfaltrajz, hancúrozás, homokba rajzolás lehetőségeit kínálja. A kertben megfigyelhetik a növények fejlődését, évszakonként változását, gyakorolhatják ápolásukat és gyönyörködhetnek szépségükben. Az árnyékot adó fák hűvösében az enyhén lejtős, dombos terep változatos mozgásokra, télen szánkózásra ad lehetőséget.

Korszerű mozgás, ill. ügyességfejlesztő fajtáink nagyon kedveltek a gyerekek körében. A változatos tevékenységet lengőhinta, csúszda, homokozó, udvari babaszoba, labdák, kerti szerszámok, ugrókötelek, autók, szolgálják. Udvarunk vízcsappal, zuhanyzóval, ivókúttal ellátott.

A gyermekek jó közérzetét segíti az is, hogy az udvaron együtt játszhatnak óvodás testvéreikkel, más csoportba járó barátaikkal.

Az óvoda helyiségei

A bejáráshoz vezető utak burkoltak, sártisztító lábráccsal, lábtörlővel védjük a gyerekek egészségét, a helyiségek tisztaságát. Öltözőink, mosdóink részben tágasak, azokban a csoportokban, ahol jelenleg magasabb a létszám, átmeneti helyszűke mutatkozik. A csoportszobák berendezése, bútorzata - az óvodapedagógusi ötletességnek, leleményességnek köszönhetően - esztétikus, dekoratív, jól szolgálja a gyermeki tevékenységeket.

Csoportszobáink a játék, foglalkozások színtere, az étkezés, alvás helye is. Termeink világosak, modern felszerelésűek. A hőmérséklet optimális, a friss levegőről naponta többszöri szellőztetéssel gondoskodunk. A berendezési tárgyak esztétikusak, megfelelő méretűek.

Mosdóinkban minden gyermeknek jellel ellátott törülközője, fésűje, fogmosó pohara, fogkefeje van.

Tornatermünk jól felszerelt. Szellőzőtsége, tisztasága kifogástalan.

A logopédia foglalkoztató és a sószoja külön helyiségben található. A parajdi sötömbök több négyzetméteres aktív felülete alakítja ki a helyiség kedvező mikroklimáját – fényterápia kapcsolódhat hozzá. Használatával a légzés könnyebbé válik, enyhülnek az allergiás, asztmás panaszok.

Intézményünk valamennyi dolgozója figyelmet fordít a tisztaság megőrzésére, balesetek megelőzésére.

4.1.1. A gyermekek gondozása

Az óvodai élet szervezésében a gondozásnak is kiemelt szerepe van. A gondozás folyamatában is nevelünk, építjük a kapcsolatunkat a gyermekekkel, egyúttal segítjük önállóságuk fejlődését együttműködve a gondozást végző többi munkatársunkkal. A napi életritmus, a rendszeresen, megszokott időben végzett tevékenységek visszahatnak az életfolyamatokra, így az egészséges testi és lelki, szellemi fejlődésnek is feltételei.

Gondozási feladatok: testápolás, öltözködés, táplálkozás, pihenés. E területek az egészségmegővés alapjai, amit tudatosítunk nevelésünk során. Minden gyermek máshol tart a fejlődés területén, erről szülői kérdőíven tájékozódunk, anamnézist veszünk fel, és erre építjük a segítségnyújtás módját, mélységét.

Célunk:

A gyermekek komfortérzetének kielégítése, mely a testi, lelki, szellemi egészség alapvető feltétele.

Feladataink:

- Egészséges, biztonságos környezet teremtése.
- A gyermek testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése.
- Prevenció és korrekció alkalmazása.
- Törekedjen az óvodapedagógus a családi és óvodai szokások összehangolására.

- Tartsa szem előtt a gyermek egyéni sajátosságait, egyéni fejlődési ütemét.
- Érvényesítse a fokozatosság elvét.
- Bensőséges kapcsolatot alakítson ki a gyermekekkel.
- Megfelelő időt és alkalmat biztosítson a gyakorlásra.
- A higiénés teendők végrehajtásához szeretetteljes, nyugodt, derűs légkört biztosítunk, figyelembe véve a gyermekek eltérő egyéni helyzetét, szükségletét, életkori sajátosságait, otthoni szokásait.
- A segítség során a gondozás és szeretet megnyilvánulását éreztetjük minden gyermekkel. Megkülönböztetett figyelemmel, gondoskodással vesszük körül, mivel szavai, tekintete, hangszínya, mozdulatai, gesztusai gondozás közben is figyelmet, elfogadást közvetítenek. Ebből adódóan megszabadítjuk a gyermeket a kellemetlen érzésektől (pl. szomjúság, fázás, stb.).
- Az óvodai élet minden mozzanatában az óvodába érkezéstől, játékban, étkezésnél, WC használatnál, séta alkalmával, udvaron, pihenés alatt, stb. – mérlegeljük, hogy az adott fázisban a gyermek egészsége, testi épsége mennyire védett, és az adott helyzetben, mennyiben szolgálja a testi – lelki, szociális egészséget. A reggeli érkezéskor megfigyeljük a gyermekek küllemét, ruházatát, személyi tisztaságát, pihenési, vagy fáradtsági állapotát, betegségekre utaló tüneteit.
- Napközben különös figyelmet fordítunk az önkiszolgálásra, biztosítjuk a gyermekek számára a saját, jellel ellátott használati eszközöket, melyek megfelelő méretűek és szükség szerint elérhetőek (pl. törölköző, zsebkendő, fésű, fogkefe, fogmosó pohár, egyéni tornafelszerelés, saját váltócipő, váltó ruha, alvópárna, lepedő, ágynemű, ágy).
- Az önálló testápolás, öltözködés, étkezés szervezettségét az óvodába lépés pillanatától biztosítjuk.

4.1.2. Testápolás

- A testápolás a gyerekek egészségének védelmét, testük, ruházatuk gondozását, rendszeres szükség szerinti tisztálkodásukat és tisztaságigényük kialakulását szolgálja.
- A személyi higiénés önkiszolgálásban maguk a gyermekek is aktívan részt vesznek, ezt minden felnőtt azonos módon következetesen gyakoroltatja.
- Hozzászoktatjuk a gyermekeket, hogyha a kezük piszkos lesz, maguktól menjenek kezet mosni, valamint WC használat után és étkezés előtt.
- A gyermek megtalálhatja a jelét az öltözőben, a csoportban, a törölközőn, a fogmosó felszerelésén, a fésűjén.
- Minden gyermekkel megismertetjük az óvodánkban használt tisztasági eszközöket, azok használati módját.
- Tisztálkodási eszközeit jellel ellátva, megfelelő magasságban helyezzük el.
- WC használatára bármikor joga van a gyermeknek, a nem szobatiszta óvodás korúak esetében biztosítjuk a gyermek komfortérzetét – pelenkacsere, a szükséges higiénés feladatok elvégzése.
- Mosakodás, kéztörlés, fogmosás, fésülködés, WC használatánál biztosítjuk a felnőtt jelenlétét mindaddig, míg nem biztosak a szükséges szokások sorrendjében.
- Természetesen a kisebbeknél több személyes segítséget nyújtunk, de a rendszeres gyakorlás során arra törekszünk, hogy ez a készség kialakuljon a gyermekekben, és önállóvá váljanak.

- Állandó helyet alakítunk ki a tiszta és elhasznált papír zsebkendőnek.
- A gyermekeket szükségleteik jelzésére és azok bármikor történő kielégítésére szoktatjuk.

A fejlődés várható eredményei

Szeretnénk, ha az óvodáskor végére a gyermekeket az alábbi tulajdonságok jellemeznék:

- Önállóan tisztálkodnak; figyelmeztetés nélkül, amikor csak szükséges.
- Körömkefével tisztítják körmüket.
- Ruhájuk ujját fel- és letűrik, begombolják, kikapcsolják.
- WC papír megfelelő használata.
- Önállóan használják a WC-t, vigyáznak a mosdó és WC rendjére.
- A tisztálkodási szereket rendben tartják.
- Fogat mosnak, fogápolási szereket tisztán, rendben tartják.
- Hajukat rendben tartják.
- Megfelelően használják a zsebkendőt, megfelelő orrfűvási technika elsajátítása.

4.1.3. Öltözködés

Az óvodába bekerülő gyermekek szüleivel mindig megbeszéljük, hogy a gyermekek öltözete réteges, célszerű, önállóságukkal és az óvodai élettel összhangban legyen.

Hangsúlyozzuk a megfelelő cipő használatát is, amelynél fő szempontunk, hogy kényelmes, a sarok részt jól támasztó, saját, jól szellőző, hajlékony talpú legyen, nem esik le a lábról.

Öltözködés során fokozatosan alakítjuk ki azt az önállóságot, hogy a mindenkori hőmérsékletnek megfelelő ruházatot vegyenek fel.

A gyermekek önállóságának fejlődését elősegítjük a sorrendiség és szükséges technikák gyakoroltatásával. Figyelembe vesszük egyéni szükségleteiket, öltözködési tempójukat.

Fontosnak tartjuk az óvodapedagógus és a dajka példáját, megjelenését.

Az öltözőben található a jellel ellátott zsák, vagy polc, szekrény, stb., melybe a szülők váltóruhát, váltócipőt helyezhetnek el.

A fejlődés várható eredményei

Szeretnénk, ha az óvodáskor végére a gyermekeket az alábbi tulajdonságok jellemeznék:

- Önállóan öltöznek, vetkőznek.
- Holmijukat hajtogatva helyre teszik
- Ruhájukkal gondosan bánnak, cipőfüzőjüket megkötik.
- Ha fáznak, melegük van, segítenek magukon.
- Ágyneműjüket szépen összehajtják, ágyneműt rendben hagyják ott.

4.1.4. Táplálkozás

Az intézményben az óvodás gyermekek napi háromszori étkezést kapnak. Az étrendről a szülők mindig tájékozódhatnak, így lehetőségük van az otthoni és az óvodai étrend összehangolására. A folyamatosság bevezetésével lehetőséget teremtünk a nyugodt, a

gyermekek valós szükségletéhez igazodó étkezésnek, kiküszöböljük a várakozási időt (tízórai).

A főzőkonyhával a változatos étrend érdekében folyamatosan konzultálunk. Törekszünk az élettani szükségletnek megfelelő minőségű és tápértékű étkezést biztosítani a gyermekek számára. A táplálékallergiás gyermekek ellátása is feladatunk. A táplálékallergiás gyermek étele külön edényben érkezik. A gyermekek ízlésében, étvágyában, táplálkozási szokásaiban nagy egyéni különbségek vannak, melyeket figyelembe vesszük. A gyermek annyi ételt kapjon, ill. szedjen a tálból, amennyit jó étvággal el tud fogyasztani (többször merítünk, keveset). Nem erőltetjük az ételt, de kínálunk, igyekszünk megszerettetni az új ízeket. A szülők bevonásával biztosítjuk a gyümölcs mindennapos fogyasztását.

Az ízlésesen terített asztal látványa fokozza az étvágyat, egyúttal igényességre, kulturált viselkedésre készítet, ennek érdekében biztosítjuk a kulturált étkezés, az ízléses terítés feltételeit (terítő vagy alátét, evőeszköz (kanál, villa, kés, dupla tányér, pohár, szalvéta, kancsó, tál). Az előkészületekbe bevonjuk a gyermekeket önkiszolgálás, illetve segítők, naposok részvételével.

Folyadék (víz) egész nap rendelkezésre áll a gyermekeknek.

A kés, villa használatával fokozatosan ismerkednek meg a gyerekek.

A fejlődés várható eredményei

Szeretnénk, ha az óvodáskor végére a gyermekeket az alábbi tulajdonságok jellemeznék:

- Étkezés közben kulturáltan viselkedik, szokásává válik a kulturált étkezési magatartás, az egészséges táplálkozás.
- Halkan beszélgetnek.
- Igénylik az asztal esztétikus rendjét.
- Helyesen használják az evőeszközöket.
- Az ételből szükségletnek megfelelően önállóan vesznek, a kancsóból önállóan öntenek.

4.1.5. Testi nevelés – Edzés – Mozgás

Magában foglalja a gyermek testi szükségleteinek, természetes mozgásigényének kielégítését, a gyermek egészségének, testi épségének védelmét, edzését. A levegő, víz, napfény együttes hatása biztosítja a testedzést.

Napirendünkben nagy hangsúlyt fektetünk a szabadban való tartózkodásra. A mindennapi szabad mozgásokhoz biztosítjuk a megfelelő mozgásfejlesztő szabadtéri játékokat, speciális mozgást igénylő játékszereket.

Az eszközöket megfelelő felügyelet mellett, egyéni képességeik és bátorságuk szerint használják a gyermekek. A spontán mozgások lehetőségeit kirándulások, séták alkalmával is kihasználjuk (farönkön egyensúlyozás, patak átugrása, dombra fel- és lefutás, gurulás, stb.).

A tornának, játékos mozgásoknak mind a teremben, mind a szabadlevegőn, eszközzel vagy eszköz nélkül, spontán vagy szervezett formában minden nap lehetőséget biztosítunk.

Az egészségmegőrzés érdekében fontos, hogy gyermekeink edzettek legyenek, ezért évszaknak és időjárásnak megfelelően sokat tartózkodunk a friss levegőn, ahol futkározhatnak, mozoghatnak, kerékpározhatnak, rollerezhetnek. Tapasztalataink igazolják,

hogy a sok mozgás hozzásegít a gyermekek ellenálló képességének növeléséhez, amit bizonyít az óvodánk kihasználtsága is.

Szeptembertől májusig terjedő időszakban az időjárástól függően fokozatosan növeljük a szabad levegőn eltöltött tevékenységek idejét, amely a gyermekek mozgásában és egészséges életmódra nevelésében döntő szerepet játszik.

Sáros időben is lehetőséget adunk a szabadtéri játékokra, légfürdőzésre az udvarunk betonos területén.

A változékony időjáráshoz az öltözettel is igazodva (gumicsizma, esőkabát) közvetlenül tapasztalhatják, érezhetik gyermekeink az évszakok változását.

Kihasználjuk az évszak adta lehetőségeket, a nyári időszakban a nap-és légfürdőzést. Fontosnak tarjuk a téli időszakban is a szabad levegőn végzett rendszeres testmozgást, mert ezzel is a gyermek szervezetének ellenálló képességét növeljük.

A téli hónapokban a szánkózással, hógolyózással egészítjük ki a gyermekek edzési lehetőségeit.

Gondoskodunk arról, hogy a szabadban minél többet mozogjanak és idejüket egészséges játékkal, vagy egyéb hasznos tevékenységekkel töltsék a gyermekek.

Tevékenységek:

- Testnevelési foglalkozások
- Mindennapos testnevelés
- Szabad levegőn való tartózkodás
- Szabadban végezhető mozgásos tevékenységek, játék
- Séták, kirándulások
- Napozás
- Fürdés – zuhanyozás

A gyermek egészségének megóvását elősegíti a gondozási, testi nevelési és mozgásfejlesztési feladatok megvalósítása. A higiénés szabályok betartása, biztosítja a szervezet általános védekező képességének fokozását, betegségek megelőzését.

Feladataink:

- Egészséges, biztonságos környezet teremtése.
- Megfelelő feltételek biztosítása a mozgásigény és testedzés kielégítésére.
- A gyermek előéletének felderítése.
- Prevenció és korrekció az egészségvédelemben.
- Kapcsolattartás a szülővel, orvossal, és védőnővel.
- Balesetvédelem, baleset megelőzés.
- Törekedjen az óvodapedagógus arra, hogy minél több tevékenységet kezdeményezzen a szabadban
- Vegye figyelembe a gyermek egyéni sajátosságait.
- Gondoskodjon megfelelő légkörről, az egyéni igények kielégítéséről.
- Tartsa szem előtt az egyéni bánásmód és fokozatosság elvét.
- Segítse elő a gyermekek konfliktuskezelését, erősítse a tolerancia képességét.
- Tartsa szem előtt az óvodapedagógus és a dajka modell szerepét.
-

4.1.6. Pihenés, alvás

Gyakran előfordul, hogy egy-egy gyermek elfárad a játékban, vagy csendre, egyedüllétre vágyik, esetleg a közérzete nem jó, és ezért szeretne lepihenni. A csoportszobában van szőnyeg, párna, ahol a gyermek pihenhet.

Pihenési idő általában:

2,5-3-4 évesek: kb. 2 1/2 óra

4-5 évesek: kb. 2 óra

5-6 évesek: kb. 1 1/2 óra

A pihenés, alvás időtartama rugalmas. A gyermekek alvásigénye egyénenként más. A gyermek akkor aludt eleget, ha magától ébred. Folyamatosan ébrednek a gyermekek csoportjainkban.

Feladataink:

- A nyugodt pihenés, alvás biztosítása. A zavaró belső és külső ingerek megszüntetése.
- A gyermekek alvásigényének figyelembevétele.
- A gyermeki igényeket figyelembe véve biztonságos, szeretetteljes légkört teremtünk.
- A pihenéshez biztosítjuk a szükséges személyi és tárgyi feltételeket, a nyugodt alvást segítő légkört (mese, halk zene). Ehhez szükséges még a tiszta levegő, a csend, a nyugalom, kényelmes ruházat (pizsama).

4.1.7. Egészség védelme, edzése, óvása, megőrzése, biztonságos környezet, környezet védelme

Feladataink:

Fertőzések, egyszerűbb rendellenességek megelőzése.

A szezonális fertőző betegségekre való felkészülés: szellőztetés, fertőtlenítés, portalanítás, környezet tisztántartása, rend, stb.

A beteg gyermek elkülönítése felnőtt gondozásával a szülő megérkezéséig, szülők értesítése.

Tartási rendellenességek: gerincoszlop-ferdülés, lábboltozat süllyedés megelőzése.

A beteg, sérült gyermek védelme, megsegítése.

A baleset elkerülése érdekében biztosítjuk a személyi, tárgyi feltételeket, a gyermekek tevékenységét folyamatosan figyelemmel kísérjük, rendszeres balesetvédelmi oktatásban részesítjük őket, melyet a csoportnaplóban rögzítünk.

Az óvoda tisztaságának megóvása, esztétikája, a termék szellőztetése, az ivóvíz higiénája, a helyes fűtés és világítás biztosítása, az udvar tisztántartása, a helyiségek és eszközök tisztaságának biztosítása.

A környezetalakításnál törekszünk a családi, ízléses, biztonságos feltételek megteremtésére.

Eszközeink, bútoraink megfelelnek a gyermekek testméretinek, biztonságosak, lehetővé teszik a játék – és mozgásigényük kielégítést.

Intézményünk belső tereinek kialakítását az egyszerűség, a célszerűség jellemzi.

4.1.8. Testi, lelki, mentális egészségfejlesztés Pszicho-higiénés egészségvédelem

A testi, lelki, mentális egészség fejlesztésének célja az egészséges lelki élet kialakítása és megtartása, hogy elősegítse a kiegyensúlyozott pszichés fejlődést, a gyermek test-lelki jóllétét, támogassa a gyermek környezetéhez történő alkalmazkodást, és pozitív hatást gyakoroljon a gyermek személyiségének fejlődésére.

Feladataink:

A pszicho - higiénés nevelés (lelki egészségvédelem) a lelki egészség fenntartásához és fejlesztéséhez szükséges készségek és képességek kiművelését öleli fel. A lelki egészségvédelem fontos feladat, hiszen a lelki eredetű problémák negatívan hatnak a fizikai állapotra.

Főbb területei közé soroljuk az egészséges napirend gyakorlását, készséggé alakítását, a hibás viselkedési módok kezelését (leszerelését), a stressz hatások kompenzációját, a magatartások érzelmi vezérlésére való készséget, a gyermekektől érkező segítségkérések, az ún. „segélykiáltások” megértését és megoldását.

A lelki egészség fejlesztésének főbb feladatai: a társas - társadalmi beilleszkedés (integráció) megvalósítása, a normatartás (adaptáció) elsajátítása és a tevékenység önellenőrzésének gyakorlása.

Félelemmentesség, mozgásszabadság, alkotási lehetőség, önkiszolgálás, harmonikus társkapcsolatok elősegítése.

Nem siettetjük a gyermeket alapvető tevékenységeiben (kivárás, megfelelő idő biztosítása).

Nem terheljük túl gyermekeinket.

Meghallgatjuk problémáikat.

Igyekszünk csökkenteni a konfliktusokat.

A külön figyelmet igénylő gyermekek megsegítése.

Fáradt, neurotikus, a szorongásos gyermekek gondozása, megsegítése.

A fejlődés várható eredményei

Szeretnénk, ha az óvodáskor végére a gyermekeket az alábbi tulajdonságok jellemeznék:

- Ügyelnek saját személyük és környezetük rendjére, gondozottságára, holmijuk tisztaságára.
- Az ajtókat csendesen nyitják, csukják, az eszközökkel gondosan, óvatosan bánnak.
- Észreveszik, ha valami hiányzik, rendet tartanak maguk körül, helyére rakják az eszközöket.
- Kialakul a természetes és mesterséges környezet felfedezésének és védelmének igénye.

- Felismeri a környezetében rejlő baleseti forrásokat, és képessé válik ezek elkerülésére. A már megtörtént baleseteknél segítséget nyújt.

*"Szeresd a gyermeket, öleld szívedre őt,
Ringasd el lágyan a kis szegény
szenvedőt,
Lehunyt pilláinak töröld le könnyeit:
S míg te a gyermekek könnyét törölgeted,
Egy láthatatlan kéz a csillagok felett
Letörli vétkeid!"*

(Móra Ferenc)

4.2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

Célunk a gyermekek testi-lelki harmóniájának biztosítása. Arra törekszünk, hogy a nevelés - gondozás vonzóvá tegye az óvodai közösséget.

Kialakítjuk a derűs, nyugodt, tevékeny óvodai élethez szükséges szokásokat. Az óvodáskorú gyermek egyik jellemző sajátossága a magatartásának érzelmi vezéreltsége. Elengedhetetlen, hogy a gyermeket az óvodában érzelmi biztonság, állandó értékrend, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül.

Feladataink:

1. A gyermekek számára érzelmi biztonság, otthonosság megteremtése; barátságos, derűs, kiegyensúlyozott, szeretet teli légkör biztosítása.
 - törekszünk, hogy már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások érijék a gyermekeket;
 - az intézmény alkalmazottai és a gyermek, a gyermekek, valamint az alkalmazottak közötti kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze;
 - segítsük a gyermek erkölcsi, szociális érzékenységének fejlődését, én tudatának alakulását, önkifejező és önérvényesítő törekvéseit.
 - a gyermeket annak elfogadására, megértésére neveljük, hogy az emberek különböznek egymástól. Lehetőséget teremtünk, hogy a gyermekek kielégíthessék természetes társas szükségleteiket; és a különbségek elfogadására, tiszteletére nevelés
2. A szocializáció szempontjából meghatározó a közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlása, a gyermek erkölcsi tulajdonságainak (mint például: az együttérzés, a segítőkészség, az önzetlenség, a figyelmesség) és akaratának (ezen belül: önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának), szokás- és normarendszerének megalapozása.
3. Az óvoda a gyermek nyitottságára épít, és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családhoz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.

4. A gyermeki magatartás alakulása szempontjából modell értékű az óvodapedagógus és az intézmény valamennyi alkalmazottjának kommunikációja, bánásmódja és viselkedése.
5. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében szükség szerint különösen jelentős az óvoda együttműködő szerepe az ágazati jogszabályokban meghatározott speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel.

4.2.1. Beszoktatás-befogadás – szülővel történő fokozatos beszoktatás

A szülővel történő fokozatos beszoktatás a családdal való együttműködést helyezi előtérbe. Az anya vagy az apa jelenléte biztonságot ad a kisgyermeknek, és megkönnyíti az új környezethez való alkalmazkodását. A kisgyermek és a nevelő között fokozatosan kialakuló érzelmi kötődés segíti a gyermeket új környezetének elfogadásában, jelentősen megkönnyíti a beilleszkedést az óvodai közösségbe, mérsékeli az adaptáció során mutatkozó stressz reakciók (pl. étkezési, alvási nehézségek, nyugtalanság, sírás, tiltakozás, a szülőhöz való fokozott ragaszkodás, a viselkedésben, szokásokban, az önállóság terén jelentkező esetleges változások... stb.). súlyosságát időbeni elhúzódását. A fokozatos befogadás-beszoktatás biztonságot ad a szülőknek, gyermekeknek, a többi gyermeknek és a pedagógusoknak egyaránt.

Az óvodába lépő gyermek sajátosságai:

- én tudattal rendelkezik
- el tud tölteni néhány órát a szülei nélkül is
- bizonyos fokú önállósulási törekvés jellemzi
- igényli a gyermekközösséget
- képes másoktól is elfogadni az ételt.

Célunk:

- A szülőtől való elválás megkönnyítése.
- Olyan módszerek, eljárások alkalmazása, melyek megkönnyítik a gyermekek alkalmazkodását a megváltozott körülményekhez.
- Érzelmi támaszt találjanak bennünk, óvodapedagógusokban.
- Biztosítani számukra a fejlődést, a fejlesztést.

Feladataink:

A gyermek és szüleivel való ismerkedés, az óvoda bemutatása.

- Családlátogatás.
- Az óvodapedagógus kellő empátiával kezelje a kisgyermek óvodába fogadását.
- Az óvodapedagógus páros és a dajka módszereinek egyeztetése, legyenek közösen a kisgyermekek segítői.
- Az egyéni bánásmód elvének érvényesítése.
- Éljenek a folyamatos befogadás lehetőségével.
- Tervezzék meg a folyamatos befogadás ütemezését úgy, hogy sem az óvodai csoport, sem saját maguk számára ne okozzon megterhelést.

- Elegendő idő, élmény nyújtása a gyermek számára.
- Kiemelten érvényesítsék az egyéni sajátosságok figyelembevételének didaktikai elvét.
- Életkortól függetlenül tegyék lehetővé a gyermekek befogadását.
- A bölcsödéből érkező gyermekek beilleszkedésének segítése.
- A szülők segítése, folyamatos tájékoztatása.

4.2.2. Közösségi élet szokásai, közös élmények

Célunk annak éreztetése, hogy a kialakított szokások értünk vannak, hogy jobban érezzük magunkat.

Feladataink:

- Nyugodt légkör biztosítása.
- Közös élmények – örömszerzés.
- A közösségen belül az erkölcsi érzelmek alakítása, mint az együttérzés, a segítőkészség, az igazságosság, a lelkiismeretesség, az önzetlenség, a figyelmesség, a felelősség érzésének megtapasztalása, az őszinteség, igazmondás-hazugsághoz való helyes viszony.

A fejlődés várható eredményei

Szeretnénk, ha az óvodáskor végére a gyermekeket az alábbi tulajdonságok jellemeznék:

- Az eddig kialakult szokások a gyermekek igényévé válnak, amelynek természetes módon tesznek eleget.
- A közös tevékenységekben aktívan vesznek részt.
- Elfogadják az adott tevékenység által megkívánt magatartási formákat.
- Észreveszik, hogy kinek, miben van szüksége segítségre.
- Számba veszik a csoport tagjait, érdeklődnek a hiányzók iránt.
- Önként, vagy az óvónő kérésére bekapcsolódnak a foglalkozásokba. Tisztelettel viselkednek a felnőttekkel, az óvoda dolgozóival, vigyáznak munkájuk eredményeire.
- Kialakul a csoport élete iránti érdeklődés.
- Képesek tájékozódni a közösségben. Együtt éreznek társaikkal, érdeklődnek egymás iránt.
- Érdekli őket társaik mondanivalója, munkája.
- Szívesen segítenek egymásnak.
- Baráti szálak fűződnek társaikhoz.
- Bízhatnak önmagukban és társaikban.
- Elfogadják és követik kéréseinket, útmutatásainkat, jelzéseinket.
- A közösség számára hasznos feladatokat végeznek.
- A megkezdett munkát felszólítás nélkül befejezik.
- Önálló véleményalkotásra is vállalkoznak.
- Igazat mondanak.
- Alakul a csoport közhangulata, közvéleménye.

4.2.2.1. Intézményünk hagyományos ünnepei, megemlékezései, egyéb rendezvényei

Az ünnep tartalmát, tényét a hagyomány az együtt ünneplés, a közös öröm adja meg.

Ősz:

- Őszi „Ovi- galéria”
- Szüreti multság. Feldíszítjuk az udvart, szüreti hangulatot teremtünk: őszi versek, dalok, közös körjátékok, (kicsik, nagyok együtt) mustkészítés, táncház, bábelőadás.
- Október 23.
- Márton nap- társadalmi felelősség vállalás
- Autómentes nap (szeptember 22.)
- Állatok világnapja (október 4.)
- Zene világnapja (október 1.)

Tél:

- Mikulásvárás. Bábozunk a gyermekeknek, közös várakozás előzi meg a Mikulás eljövetelét. A gyermekek megajándékozása. Éneklünk, verseket mondunk.
- „Cipős- doboznyi szeretet” - társadalmi felelősség vállalás
- Téli „Ovi- galéria”
- Karácsonyváró Koncert
- *Ádvent* – Karácsonyra készülünk. Csoporton belül készülődünk az ünnepre, ünnepi hangulat, ajándékkészítés
- Farsang. Csoportonként szervezzük. Vidámság jellemzi e napot. Jelmezbe öltözünk.

Tavaszi:

- Március 15.
- Húsvét. Bábelőadással örvendeztetjük meg a gyermekeket. Ajándékozás.
- Anyák Napja. Csoportonként műsorral köszöntjük az édesanyákat.
- Tavaszi „Ovi- galéria”
- Gyermeknap. Közös rendezvény az udvaron az egész óvoda részvételével. Játékos vetélkedőt szervezünk, amely a gyermekek önkéntes részvételén alapszik.
- A csoportokon belül történő ünnepek tartalmát, szervezését, népszokásokat csoportonként határozzuk meg, ki-ki egyéniségének megfelelően. Pl. gyermekek születésnapja, *Jeles napok*, stb.
- Egészségnevelési hét
- Nagycsoportosok búcsúja az óvodától.
- „Ovi Nyitogató” a leendő kiscsoportjainkban
- Víz világnapja (március 22.)
- Föld világnapja (április 22.)
- Madarak- fák napja (május 10.)
- Környezetvédelmi világnap (június 5.)

Kirándulások:

A kicsik részére szűkebb környezetükben, a nagyobbaknak már a környező településekre is szervezünk kirándulásokat. A szervezés minden esetben az igényeknek megfelelően és a szülők segítségével történik.

A kirándulás célja lehet:

- kirándulás a természetbe (termények gyűjtése, megfigyelések),
- kiállítás megtekintése,
- koncert, bábszínház, egyéb rendezvények,
- állatkert látogatás,
- nyári családi kirándulás.

Sportprogramok

- bekapcsolódunk a városban szervezett sportprogramokba

Óvoda és a család közös rendezvényei, tevékenységei

- Szülői Szervezet által szervezett rendezvények
- előadások.

Az intézmény egyéb közös rendezvényei, tevékenységei

A városban szervezett programokba bekapcsolódunk.

- bábelőadásra visszük a gyermekeket,
- a Művelődési Központban szervezett programokat alkalmanként látogatjuk
 - koncert,
 - színház,
 - kiállítás,
- nagycsoportosaink köszöntik karácsonykor és Anyák napján a Dr. Horváth Tibor Szociális Központ lakóit, a falu idős embereit,
- karácsonykor nagycsoportosaink köszöntik az önkormányzat nyugdíjas dolgozóit,
- alkalmanként szakmai cserelátogatáson veszünk részt.

"A fejlesztés hasonló a gyümölcsfa neveléséhez. Éveken keresztül gondozzuk, sajátosságainak megfelelően nyesegetjük és tápláljuk, míg az érés és a nevelés eredményeként ízes gyümölcsöt hoz."
(Gajdos Terézia)

4.3. Az értelmi nevelés, fejlesztés megvalósítása

Nevelőmunkánk alapját a gyermekközpontú szemléletmód képezi. Az igazán hatékony, eredményes nevelőmunka egyik leglényegesebb feltétele a gyermek megismerése. A fejlesztés nem valósítható meg a személyiség feltárása nélkül, éppen ezért nagyon fontos a családlátogatás, a szülővel való szoros és folyamatos kapcsolattartás, melyben a kezdeményező szerep mindig az óvodapedagógusé, a kisgyermeknevelőé kell, hogy legyen.

A feltárt tüneteket elemezve, tünetek mögötti okok, felderítésére van szükség ahhoz, hogy a háttérben lévő okokat meg lehessen szüntetni, vagy olyan egyensúlyi helyzetet lehessen létrehozni, amelyben a fejlődés megindulhat. A gyermek személyiségének megismerése után határozhatók meg a fejlesztés irányvonalai, hiszen a fejlődés üteme és dinamikája minden gyermeknél más.

A gyermek megismerésének kiinduló alapja a gyermek családi élete, a családi körülmények fontosabb jellemzőinek ismerete, mert óvodánkba minden gyermek családból érkezik.

Ezek területei:

- a gyermek testi fejlődése (pl. betegségek),
- kisgyermekkorai fejlődés jellemzői,
- a gyermek jellemzése a szülő véleménye alapján,
- a családi nevelés elvei, légköre, otthoni élete.

Megfigyelések az óvodában:

- kapcsolat teremtése a gyermekekkel, felnőttekkel,
- játék tevékenysége,
- motiváltsága, tulajdonságai, képességei,
- észlelési és mozgásos struktúrák fejlettsége,
- nyelvi kifejező képessége.

Az óvodai nevelés a gyermek érdeklődésére, kíváncsiságára, mint életkori sajátosságra valamint a meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve törekszünk a gyermeknek változatos tevékenységeket biztosítani, amelyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhet az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről.

Az értelmi nevelés további feladatai: egyrészt a gyermek spontán szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása, másrészt az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás, alkotóképesség) és a kreativitás fejlesztése. Valamennyi értelmi

képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő ösztönző környezet biztosítása.

A gyermekek az óvodába különböző tapasztalattal érkeznek. Fontos, hogy a tárgyakról, dolgokról minél több érzékszerv segítségével szerezzenek cselekvéses tapasztalatokat. A tárgyakat, jelenségeket, élőlényeket lehetőségeiknek megfelelően természetes környezetben figyeljük meg, felhívjuk figyelmüket a leglényegesebb ismertetőjegyekre. Addig időzünk egy részjelenségnél, amíg a gyermekek érdeklődése megkívánja. A gyermekeknek igen jó a mechanikus emlékezete. Lehetőséget biztosítunk a gyermekek számára az otthoni, az óvodai élmények elmondására, ezáltal emlékezetük fejlődik. A képzelet fejlesztésére számtalan lehetőségünk van a nap folyamán. Feladatunk, hogy az alkotáshoz, a kreatív tevékenységhez az eszközöket biztosítsuk. Az alapvető gondolkodási műveletek (analízis, szintézis, összehasonlítás) elemei már a kisgyermekeknek is megjelennek. Segítjük a gyermekeket a dolgok, jelenségek legszembetűnőbb közös jegyeinek felismerésében. A fogalmak tartalmi jegyeit cselekvően átélte, érzelmileg színezett élményekre alapozva bővítjük, hogy a megismert tárgyat vagy jelenséget mindig a megfelelő szóval nevükön nevezzük.

A fejlődés várható eredményei

Szeretnénk, ha az óvodáskor végére a gyermekeket az alábbi tulajdonságok jellemeznék:

- A gyermekek már jobban tudnak alkalmazkodni társaikhoz, a tőlünk kapott feladatokat társaikkal együtt is végre tudják hajtani.
- Kezdenek képessé válni mozgásuk, beszédük, figyelmük bizonyos fokú önirányítására.
- A megfigyelés egyre pontosabbá válása.
- A különböző helyzetekben megoldásra váró feladatok közben a gyermekeknek nemcsak új tapasztalatokat, ismereteket szereznek, a meglévők alkalmazására, a változások, okozati összefüggések felismerésére is képesek.
- A gyermekek érzékelésének, észlelésének differenciálódása.
- Az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, a közvetlen felidézés mellett a szándékos bevésés és felidézés, szándékos figyelem megjelenése.
- A különböző összefüggések önálló felismerése.
- A problémamegoldó gondolkodás fejlődése.
- A cselekvő - szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás és a feladattudat kialakulása, a feladat megértése, feladattartás, a feladatok egyre eredményesebb elvégzése.

*"Azt a lelket és nyelvet, melyet rövid időre
örökbe kaptunk, új szellemmel fényezve,
csorbítatlanul át kell adnunk
utódainknak."*

(Kosztolányi Dezső)

4.4. Anyanyelvi nevelés

Anyanyelvi nevelésünk célja, hogy a beszéd a gyermekek számára a környezetükkel való érintkezésnek, önkifejezésnek, gondolkodásnak legfőbb eszközévé váljon. A gyermekekkel kialakított bensőséges kapcsolat révén arra törekszünk, hogy minden gyermek a maga értelmi fejlettségének szintjén képes legyen bátran, szorongásmentesen beszélni. Igyekszünk elérni, hogy gondolataikat, érzelmeiket mások számára érthető formában életkoruknak megfelelő tempóban és hangsúllyal tudják kifejezni, végig tudják hallgatni és megérteni mások beszédét.

Feladatai

Az anyanyelvi nevelés átfogja nevelőmunkánk minden területét, jelen van nevelési feladataink megvalósulásának minden mozzanatában.

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat számunkra.

Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása - beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabályközvetítéssel (a javítgatás elkerülésével) - az óvodai nevelőtevékenység egészében jelen van. Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére szükséges figyelmet fordítanunk.

A beszéd által erősödik a gyermek biztonságérzete, növekszik tájékozottsága, gazdagodnak ismeretei. A helyes és szép beszéd mélyíti érzelmeit, fejleszti esztétikai érzékét, előkészíti őt irodalmi értékek befogadására. Céljaink elérése érdekében gondot fordítunk a gyermekek aktív és passzív szókincsének gyarapítására, mondatalkotó készségük fejlesztésére, beszédfigyelem kialakítására, beszédhibák kijavítására.

Az anyanyelvi nevelés legfőbb színtere a család, a gyermekek beszédjellemzőit nagyban ez határozza meg. A gyermekek megismerésénél igyekszünk tájékozódni a család anyanyelvi kultúrájáról is. Szem előtt tartjuk, hogy a gyermekek különböző szintű és jellegű beszédképességgel kerülnek be az óvodába, s az egyéni fejlődés ütemének különbségei óvodai életük során is megmaradnak.

A megvalósulás folyamata

Amikor a gyermek bekerül 2,5 - 3 éves korában az óvodába, már elég jól tud beszélni, megérti a beszédet, tehát alkalmassá válik arra, hogy tájékozódását, gyakorlati tevékenységét szóval irányíthassuk. A beszédfejlesztést szorosan összehangoljuk a megismerő képességek fejlesztésével, hisz az értelmes szemlélődés, a tudatos megfigyelés, a célra irányuló cselekvés csak a beszéd, a szó segítségével válik hatékonnyá. A

kisgyermek gondolkodása még cselekvő-, szemléletes gondolkodás, ezért a gyermekeknek állandó kapcsolatot teremtünk a beszéd, a szemlélet és a cselekvés között. Alkalmat biztosítunk a sokoldalú érzékelésre, szemlélődésre, a tárgyakkal és eszközökkel való közvetlen cselekvésre.

Anyanyelvi nevelésünkben a következő szempontok vezérelnek bennünket:

A nyelv az emberek egymás közti érintkezésének legfontosabb eszköze. Ahhoz, hogy a kisgyermek a nyelvet képes legyen elsajátítani és használni, több tényező szükséges.

1. Akarjon érintkezni, beszélni másokkal, tehát legyen olyan érzelmi kapcsolata, a felnőttekkel, gyermekekkel, hogy készíttést érezzen élményeinek közlésére.
2. Legyen megfelelő mintája a helyes beszédre.
3. Legyen mit közölni, tehát legyenek elmondásra érdemes élményei
4. Kerüljön olyan szituációba, amikor mindazt, amit közölni szeretne, elmondhatja.

1. Beszédre készítő érzelmi kapcsolat

Elsődleges feladatunknak tekintjük, hogy szeretetteljes viszonyt alakítsunk ki minden gyermekkel, biztonságot nyújtó, derűs légkör alakuljon ki csoportjainkban, amelyben minden gyermek megnyílik, meg akar nyilatkozni, s kialakul beszédkedve. Éreztetjük minden gyermekkel, hogy biztonságban van, hogy örülünk sikereinek, átérezzük nehézségeit, szorongásait, minden érdekel bennünket, ami őt érdekli. Egy tekintettel, egy mosollyal, egy simogatással, cselekvésre vonatkozó kedves észrevétellel folyamatosan éreztetjük empátiánkat, hogy merjen, akarjon szólni hozzánk. Ezzel párhuzamosan segítjük a gyermekek egymás közti kapcsolatának, érzelmi kötődéseinek alakulását is. Fontosnak tartjuk, hogy a gyermek ne érezze kényszernek a beszédet. Sok kisgyermekben van szereplési vágy, de ennek kielégítése mindig önkéntes.

Különösen figyelmet fordítunk a szorongó, gátlásos, beszédükben valamilyen okból gátolt gyermekek megnyilvánulására.

2. Megfelelő minta a helyes beszédre

A gyermek a szóbeli közlés elemeit utánzás útján akusztikai megjelenésükben veszi át, ezáltal alakítja ki későbbi önálló beszédének hangzási szerkezetét. Ezért követésre méltó, nyelvhasználatában, a hangok ejtésében is kifogástalan beszédre törekszünk. Ügyelünk arra, hogy mondanivalónk világos, érthető, mondatszerkesztésünk egyszerű, de változatos legyen. Tartózkodunk a túl erős, túl halk, monoton, színtelen beszédűtől. Szemléletességre, képszerű kifejezések alkalmazására törekszünk. Kérdéseinkkel fejlesztjük a gyermek gondolkodását, beszédre ösztönözzük őket. A gyermekek között minden tevékenységünket beszéd kíséri, szem előtt tartva, hogy minél több beszédet hall a gyermek, annál nagyobb ösztönzést kap az önálló beszédre.

3. Elmondásra érdemes élmények

Az óvodai élet minden tevékenységét felhasználjuk arra, hogy élményhez juttassuk a gyermekeket, felébresszük beszélő kedvüket. A játékban kialakult társas kapcsolatok, természetes körülmények között fejlesztik a beszédet. Lehetőséget teremtenek a párbeszéd kialakulására, vagy csoportos beszélgetésbe való bekapcsolódásra.

Az anyanyelvi nevelésben jól használható a bábjáték. A báb segítségével a hallgató gyermek is megszólal. A bábjátékkal fejlődik érzelmi kifejezőkészsége, gyakorolja az elbeszélő és a párbeszédű beszédformákat, felismeri, hogy miképpen lehet bánni a hangjával, a hangerővel, a hangmagassággal, a hangszínnel.

A gondozási műveletek jó alkalmat teremtenek a párbeszéd kialakítására, a szóbeli utasítás megértésének és követésének megfigyelésére.

Közös tevékenységeink során elsajátítják és használják a párbeszéd különböző, az együttműködést, elősegítő fordulatait, kifejezéseit, az odafordulás udvarias formáit.

Munka során a szabályok, az eszközhasználat és az eljárás módjának közlése az utasítások megértése, segíti a beszédfejlődést, bővíti a nyelvhasználat területeit.

A mese-vers vezeti el a gyermekeket a népirodalmi élményekhez. Az irodalmi szövegek a szókészlet gyarapításával kifejezések, szólások, nyelvi fordulatok megismertetésével gazdagítják a gyermek, nyelvi kifejezőkészségét.

Rajzolás, mintázás, kézi munka során a nyelvi és a képi formai ábrázolás együttes alkalmazása felismerteti a gyermekekkel, hogy valamely élményt, eseményt, érzést többféle úton is ki lehet fejezni.

Éneklés, zenehallgatás során az élőbeszéd érzelmeket tükröző, jelentést hordozó elemei gazdagodnak.

Matematikai tartalmú tapasztalatszerzés közben a beszéd és a gondolkodás szoros összefüggésben fejlődik.

Mozgás, mozgásos játékok során a gyermekek gyakorlatot szereznek abban, hogy szóbeli leírás alapján hajtanak végre bizonyos mozdulatokat.

A gyermek lakóhelyi és természeti környezetének a család, az óvoda személyi kapcsolatainak, vágyainak, a tárgyak tulajdonságainak megismerése is gazdag anyaggal járul hozzá az anyanyelvi neveléshez.

4. Beszédszituáció megteremtése

Minél többet beszél egy gyermek, annál gyorsabban fejlődik a beszéde. Ezt minden tevékenységünkben az egész nap folyamán szem előtt tartjuk. Fontos szerepet tulajdonítunk a gyermekkel folytatott egyéni beszélgetéseknek, amikor a gyermek szemébe nézve csak rá figyelünk.

Kérdéseikre mindig válaszolunk, ennek fontosságára felhívjuk a szülők figyelmét is. A reggeli gyülekezés ideje nagyon alkalmas élmények elmondására, kötetlen beszélgetésekre. A kicsit nehezebben nyilatkozó gyermekeket könnyen megszólaltathatjuk, ha személyes élményeiről kérdezzük. Az étkezés ideje is jó alkalom a beszélgetésekre. Természetesen a beszélgetés nem mehet az étkezés rovására, de sokszor a legszótlanabb kisgyermek nyelvét is megoldja a közös étkezés derűs hangulata. Rengeteg alkalom adódik a gyermekekkel való beszélgetésre séta közben, az óvoda udvarán, vagy éppen öltözködés közben is. A gyermekek a felnőtt beszédének tükrében észreveszik, hol követnek el hibát.

A beszédhibás gyermekekkel óvodánkban logopédus is foglalkozik.

A fejlődés várható eredményei

Szeretnénk, ha az óvodáskor végére a gyermekeket az alábbi tulajdonságok jellemeznék:

- A gyermekek bátran és szívesen, biztonságérzettel beszélnek, aktívan használják a tapasztalatok során bővült szókincsüket.
- Helyesen, folyamatosan összefüggő mondatokkal fejezik ki magukat.
- A köznyelvben használatos nyelvi formákat megfelelően alkalmazzák.
- Egyszerűbb történeteket, elbeszéléseket, meserészleteket el tudnak mondani.
- Kérdéseikkel, válaszaikkal bekapcsolódnak a megkezdett beszédbe.
- Nyugodtan, figyelmesen végig hallgatják egymást és a felnőtteket, ha párbeszédben vesznek részt, többnyire végig várják a másik megnyilatkozását.

- Helyesen használják a névmásokat, a névutókat, a jövő idejű igeidőt és az igemódokat.
- Tisztán ejtenek minden beszédhangot.

5. Az óvodai élet megszervezésének elvei

5.1. Intézményünk személyi feltételei

Minden alkalmazott rendelkezik a munkaköréhez törvényben előírt végzettséggel.

Az intézményben, a nevelőmunka középpontjában a gyermek áll.

Az óvodában a nevelőmunka kulcs-szereplője az óvodapedagógus, akinek személyisége meghatározó a gyermek számára. Jelenléte a nevelés egész időtartamában fontos feltétele az óvodai nevelésnek. Az óvodapedagógus elfogadó, segítő, támogató attitűdje modell, mintát jelent a gyermek számára.

Az óvodapedagógusi tevékenységnek és az óvoda működését segítő nem pedagógus alkalmazottak összehangolt munkája hozzá járul az óvodai nevelés eredményességéhez.

Nevelőtestületünk tagjai nyitottak a változásokra, s pedagógiai kultúrájuk fenntartása és fejlesztése érdekében továbbképzéseken veszünk részt.

Feladatunk, hogy lehetőséget teremtsünk ahhoz, hogy a gyermekek megismerhessék más nemzetiségű társaik kultúráját, anyanyelvét.

A sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztése speciálisan képzett szakember közreműködését igényli. A gyógypedagógus – logopédus, ill. fejlesztőpedagógus foglalkozik a gyermekekkel egyéni, ill. mikro csoportos formában.

5.2. Intézményünk tárgyi feltételei

Az intézményünk rendelkezik az előírásoknak megfelelően a Pedagógiai Programunk megvalósításához szükséges tárgyi feltételekkel.

Intézményünk épületének főbb jegyei

Óvodánk Bük Város közepén (Közép-Bükön) helyezkedik el, jól megközelíthető minden irányból. Bük "szalag" település és a nagy távolságok miatt sokan kerékpárral érkeznek (szülő és gyermek egyaránt), ezért elkülönített helyen lehetőség van ezek tárolására.

Óvodánk udvara

Az óvodába érkező először az óvoda udvarára lehet figyelmes, hiszen a telek belsejében elhelyezkedő épületet egy nagy kiterjedésű kert vesz körül, amelynek adottságai jók. Északi szélről védett, füves, homokos, térkövezett, gumiburkolattal borított; napos, árnyékos részek váltakoznak, és gyönyörű fák díszítik, illetve biztosítják a jó levegőt.

Az általunk tudatosan megtervezett, társadalmi összefogással létrehozott, természetes anyagokból készült játékok tartalmas udvari játékokra és mozgásfejlesztésre adnak lehetőséget. Minden korosztály megtalálja a neki megfelelő nehézségi fokú játékeszközt, de mindig talál egy magasabb fejlettséget kívánó, játékot is, amellyel folyamatos önfejlesztést is meg tud valósítani. A szociális kapcsolatok fejlődéséhez is nagyon jó lehetőséget teremtenek ezek a játékok, hiszen egy-egy csoportos tevékenység magában hordozza a kapcsolatteremtés igényét, ugyanakkor fejlődési igényt is kielégít, s ebben a folyamatban a közösség csak hatásfokozó erejű lehet, hiszen mindig van kitől ellesni az új fogásokat, szabályokat és utánozni a már fejlettebbet.

Az udvari játékeszközökön kívül rendelkezünk a gyermekek környezeti nevelését segítő szabadtéri eszközökkel (Pl.: kiskerti szemléltető eszközök, gereblyék, ásók, kapák, madáretetők, madárodúk, itatók, stb.).

2020. nyarán adták át intézményünk külső közösségi teréről szolgáló, mozgásfejlesztésre is alkalmas színes gumiburkolattal ellátott terét.

Intézményünk épülete

Óvodánk épületének egy része 1993-ban épült, a másik, 1979-ben épült részét Bük Város Önkormányzata 2011 nyarán felújította és átalakította. Tágas épületegyüttes, melyben mindennek meg van a helye.

Az épület fő gerincét a gyermekek nevelését szolgáló 6 csoportszoba adja, melyekhez öltözők, mosdók tartoznak. Az új épületszárnyban található a bölcsődei csoport, mosdókkal, öltözővel; babakocsi tároló, a logopédiai foglalkoztató, orvosi szoba elkülönítővel.

A tornához külön jól felszerelt tornaszoba áll rendelkezésre, a közösségi termet is használjuk tornaszobaként.

Irodák, óvónői szoba és szertár is van. A szülők fogadására az óvónői szobában van lehetőségünk, ill. az épület déli oldalán felépült közösségi teremben. Ezen kívül a közösségi terem a gyermekprogramok színhelye is lesz.

Az épület hátsó részében van a sószoba, a tálalókonyha, a raktár és több kiszolgáló helyiség (mosó-, szárító-, öltöző helyiség és a kazánház, karbantartó műhely).

Óvodai nevelésünket segítő eszközök, felszerelések (figyelembe véve a 20/2012.(VIII.31.) EMMI r. eszközjegyzékét) a játéktevékenység eszközei

A csoportszobákban kialakított játszósarkokban a megfelelő bútorzattal együtt minden olyan játék megtalálható, mely a gyermekek sokoldalú fejlesztését segíti elő. Mindig az életkornak megfelelő játékokat részesítjük előnyben. A tárgyi felszereléseket, amelyeket a gyermekek használnak, számukra hozzáférhető módon és a gyermekek biztonságára figyelemmel helyeztük el.

5.3. Intézményünk csoportszerkezete

A csoportok kialakításának szempontjai:

- a beíratott gyermekek életkora, neme,
- a szülők igényei,
- óvónői beállítottság, felkészültség,
- a már kialakított csoportformák,
- csoportlétszám.

A csoportok kialakításának lehetséges formái:

1. azonos életkor szerint szerveződő (kis-, középső-, nagycsoport),
2. vegyes életkor szerint szerveződő (2,5-3-7-8 éves korig),
3. részben osztott életkor szerint szerveződő (2,5-3-5 éves korig, 4-7-8 éves korig).

Törekszünk arra, hogy lehetőleg ugyanaz a két óvodapedagógus nevelje a gyermekeket az óvodás évek alatt, szociális kapcsolata, biztonságérzete, kötődése miatt.

5.4. Az óvodai élet megszervezése

5.4.1. Napirend

A jól szervezett, folyamatos és rugalmas napirend a gyermekek igényeinek, szükségleteinek kielégítését, a nyugodt, folyamatos gondozás feltételeit, annak megvalósítását kívánja biztosítani, megteremtve a biztonságérzetet, a kiszámíthatóságot, az aktivitás és az önállósodás lehetőségét. A napirenden belül az egyes gyermek igényeit úgy kell kielégíteni, hogy közben a csoport életében is áttekinthető rendszer legyen, a gyermekek tájékozódhassanak a várható eseményekről, kiiktatódjon a felesleges várakozási idő. Ez egyben a csoport belső nyugalma is biztosítja. stb.) is. Kialakításának további feltételei a személyi állandóság, a tárgyi feltételek, a jó munkaszervezés, a kisegítő személyzet összehangolt munkája, a gyermekek otthoni életének, életritmusának lehetőség szerinti figyelembe vétele.

A gyermek egészséges, a tevékenységekben megnyilvánuló fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a hetirend biztosítja a feltételeket, melyek a megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető, differenciált tevékenységek, valamint a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5–35 perces) csoportos foglalkozások tervezésével, szervezésével valósulnak meg.

Napirendünket úgy igyekeztünk kialakítani, hogy hozzájáruljon a gyermekek egészséges, tevékenységekben megnyilvánuló fejlődéséhez szükséges biológiai és pszichológiai feltételek megteremtéséhez. A napirend biztosítja a gyermekek gazdag, változatos tevékenységét, az aktív és passzív pihenés életkornak és egyéni szükségleteknek megfelelő váltakozását.

Óvodánk a szülők igényeinek figyelembe-vételével reggel 6.30-tól 17.00 óráig tart nyitva. A gyermekek folyamatosan érkeznek be az óvodába, és 15.15 órától viszik haza a szüleik őket. A szülők egyéni kéréseit is teljesítjük. Lehetővé tesszük, hogy a szülők, ha tehetik, minél több időt tölthessenek gyermekeikkel. Egész nap során érvényesül a folyamatosság. A napirendben a legtöbb időt a gyermekek legfőbb tevékenysége, a játék kapja. A napirend rugalmassága lehetővé teszi az előre nem tervezett, de a gyermekek személyiségfejlődését szolgáló események beillesztését, tekintettel van a helyi szokásokra, igényekre.

Fontosnak tartjuk a tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítását szem előtt tartva a játék kitüntetett szerepét.

Törekszünk arra, hogy a gyermekek napirendje a családban lehetőség szerint az óvodával összhangban legyen, és harmonikusan egészítse ki egymást.

A napirendünkben a rendszeresen visszatérő ismétlődések érzelmi biztonságot teremtenek a gyermekekben. Csupán a napi gondozási teendők, ebéd, pihenés szakítják meg a játék folyamatát.

6.30	Játék vagy egyéb szabadon választott tevékenység, az óvodapedagógus által kezdeményezett tevékenységi formák, foglalkozások – mindennapos testnevelés/mozgás tisztálkodási teendők – tízórai.
12.00	Tisztálkodási teendők, ebéd, tisztálkodási teendők, pihenés a gyermekek szükségleteinek megfelelően, mindennapos testnevelés/mozgás, uzsonna

15.30	Játék, vagy egyéb szabadon választott tevékenység a gyermek
17.00	haza menetelég.

Az óvodai nevelés csak a jóváhagyott pedagógiai program alapján valósulhat meg és a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg, az óvodapedagógus feltétlen jelenlétében és közreműködésével.

5.4.2. Hetirend

Intézményünk heti 5 napos nyitva tartással működik.

A gyermek egészséges fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend, és a heti rend biztosítja a feltételeket a megfelelő időtartamú párhuzamosan végezhető, differenciált tevékenységek tervezésével, szervezésével.

Napirendünkben a rugalmasság, folyamatosság érvényesül, ez tükröződik a heti rendünkben is. Amint a napirend, úgy a heti rend kialakítása is a gyermekcsoport óvodapedagógusainak feladata. Mindannyiunknak csoportonként feladatunk és ugyanakkor lehetőségünk van egy pedagógiai szempontból hatékony óvodai légkör megteremtéséhez. Ahhoz, hogy nagyobb időegységben, egy hét időtartamában is zavartalanul tudjuk lebonyolítani a hat csoport *(és a bölcsőde)* együttélését, főleg a tornateremhez kötött testnevelés foglalkozások időpontjait rögzítjük.

Kisgyermekkorban az idő nem osztható fel órarendszerű szakaszokra. Folyamatos egész, hullámzó közege a külső-belső történéseknek. Az elfoglaltságok gyermekszemmel csak akkor érdekesek, ha egymással élményszinten egészet alkotnak. Csak akkor értelmesek, ha játékcéljuk van, ezért nem beszélünk mereven elkülöníthető foglalkozási ágakról.

5.4.3. Nyári élet

Az óvodai nyári élet június 1-jétől augusztus 31-ig tart.

A nyár folyamán a lecsökkent gyermeklétszám miatt a csoportok összevontan működnek. Lehetőség adódik, hogy a különböző csoportból lévő gyermekek jobban megismerjék egymást, esetleg barátságok is kialakulhatnak. A különböző korosztályú gyermekeknek különbözőek az igényeik. A nagyobbak legyenek tekintettel a kisebbekre, segítsenek nekik a tevékenységekben.

Feladatunk, hogy oldott, derűs légkört biztosítsunk, így a gyermekek könnyebben elfogadják a megváltozott körülményeket. Ennek értelmében különös hangsúlyt fektetünk az egyéni bánásmód megvalósítására.

Az évközben kialakított életritmust a nyári időszakában is betartjuk (szabad játék, tisztálkodás, étkezések, pihenés rendszere).

A szabad játék közben lehetőséget teremtünk a mondókázásra, versek mondogatására, éneklésre, vers-, mesehallgatásra, mintázásra, festésre, kézimunkára, rajzolgatásra. Lehetőség szerint minél több időt töltünk a szabadban.

Intézményünknek jól felszerelt udvara van, ahol a gyermekek ügyességüket is fejleszthetik. Figyelünk arra, hogy testi épségüket veszélyeztető eszközök, pl. törött játékok ne kerüljenek a kezükbe.

Ügyelünk, hogy a gyermekek az időjárásnak megfelelően öltözködjének. Fokozatosan szoktatjuk őket a napozáshoz, fokozottan figyelve a fehér, kényes bőrű gyermekekre. Óvjuk őket a tűző naptól, erre kiváló lehetőséget adnak az udvar árnyas fái. Gondoskodunk megfelelő mennyiségű folyadék pótlásáról.

*"A játék
Az különös.
Gömbölyű és gyönyörű,
Csodaszép és csodajó,
Nyitható és csukható..."
(Kosztolányi Dezső)*

6. Az óvodai élet tevékenységformái

6.1. Játék

A játék célja

Az óvodáskorú gyermek legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége a játék. Egyéb tevékenységeit is a játék, játékoság hatja át, ezért óvodai nevelésünkben kiemelt jelentőségű. Célunk, hogy a játék kiemelt jelentőségű tájékozódó, a pszichikumot, a mozgást, az egész személyiséget fejlesztő, élményt adó tevékenységgé váljon.

A játék feladata:

A gyermekkor legfontosabb tevékenysége, amely segít a világ megismerésében és befogadásában, elősegíti a testi, az értelmi, az érzelmi és a szociális fejlődését. Az óvodapedagógus a játék feltételeinek (megfelelő hangulat, hely, idő, eszközök) biztosításával és nevelői magatartásával támogatja az elmélyült, nyugodt játéktevékenységet, a kreativitást. A kisgyermek első valódi játszótársa a családban, az óvodában is a felnőtt - a szülő és az óvodapedagógus. Az óvodapedagógus utánozható mintát ad a játéktevékenységre, majd amikor a szabad játékfolyamat már kialakult, bevonható társ marad, illetve segítővé, kezdeményezővé lesz, ha a játékfolyamat elakad. A gyermek igényeitől és a helyzettől függően kezdeményez, szerepet vállal a játékban, annak tartalmát ötleteivel, javaslataival színesíti. A játék ad elsősorban lehetőséget a társas kapcsolatok fejlődésére is. A többi gyermekkel való együttlét örömförrás a kisgyermek számára, a társak viselkedése mintát nyújt, segítve a szociális képességek fejlődését.

A játék - szabad-képzettársításokat követő szabad játékfolyamat - a kisgyerek elemi pszichikus szükséglete, melynek mindennap visszatérő módon, hosszantartóan és lehetőleg zavartalanul ki kell elégülnie. A kisgyermek a külvilágból és saját belső világából származó tagolatlan benyomásait játékában tagolja. A játék fejleszti a gyermekek mozgását, kezűgyességét, önállóságát, kitartását. Játék útján is ismerkednek a világgal, tárgyakkal, a tárgyak tulajdonságaival, ezáltal hatással van a gyermekek értelmi képességeinek fejlődésére is. A játékot pozitív érzelmek kísérik, amelyek közlési vágyat ébresztenek, beszédre, gondolkodásra ösztönöznek. Játékban válnak közelivé és elfogadhatóvá a viselkedési szabályok. Lehetőség nyílik a szabályok megértésére, a helyes magatartás gyakorlására. A személyiségfejlődésben különösen jelentős, hogy a legváltozatosabban a játékban nyilvánulnak meg és fejlődnek a gyermekek közti társas kapcsolatok. A kezdeti magányos játékból az egymás melletti játékból fokozatosan alakul ki a közös játék, a tartós együttműködés.

A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az élményszerű, elmélyült gyermeki játék kibontakozását. Mindezt az óvodapedagógus feltételteremtő tevékenysége mellett a szükség és igény szerinti együtt játszásával, támogató, serkentő, ösztönző magatartásával, indirekt reakcióival éri el.

Az óvodában előtérbe kell helyezni a szabadjáték túlsúlyának érvényesülését. A játék kiemelt jelentőségének az óvoda napirendjében, időbeosztásában, továbbá a játékos tevékenységszervezésben is meg kell mutatkoznia.

6.1.1. Gyakorló játék

A gyakorló játék kiindulópontja a véletlen mozgásból, cselekvésből fakadó siker, mely újra és újra ismételésre készíti a gyermekeket. Lényege valamilyen újszerű cselekvés ismételtetése, amely örömet szerez. Általában a kisebb gyermekek jellemző játéka, amely fokozatosan szerepjátékká alakul. Nevelő értéke fontos, hisz gyakorló játék során ismerkednek meg a gyermekek a felhasznált anyagok, eszközök tulajdonságaival, a tárgyak egymáshoz való viszonyával, működésével, a sokszor ismétléssel, gyakorlással a különböző funkciók fejlődnek. Gyakorló játék eleinte a gyermekeknek a céltalan firkálgatás, festegetés, gyurkálgatás a gyurmával, babák öltöztetése, babakocsik tologatása, kavargatás a konyhában, autók tologatása, kockák rakosgatása, ütögetése, homokszórás, vízöntögetés, stb. De gyakorló játék a hangok, szótagok, szavak, rövid mondatok, dallamok ismételtetése is. A mozgások azáltal válnak játékká, hogy önként felállított és vállalt szabályokat tartalmaznak.

Iskolába menés előtt a gyakorló játék tartósan csak akkor jelentkezik, ha a gyermek fejlődésében elmaradt, képességei fejletlenek, tapasztalatai, élményei szegényesek, vagy amikor egy új játékszer, eszköz használata még nem ismert.

A játék kialakulásának egyik legfontosabb feltétele a nyugodt, kiegyensúlyozott, biztonságos légkör kialakítása. Ha egy kisgyermek bekerül az óvodába, első feladatunk az, hogy minél előbb megismerjen, megszeressen bennünket, társait, megszeresse az óvodai életet, biztonságban érezze magát. A kicsi gyermeket megismertetjük a játékszerekkel, eszközökkel, megmutatjuk nekik, mivel mit lehet, játszani. Ebben az életkorban a gyermekek még igénylik, hogy együtt játszunk velük. A céltalanul izgó-mozgókat gyakorló játszásra ösztönözzük. Ügyelünk arra, hogy a különböző mozgásos játékot játszóknak ne zavarják egymást. Éppen ezért a gyermekek közreműködésével állandó és ideiglenes játszóhelyeket, játszósarkokat alakítunk ki. A szabad mozgás a játék, térbeli kibontakozása, az egymás mellett játszó gyermekek számára mindig igyekszünk kialakítani a legmegfelelőbb helyet.

Napirendünkben pihenés és ebéd kivételével szinte valamennyi időt játékkal töltünk. A gyermekek érzelmileg erősen kötődnek a játékszerekhez, nehezen válnak meg tőlük. Ezért a kisebb életkorú csoportokban lehetővé tesszük, hogy a gyermekek kedvelt otthoni játékaikat behozhassák az óvodába.

A gyakorló játék tárgyhöz, eszközhöz kötött, ezért a kiscsoportban mindenből nagyobb mennyiséget igyekszünk beszerezni. A gyermekek élményei játékuk témáját, tartalmát nagyrészt meghatározza. Arra törekszünk, hogy minél jobban megismerjék környezetüket, tapasztalat- és ismeretszerzésük pozitív érzelmeket váltson ki belőlük, tehát élménnyé váljanak. Minél többféle gyakorló játékot játszik egy gyermek, annál előbb kialakul benne a valamit létrehozás, újra alkotás igénye, amik már fejlettebb játékfajták, tevékenységek alapjai.

6.1.2. Szimbolikus- Szerepjáték

A szimbolikus játékot a gyermekek még főként egyedül játsszák. Olyan a témája, mint a szerepjátéknak, mert az életből vett élményekről szólnak. Ezek az élmények még csak a saját, közvetlen életükből fakadnak, pl. fürdetés, etetés, főzés. Ha kell hozzá még egy személy, az lehet egy mackó, egy baba.

A gyermek játéka létforma, fejlődésük alapja.

Játékuk megfigyelése közben képet kapunk ismereteikről, élményeikről, mozgási igényükről, beszédkészségükről, szociális és értelmi fejlettségük egészéről, -tehát a játék segít a gyermek megismerésében.

A szerepjáték nevelő hatása és feladataink

A szerepjáték nevelési szempontból a leggazdagabb lehetőségeket nyújtó játékfajta, a gyakorló játék kereteiből bontakozik ki, kifejlett formáját óvodáskor végére éri el. Szerepjátékban a gyermek tapasztalatait, érzelmeit, pozitív és negatív élményeit fejezi ki. Ez a játékfajta tükrözi egész eddigi életét, személyiségét, tehát nagyon sok egyedi vonás van benne.

A szerepjátékban másfajta feladataink vannak, mint más játékoknál, szerepünk visszafogott. Ez a játékfajta a gyermek legintimebb tevékenysége, figyelemmel kísérjük, és tiszteletben tartjuk.

- Fontosnak tartjuk, hogy ne mi irányítsuk a játékot.
- Segítjük az önkéntességnek, szabad választásnak az érvényesülését
- Közreműködünk a játékszerek, eszközök kiválasztásában, esetleg elkészítésében.
- Segítjük az elhelyezkedést, a gyermekekkel együtt alakítjuk át a teret a játék tartalmának megfelelően, ha szükséges.
- Állandó jelenlétünkkel biztosítjuk a nyugalmat, hogy a gyermekek mindig biztonságban érezzék magukat.
- A gyermekek kérésére vállalunk szerepet, de fontos, hogy szerepvállalásunk természetes legyen.
- Arra törekszünk, hogy minden gyermek szerepjátéka egyéni képességeinek legfejlettebb szintjén bontakozhasson ki.
- Konfliktus esetén elsődleges szempontunk a gyermek szándékának, belső indítékainak megértése.

A fejlődés várható eredményei

Szeretnénk, ha az óvodáskor végére a gyermekeket az alábbi tulajdonságok jellemeznék:

- Kialakul az együtt játszás igénye.
- Képesek közös játékok megszervezésére, a szükséges játékszerek kiválasztására.
- Ebben a korban már megértik és elfogadják társaik elgondolásait, - társas érintkezés fejlődése.
- Alkalmazkodnak a szabályokhoz.
- Le tudnak mondani egy-egy kedves játékszerről.
- Megfelelő tapasztalat és élmény birtokában önállóak a játék előzetes közös tervezésében.
- A játszó csoportok tagjai között tartós és szoros kapcsolat alakul ki.

- A gyermekek képzelete, kommunikációs készsége, figyelme, feladat-, szabálytudata, együttműködési készsége, kreativitása, ügyessége, problémamegoldó képessége fejlődik.

Barkácsolás

A szerepjátékban a gyermekek élethelyzeteket alkotnak újra, ehhez eszközökre van szükségük.

Feladatunk, hogy kialakítsuk a gyermekekben azt az igényt, hogy alkalom-adtán maguk készítsék el a játékhoz szükséges eszközöket. A barkácsolás a játék igényéből indul ki, tehát kötetlen. Azok a gyermekek vesznek részt benne, akiknek kedvük van. Az időpontját is a játékhelyzet határozza meg. Megteremtjük a feltételeket, hogy a gyermekek játékidőben bármikor barkácsolhassanak. Gondoskodunk helyről, anyagokról és kifogástalan, a gyermekeknek megfelelő szerszámokról.

Az év során gyűjtögetünk a gyermekekkel együtt olyan anyagokat, terméseket, amelyeket önállóan meg tudnak munkálni.

Megismertetjük a gyermekekkel a szerszámok használatát, az egyszerűbb technikai fogásokat. Annyi segítséget nyújtunk, amennyit a gyermekek igényelnek és amennyi feltétlenül fontos. Arra szoktatjuk őket, hogy játékaik kiegészítése, készítése közben újabb és újabb ötletekkel próbálkozzanak.

A barkácsolás előkészítéseként a kisebb gyermekek bevonásával készítünk kevésbé munkaigényes, kiegészítő játékszereket.

A fejlődés várható eredményei

Szeretnénk, ha az óvodáskor végére a gyermekeket az alábbi tulajdonságok jellemeznék:

- Megbeszéljük közösen, hogy egy-egy játékhelyzetben mire van szükségük. Igyekeznek önállóan elkészíteni, szükség szerint segítünk a gyermekeknek. Segítenek a játékok megjavításában is.
- A barkácsolás a szerepjáték, a bábozás természetes eszköze, alkotórésze.
- A gyermekek egy-egy esetben maguk kezdeményezik a maguk által választott módon és eszközzel. A készített eszközt a játékhelyzetnek megfelelően felhasználják a játékban, dramatizálásban.

6.1.3. Szabályjáték

Legfontosabb jellemzője, hogy pontos, meghatározott szabályok szerint zajlik. A szabályok határozzák meg a játék megkezdésének módját, menetét, befejezését, egy-egy szakaszának lezárását.

A szabályjátékok nevelő hatása és feladataink:

Fejleszti a gyermek értelmi képességeit, mozgását, ügyességét, figyelmét, akaratát, kitartását.

A szabályok betartására neveljük a gyermekeket. Direkt irányítást követel.

A közösségi érzés, felelősségtudat fejlesztése, a kölcsönös segítség helyes formáinak elsajátítása. A megfelelő keretek között nyújtott segítség a gyermekben azt az érzést kelti, hogy társa sikerének ő is részesévé válhat, ne egymás kudarainak, hanem egymás sikereinek örüljenek.

Elsajátítják a helyes magatartás alapvető formáit, a szerénységet, mértéktartást, az eredményekre törekvést. Felismerik, hogy viselkedésüktől és ügyességüktől függ az egész csoport győzelme. Önuralomra szoktatjuk a gyermekeket, vágyaikat, cselekvéseiket összhangba hozzák társaik cselekvéseivel. A szabályjátékok kiválasztásánál figyelembe vesszük a gyermekek kívánságát, fejlettségét, a csoport létszámát, a hely adottságait, a játék előzményeit. Segítjük őket a játék kiválasztásában, vezetésében, a szabályok betartásában.

A szabályjátékok fajtái:

- értelmi képességet fejlesztő játékok,
- mozgásos szabályjátékok.

Az értelmi képességet fejlesztő játékok a különböző társasjátékok, képes kirakók, dominók, kártyajátékok, nyelvi játékok stb. Mozgásos szabályjátékok a testnevelési játékok, a dalos és mondókás népi játékok, fogócskák, bújócskák, körjátékok, szembekötősdik, labdajátékok, mozgásos versenyjátékok.

Kisebb gyermekeknél a szabályjáték a gyermekek mozgásszükségletét elégítik ki, szabályai egyszerűek, tartalmuknál fogva közel állnak a gyermekekhez.

A fejlődés várható eredményei

Szeretnénk, ha az óvodáskor végére a gyermekeket az alábbi tulajdonságok jellemeznék:

- A győzelem elérése érdekében a gyermekek egyéni kívánságait egyeztetik társaik érdekében.
- Közösén örködnék a szabályok betartása felett.
- A helyes magatartás kialakulása, a közös munka-játék, felelősségtudat, mértéktartás, versengési szellem, eredményre törekvés.

6.1.4. Építő, konstruáló játék

A gyermekek kockákból és más játékszerekből, különböző anyagokból építményeket, játékszereket, különféle tárgyakat hoznak létre. Az "én-csináltam" tapasztalat bizonyosságot nyújt a gyermeknek saját képességeiről, növeli biztonságérzetét, önbizalmát. A tapasztalatok hatására a spontán létrejövő alkotások mellett fontos helyet kap az előre elgondolt, meghatározott céllal végzett építés. A gyermekeket az alkotás öröme, a sokféleképpen összeállítható játékszer, építőelem felhasználása ösztönzi a konstruálásra. A "valamit akarni" igénye, öröme, kreativitásuk mellett értelmi és társas képességeiket is sokoldalúan fejleszti.

Az építőjáték az eszközök, és az anyagok változatosságát igényli. Beszerzésüknél figyelembe vesszük a csoport összetételét, a gyermekek egyéni sajátosságait. A hagyományos építőkockák mellett többféle építőjátékkal rendelkezik minden csoport (pl. lego, paya, duplo stb.) amelyek összekapcsolhatók, egymásba illeszthetők.

Feladatunk, hogy elősegítsük, hogy minden gyermek találja meg a neki legmegfelelőbb építő és konstrukciós elemeket, ismerjék meg az eszközök használatát, az anyagok kezelését, és képesek legyenek ezekkel elmélyülten játszani.

Lehetővé tesszük számukra az összerakosgatás és a szerkesztés örömét. Gondoskodunk arról, hogy az összeállítható játékszerekkel foglalkozó gyermekek nyugalmas helyet találjanak maguknak. A kirakás, az építés, az összeállítás közben segítjük őket az eredményes megoldásokhoz.

Az óvoda kertjében homokozót is találunk. Biztosítjuk az ehhez szükséges eszközöket. Különös gonddal és megértéssel segítjük a homokban folyó játékok kialakulását.

A fejlődés várható eredményei

Szeretnénk, ha az óvodáskor végére a gyermekeket az alábbi tulajdonságok jellemeznék:

- A gyermekek a konstruáló, építő játék elemekből már játékszereket is tudnak készíteni.
- Az építés, a konstruálás gyakran a szerepjátékhoz kapcsolódik. Az élethelyzetek reprodukálása közben építenek, szerelnek, szerkesztenek, vagy a létrehozott alkotás hatására képzelik bele magukat különböző élethelyzetekbe.
- A konstruálás fejlettebb fokán a gyermekek mind igényesebbé válnak alkotásaikkal szemben.
- A fejlődést egyaránt jellemzi a bonyolultabb alkotások létrehozása, az eredményességre törekvés, a választott, elképzelt modell egyre pontosabb megközelítésének igénye, a bonyolultabb játékelemek biztos kezelése, a szerepjátékkal való sokoldalú kapcsolat.
- Alkotásaikat már önállóan, sok egyéni ötlet alapján hozzák létre és képesek a különböző anyagok, eszközök, kombinált alkalmazására is.

*"Öröm vagy Te, Sport!
Szavadra testünk örömtől remeg,
ragyog szemünk, erőnkben vér viharzik."
(Pierre de Coubertin)*

6.3. Mozgás

Elsődleges célunk a mozgás megszerettetése a gyermekekkel. Arra törekszünk, hogy minél több mozgáslehetőséget teremtsünk számukra, hisz az egészséges testi és mozgásfejlesztés egész személyiségük fejlődését szolgálja.

Feladatunk: A rendszeres egészségfejlesztő testmozgás, a gyermekek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos játékok és feladatok, a pszicho motoros készségek és képességek kialakításának, formálásának és fejlesztésének eszközei. Az óvodáskor a természetes hely-, helyzetváltoztató- és finommotoros mozgáskészségek tanulásának, valamint a mozgáskoordináció intenzív fejlődésének szakasza, amelyeket sokszínű, változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlási formákkal, játékokkal szükséges elősegíteni. Ezzel biztosítható a mozgás és az értelmi fejlődés kedvező egymásra hatása.

A mozgásos játékok, tevékenységek, feladatok rendszeres alkalmazása kedvezően hatnak a kondicionális képességek közül különösen az erő és az állóképesség fejlődésére, amelyek befolyásolják a gyermeki szervezet teherbíró képességét, egészséges fejlődését. Fontos szerepük van a helyes testtartáshoz szükséges izomegyensúly kialakulásában, felerősítik, kiegészítik a gondozás, és egészséges életmódra nevelés hatásait.

A spontán, a szabad játék kereteiben végzett mozgásos tevékenységeket kiegészítik az irányított mozgásos tevékenységek. A komplex testmozgások beépülnek az óvodai élet egyéb tevékenységeibe is, miközben együtt hatnak a gyermek személyiségének – a pozitív énkép, önkontroll, érzelemszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás – fejlődésére.

A spontán – a játékban, azon belül a szabad játékban – megjelenő mozgásos tevékenységeknek, az egészségfejlesztő testmozgásnak az óvodai nevelés minden napján, az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve, minden gyermek számára lehetőséget kell biztosítani. Törekedni kell a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széleskörű alkalmazására, a szabad levegő kihasználására.

A FEJLESZTÉS MOZGÁSANYAGA

Az óvodába kerülő gyermekek szervezett mozgáshoz még nem szoktak hozzá, mozgásuk összerendezetlen, esetleg idegenkednek a részvételtől. Mindezeket figyelembe véve mozgásos játékokat kezdeményezünk először a kicsiknek, amiben a szerep határozza meg a teendőket. (Pl. harangozás, vonatozás, állatok utánzása stb.) Csak bemutatással, cselekvés közben értik meg a szavak, és mozgások kapcsolatát, ezért eleinte mindent mutatunk, együtt végzünk a gyermekekkel.

A későbbiekben a gyermekektől már pontosabb végrehajtást igénylünk.

Köralakítás: az óvónő vezetésével valamely tárgy körül kézfogással, ill. nélkül egyes oszlopban, vagy szétszórt elhelyezkedésből.

Járás: Természetes járás egyenesen és különböző irányokban kanyarodással, tárgyak és személyek megkerülésével, körben az óvónő vezetésével, ill. nélkül, kézfogással, továbbá kézfogás nélkül. Helyes lépésszám. Járás párokban kézfogással, ill. kézfogás nélkül. Járás irányok változtatásával, jobbra, balra kanyarodással.

Speciális járások.

Állás: Zárt lábbal, egyenes testtartással, nyújtott karokkal, emelt fejjel. Járás, futás jelre megállás.

Futás: Futás természetes módon, kötetlenül egyenes és változó irányokba. Tárgyak megkerülésével, akadályon át. Versenyfutás, állórajtából, vezényszóra.

Gimnasztika: kézi szerek megismertetése.

- Kartartások: mély, mellő, magas, oldalsó, középtartás, csípőre és vállra, tarkóra, mellhez tartás, kézfogás társsal, könyökfűzés, keresztezett kézfogás,

- Testhelyzetek: alap- és terpeszállás, lábujj és sarokállás, lépő-, lebegőállás, térdelés, nyújtó- és terpesztülés, hason- és hanyatt fekvés, guggoló- és térdelőtámasz, mellő- és hátsó-, oldalsó fekvőtámasz.

- Kar-, törzs-, lábmozgások: emelés, leengedés, lendítés, lengetés, lebegtetés, lökés, szúrás, hajlítás, nyújtás, páros lábon szökdelés, ujjak mozgatása, karkörzés egy és két karra, előre és hátra, karkörzés két karra a test előtt, tölcser-, malomkörzés, lábkörzés. Helycserek, galoppszökdelés.

Támasz, függés: Csúszás, mászás talajon, kúszás, kézi szerrel is, előre, hátra, társsal is. Bújás szerek alatt. Mászás át, fel, le, különböző magasságú szereken. Csúszás padon, rézsútos padon is. Gurulás a test hossz tengelye körül. Kézállás előgyakorlata, csikórugdalózás.

Egyensúly gyakorlatok: Egyensúlyozás talajon, vonalak, padok között járással, kúzással, mászással, futással majd megemelt szeren továbbá rézsútos szereken különböző kartartásokkal, kézi szer használatával is.

Ugrások: Páros lábon szökdelés, 1-2 akadályon át, kézi szeren páros lábbal átugrás, helyből távol és magasugrás, nekifutással távolra és magasra,. Mélyugrás. Felugrás nekifutással zsámolyra, kétrészes ugrószekrényre térdelésbe, majd guggolásba.

Labdagyakorlatok: Megismerkedünk a labdával, a labda fogásával, két kézzel. Labdagurítás egyenes irányba, labda feldobása, elkapása. Labdavezetés járás és futás közben, vonalak között.

Dobás: Különböző dobóeszközök labda, babzsák, kislabda, feldobása, elkapása. Célba dobás egykezes alsó- felsődobással, vízszintes és függőleges célra. Babzsák, kislabda távolra hajítása. Kétkézes alsó- és felsődobás, különböző nagyságú és súlyú labdával. Távolra dobás.

Játékok: Szerep- vagy utánzó játékok, futójátékok sorban, körben, szétszórtan. Fogójátékok szerepvállalással, körben, egy fogóval ill. több fogóval. Egyéni és csoportos versenyek, feladattal, akadályon át. Sorversenyek különböző kiinduló és befejező testhelyzetekből indulással, érkezéssel.

6.3.1. A mindennapi mozgásos játékok biztosításának lehetőségei

Intézményünk udvarának és belső helyiségeinek kialakításánál lényeges szempontnak tartottuk, hogy megfelelő legyen a gyermekek mozgásigényének kielégítésére egyéni szükségletek és képességek figyelembe vételével. Jól felszerelt tornatermünk és közösségi termünk van, s minden csoportszobához fedett terasz tartozik. Száraz, napos idő esetén

még télen is szabad levegőn tartjuk a mindennapos testnevelést. Tartalmát tekintve speciális járások, futás és mozgásos játékokból áll. Korosztályonként bővülnek a szabályok, melyeknek a gyermekek tudásuk gyarapodásával boldogan tesznek eleget. A testnevelés foglalkozásokat jó idő esetén a szabad levegőn, hideg hónapokban, a tornateremben tartjuk. A foglalkozások megszervezésénél és levezetésénél szem előtt tartjuk a csoport egészségügyi állapotát, egy-egy gyermek fáradékonyságát, teljesítőképességét.

Mindig olyan nehézsgű feladatot adunk, aminek elvégzésére önállóan is képesek. Elvünk, hogy jó hangulatúak legyenek a foglalkozások, hogy az oldott légkör a félénkebb gyermekeket is mozgásra ösztönözze. Hibajavításnál szempontunk mindig a pozitív megerősítés, dicsérjük a szép kivitelezésű mozdulatokat. Az utasításokat mindig egyszerűen, érthetően közöljük a gyermekekkel. A heti testnevelés foglalkozások, mindennapos mozgás, főleg arra adnak lehetőséget, hogy a gyermekek különböző mozgásformákat ismerjenek meg, felkeltjük érdeklődésüket a kipróbálásukra. Zavartalan gyakorlási lehetőségre, a szabadidős tevékenység alatt nyílik lehetőség. Ezért különös körültekintéssel terveztük meg az erre alkalmas területeket, pl. az óvoda udvarát.

Függések, átfordulások, hintázások, kipróbálására van lehetőség a fából készült eszközökön. Gyűrű, kötélhinta, mérleghinta sok lehetőséget ad a ritmikus mozgások gyakorlására. Egyensúlyérzék fejlesztésére a kombinált ügyességi játék lengő hidja, a homokozó szélének körbejárása ad módot. Labdák, röplabdaháló, kosár felszerelésével labdajátékokat játszunk, labdaütögetést, feldobást, elkapást, futást, kidobást stb.

A mozgás megszerettetésében együttműködünk a szülőkkel, kirándulásokat, sétákat szervezünk.

A fejlődés várható eredményei

Szeretnénk, ha az óvodáskor végére a gyermekeket az alábbi tulajdonságok jellemeznék:

- A gyerekek megszeretik és igénylik a mozgást.
- Növekszik teljesítőképességük, mozgásuk összerendezetté, ügyessé válik.
- Mozgástapasztalataik növekednek.
- Megértik az egyszerű vezényszavakat.
- Cselekvőképességük gyors, mozgásban kitartóak.
- Fejlődik tér- és időérzékük.
- Egyéni-, csoportos-, sor- és váltóversenyt játszanak (az óvónó segítségével), a szabályok pontos betartásával.
- Megértik az egyszerű vezényszavakat.

*"Teljesen megtörik a tested
Ha néha el nem ereszted
Magad mesével enyhítsed,
Ernyedt erőd erősítsed;
Másképp látsz sok bánatot, s bajt..."
(finn népdal)*

6.3. Verselés, mesélés

A mese, vers a legszorosabban összefonódik az anyanyelvi neveléssel, a zenével, az énekkel, a mozgásos játékokkal. Ehhez az óvodáskorú gyermek életében természetes módon kapcsolódik a mondókázás, a verselés és a mesélés.

Célja: magas szintű irodalmi élmény nyújtása.

Feladata: a gyermek érzelmi-értelmi és etikai fejlődését és fejlesztését segíteni.

A vers, mese nagy hatással van a kisgyermek érzelmi-, értelmi- (ezen belül beszéd, gondolkodás, emlékezet és képzelet) és szociális fejlődésére. A versnek elsősorban a ritmusa, a mesének pedig a tartalma hat az érzelmeken keresztül a személyiségre. A verselés, mesélés, képeskönyv-nézegetés bensőséges kommunikációs helyzet, így a kisgyermek számára alapvető érzelmi biztonság egyszerre feltétel és eredmény. A gyermek olyan tapasztalatokra, ismeretekre tesz szert, amelyeknek megszerzésére más helyzetekben nincs lehetősége. Fejlődik emberismerete, a főhőssel való azonosulás fejleszti empátiáját, gazdagodik szókincse. A mese segíti az optimista életfilozófia és az önálló véleményalkotás alakulását. Az érzelmi biztonság megadásának s az anyanyelvi nevelésnek egyaránt fontos eszközei a többnyire játékos mozgásokkal is összekapcsolt mondókák, dúdoló, versek. Ezek ritmusukkal, a mozdulatok és szavak egységével a gyermeknek érzéki-érzelmi élményeket adnak.

A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok gazdag és jó alkalmat, erős alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese a gyermek érzelmi, értelmi és erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese - képi és konkrét formában – feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges, megfelelő viselkedésformákat.

A mese életkorilag megfelel az óvodás gyermek szemléletmódjának és világképének kialakítására. Visszaigazolja a kisgyermek szorongásait, s egyben feloldást és megoldást kínál.

A tárgyi világot is megelevenítő, átlelkesítő szemléletmódja és az ehhez társuló, a szigorú ok-okozati kapcsolatokat feloldó mágikus világképe, csodákkal és átváltozásokkal ráébreszt a mélyebb értelemben vett pszichikus realitásra és a külvilágra irányított megismerési törekvésekre.

A mesélővel való személyes kapcsolatban a gyermek nagy érzelmi biztonságban érzi magát, s a játéktevékenységhez hasonlóan a mesehallgatás elengedett intim állapotában eleven, belső képvilágot jelenít meg. A belső képalkotásnak ez a folyamata a gyermeki élményfeldolgozás egyik legfontosabb formája.

Erkölcsi tartalma van, belső indulati élményeket közvetít, oldja a szorongást, egyben feloldást és megoldást kínál. Minden nap mesélünk, mondókázunk, vagy verselünk valamilyen formában. A mindennapos mesélés, mondókázás és verselés a kisgyermek mentális higiéniájának elmaradhatatlan eleme.

A gyermek saját vers- és mesealkotása, annak mozgással és/vagy ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik módja.

A mese és a vers anyaga, tartalma kapcsolódik a beszélgetés témájához és a gyermekek igényéhez.

A mese anyagát legnagyobbbrészt a magyar népmesekincs anyagából állítjuk össze, emellett helye van a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek is.

A kisgyermek a népmeséből választ kapnak a bennük nyugtalankodó kérdésekre. Kik ők, honnan jöttek, a küzdés céljára és értelmére, a hős megjutalmazására, az ember és az állatok kapcsolatára. Az óvodában a 3-7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi - népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi -, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek egyaránt helye van. A mese, tudást közvetít az életről a kicsiknek. Jótékony hatását azonban csak akkor fejt ki, ha a felnőtt fejből mesél, ha együtt lélegzik mesélő és hallgató. A hatás a felnőtt mesével kapcsolatos azonosulásától függ. A gyermek hallgatója és résztvevője is a történeteknek. A hatást a gyermekek viselkedéséből, játékából, a visszaidéző beszéd és mozdulat töredékekből, az ismétlés vágyából mérhetjük le.

Megteremtjük a lehetőségét a gyermekek önálló szöveg- és mesemondásához. Elősegítjük, hogy megfelelő eszközökkel (bábokkal, ruhákkal) el is játszassák a gyermekek a nekik tetsző meséket. Lehetővé tesszük a gyakori ismétlést, a mese többszöri feldolgozását, mert nagyon kedvelik, kéri a mesék megismétlését.

A gyermekek kedvelt tevékenysége a bábozás és a dramatizálás. Mindkettő szorosan kapcsolódik a meséléshez, mondókázáshoz, verseléshez. Az átélt mesetémák, a megtanult vers- és mondókaszövegek, a kezükbe fogott bábok által felidéződnek, ismétlődnek, rögződnek. A természeti megfigyelések, utazási élmények, játéktevékenységek is lehetnek kiindulópontjai egy-egy irodalmi alkotás megismerésének, felidézésének.

A vers kedvelésének nyomait már 2,5-3 éves gyermeknél is tapasztalhatjuk. Az ölkébe ültetett kisgyermek élvezi a csitítgató, ringató mozgással egybekötött dalocskákat, mondókákat. Először a vers ritmusa és zeneisége ragadja meg a kisgyermeket. Még később is a hangzás az elsődleges, a beszéddallam vált ki érzelmeket. A népköltészet a gyermekek anyanyelvi nevelésének sikeres módját kínálja. Ezért a versek kiválasztásakor mindig elsődleges forrásként használjuk a népköltészet gyűjteményeiből válogatott mondókákat, gyermekverseket.

Az irodalmi anyag kiválasztását az évszakok rendjéhez, a hagyományos ünnepeinkhez és egy-egy jellegzetes nap kiemeléséhez igazítjuk (Mikulás, Karácsony, Farsang, Húsvét, Március 15., Anyák napja). Természetesen a gyermekek igénye szerint a napi témahelyzeteknek vagy a játékszituációknak megfelelően választunk naponta az előkészített anyagból. Így választhatjuk meg fejlesztő szándékunkat.

- A verseknél a hangulat, a terjedelem, a hozzá tartozó játék, a ritmus változatossága szerint állítjuk össze a sort.
- A mesék sorrendjét a terjedelem, a motívumgazdagság, az epizódok összetettsége, a szerkezeti bonyolultság foka és néhány esetben az évszakhoz való hozzáigazítás határozza meg.

A mondókák, játszóversek megtanulását a kisgyermeknél belülről fakadó természetes cél és igény indokolja.

Az óvodába lépő kisgyermek már hoznak magukkal egy-egy rövid versikét, mondókát, mint az otthonuk egy kis darabját. Az első vigasztaló, cirógató, hintáztató, mondókák ismételtetése mellett megismernek új kiszámolókat, állathívogatókat. Mondókákkal ismerkednek, testrészeikkel vagy az élet közelebbi-távolabbi felfedezéseivel kapcsolatban. Ezek megnyugtatók, örömet adnak nekik, mert a saját szavaival még magát kifejezni nehezen tudó kisgyermek kapcsolatot talál gyermek-gyermek, óvodapedagógus-gyermek között. A mondókák, az első mondókamesék, láncmesék felkeltik érdeklődésüket és a

gyermek megismerési vágyát a környezet, az időjárás, a család iránt. A magányosan elvonuló kisgyermek bizalmába férközhetünk a kezükbe adott képes lapozgató könyvekkel, ahol közös felismerési pontokat talál naponta ismétlődve. Később több tárgyat, jeleneteket ábrázoló képeskönyvek lehetnek a beszélgetés, érzelmi kapcsolatteremtés középpontjai. A képekről felismerik kedves meséik szereplőit, majd maguk is kitalálnak kedvük szerint beszédjátékokat. Észreveszik, hogy a felnőttek gondosan bánnak a könyvel, megszokják a könyvek állandó helyét, és használatuk rendszerét.

A gyermekek érzékelik a mondókák aktualitását. Dalukra, hivatgatásukra jobban süt a nap, kitolja csápjait a csiga, ha az eső elered is, verssel biztatják. Folyamatosan bővítjük a mondóka, vers és meseismeretüket. Várják, kérik a meséket. Van kedvenc meséjük, mesehősük, aki iránt rokonszenvet nyilvánítanak. Gyakran megjelenik rajzaikban is egy-egy kedves mesehősük, de játékaikban is utánozzák szavait, mozgását, saját fantáziájukkal felruházva, kibővítve.

Több epizód összekapcsolásával szerkesztett állatmeséket, láncmeséket és egyszerűbb szerkezetű tündérmeséket is megértenek, élveznek. Már sokkal több tapasztalatuk, ismeretük van, mint a kicsiknek, jobban látják az összefüggéseket, érdeklődési körük bővül, a hosszabb, bonyolultabb, elágazóbb szerkezetű meséket is követni tudják. A valóságot már elválasztják a meséktől.

A fejlődés várható eredményei

Szeretnénk, ha az óvodáskor végére a gyermekeket az alábbi tulajdonságok jellemeznék:

- A korábban megismert, megkedvelt mondókák és versek gyakori ismételtetése mellett megtanulnak mondókákat labdázáshoz, hintázáshoz, játékokhoz.
- Az ünnepi készülődéseket is megerősíti egy-egy a gyermek élményvilágát aláfestő, népköltés hangulatú, vagy irodalmi vers. Játékaikba építve önálló kezdeményezésükre megjelenik irodalmi élményanyaguk. Hangzás, hangulat, érzelem és alkalom egységében kezdik felfogni a mondott, hallott vers témáját. A megtanult szövegekkel önálló kezdeményezésű "előadásokat" rendeznek.
- Igénylik, várják, kérik a mesemondást. A mesehallgatáshoz kapcsolódó szokások feltételeit segítik kialakulni.
- Figyelmesen végig hallgatják a több epizódot összekapcsolt, hosszabb terjedelmű, bonyolult szerkezetű, tündérmeséket, ill. a folytatásos meséket. Tekintetükön látszik a belső képzelet munkálkodása. A mesehősök nevét megjegyzi. Ezek rajzaikban is megjelennek.
- Kedvenc szórakozásuk közé tartozik, a mesei motívumok megjelenítése, dramatizálása vagy bábozása.
- A mesekönyvekkel kíméletesen bánnak, figyelmeztetik egymást is erre. A képek alapján önálló meséket kezdeményeznek. A könyvekben a képek alapján megtalálják kedvenc meséiket.
- Az elbeszélések az érzelmekre hatva az óvodások életkori sajátosságainak megfelelően mondják el a kisgyermeknek a mindennapi életük jelenségeit, a felnőttek munkájának érdekességeit, szépségeit. Szólnak az állatok iránti szeretetről, a kisgyermek mindennapi életéről.
- Az ismeretterjesztő gyermekkönyvek is egyre népszerűbbek, és érdeklődést keltenek a gyermekek körében. Erős az érdeklődés a csillagászat, a vízi állatvilág, a technika, a természeti jelenségek iránt. Egy-egy megfelelő részlet felolvasásával, elmondásával kielégítjük kíváncsiságukat.
- Beszédhallás, figyelem, emlékezet, ill. a beszédmotorika fejlődése előkészíti az iskolai írás-olvasás zökkenőmentes elsajátítására.

- A hangsúlyt a beszéd tartalmi részének fejlesztésére tesszük, mivel a beszéd igen szorosan kapcsolódik a kommunikációhoz, a gondolkodáshoz. A beszéd az önkifejezés fontos eszköze, ezért az anyanyelvi nevelésnél a szókincs bővítése, a sajátos nyelvi formák elsajátítása és az önálló történet elmondása fontos alapkövei az iskolára való felkészítésnek.

6.3.1. Dramatizálás, bábozás

A mesék, versek dramatizálásával kapcsolatos játékok tartalmát az állatmesék, tündérmesék, a természetről, az ünnepekről szóló mesék, versek, elbeszélések, dalok, népdalok alkotják. Különösen értékesek a párbeszédre, beszélgetésre felépített mesék.

A dramatizálás, bábozás nevelő hatása és feladataink:

A mesék szövegét nem tanítjuk meg, arra törekszünk, hogy a gyermekek éljék bele magukat az adott szerepbe, szituációba, érezzék magukat közel a mese szereplőihez, élményt jelentsen számukra a szerepvállalás.

Magyar népmeséink gyönyörű nyelvezete, lebilincselő témái, a szövegben előforduló ismétlések, a cselekvés fejlődésének dinamikája hozzájárulnak, hogy a gyermekek könnyen elsajátítsák a mesét. Dramatizálás közben a hanglejtésekben, arcjátékokban és hanglejtésben a maga érzéseit fejezik ki. A többször elmondott mesét, verset a gyermekek emlékezetükbe vésik és maguk is kezdenek bekapcsolódni, valamint eljátszani szerepeket.

Fontos feladatunk a hely, idő, eszköz biztosítása a bábozáshoz, dramatizáláshoz. Az eszközöket a gyermekek esztétikai élményeihez igazodva válogatjuk, felújítjuk, alakítjuk. Már a kicsiknek is lehetőséget adunk, hogy ismerkedjenek a kellékekkel, a bábozás, dramatizálás fortélyaiival. A kellékeket nem tesszük el, felhasználjuk őket játékban, ha lehetséges, ill. a nap folyamán bármikor bábozhatnak, dramatizálhatnak.

A bábozáshoz a színes, megragadó, érdeklődést felkeltő bábokkal ébresztünk kedvet.

A bábnak rendkívüli szerepe van nemegyszer a zárkózott, félénk, visszahúzódo gyermek megközelítésében, főként a beszoktatás idején. A gyermekek a bábjátékban saját gondolataikat is kifejezik, saját maguk által kitalált történeteket adnak elő. A gyermek a bábót közel érzi magához, mert az még nála is kisebb, azonosul vele, cselekvéseit, sorsát ő irányíthatja.

A bábok mozgása kelti fel a kisebb gyermekek érdeklődését, mivel gyakran használjuk, és így közvetlen kapcsolatban van a gyermekekkel.

A fejlődés várható eredményei

Szeretnénk, ha az óvodáskor végére a gyermekeket az alábbi tulajdonságok jellemeznék:

- A bábok, eszközök készítése része a gyermeki tevékenységnek.
- Eljátszák saját élményeiket, a hallott, látott történeteket, meghallgatva társaikat is.
- Kiosztják a szerepeket, elosztják a feladatot maguk között, de ügyelnünk kell arra, hogy a szerepelni, játszani kívánó, de csendes, félrehúzódo gyermek ne szoruljon ki a mesedramatizálásból, bábozásból, valamint ne kényszerítsék társukra a nem kívánt szerepet.
- A nagyok mesedramatizálása, bábjátéka a kicsik és egymás szórakoztatására is szolgálhat.

*"Megmondom a titkát, édesem a dalnak:
Önmagát hallgatja, aki dalra hallgat.
Mindenik embernek a lelkében dal van,
És a saját lelkét hallja, minden dalban,
És akinek szép a lelkében az ének,
Az hallja a mások énekét is szépnak."
(Babits Mihály)*

6.4. Ének, zene, énekes játék, gyermektánc

Elsődleges célunk, hogy zenei nevelésünkkel hozzájáruljunk a 2,5-3-7-8 éves gyermekek sokoldalú, harmonikus fejlődéséhez. Az óvodában a környezet hangjainak megfigyelése, az ölbeli játékok, a népi gyermekdalok, az éneklés, az énekes játékok, a zenélés örömet nyújtanak a gyermeknek. A gyermekeket az énekléssel és a zenehallgatással élményekhez juttatjuk, felkeltjük zenei érdeklődésüket, formáljuk zenei ízlésüket, esztétikai fogékonyságukat. Az élményt nyújtó közös ének-zenei tevékenységek során a gyermek felfedezi a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös éneklés örömét. A népdalok éneklése, hallgatása, a gyermek-, néptáncok és népi játékok, a hagyományok megismerését, tovább élését segítik. Az óvodai ének-zenei nevelés feladatainak eredményes megvalósítása megalapozza, elősegíti a zenei anyanyelv kialakulását.

Feladata

Megszerettetjük a gyermekekkel az éneklést, a gyermekdalokat, a gyermekeket tiszta éneklésre szoktatjuk. Fejlesztjük a gyermekek zenei hallását, ritmusérzékét, harmonikus szép mozgását. Előkészítjük a zenei anyanyelv megalapozását.

A népdalok éneklésével, néptáncok és népi játékok gyakorlásával segítjük a hagyományok megismerését és tovább élését.

A felnőtt minta spontán utánzásával az éneklés, zenélés részévé válik a gyermek mindennapi tevékenységének.

A felhasznált zenei anyag

A zenei anyag feldolgozásában Forrai Katalin „Ének az óvodában” című könyvére támaszkodunk. Az énekes népi játékok és az igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások fontos eszközül szolgálnak a gyermek zenei képességeinek (a ritmus, éneklés, hallás, mozgás) és zenei kreativitásának alakításában.

Az éneklési készség, a ritmus- és hallásfejlesztés módja

A gyermekek különböző zenei élményekkel jönnek óvodába, zenei érzékenységük, adottságaik és fogékonyságuk különböző. Az éneklés, zenélés a gyermek mindennapi tevékenységének részévé válik a felnőtt minta spontán utánzásával.

Az éneklési készség alakulása az óvodában a gyermek utánzási vágyán alapszik. Gyakori énekléssel kelthetjük fel a gyermekek érdeklődését, akik fogékonyságuk, kedvük szerint kapcsolódnak be az éneklésbe. Az óvodában hallás után tanítjuk a dalokat, mondókákat. A zenei nevelés lehetőségeit az egész nap folyamán kihasználjuk.

A tiszta, szép éneklést azzal segítjük, hogy a gyermekek értelmi és fizikai adottságainak megfelelően rövid, kis hangterjedelmű dalokat tanítunk, és megfelelő magasságon

éneklünk. Igyekezünk jó példát mutatni a középérős, tiszta énekléssel, szép szövegkiejtéssel, élvezhető előadással.

Kisebb-nagyobb csoportban énekelgetünk, törekszünk a tiszta éneklésre.

Önkéntes jelentkezés alapján, kis segítséggel egyéni éneklésre is buzdítunk.

A ritmusérzék fejlesztése

Egyenletes lüktetés érzékelése mondókázás, éneklés közben játékos mozdulatokkal.

Egyenletes lüktetés kifejezése járással és tapssal. Dalok, mondókák ritmusának kiemelése.

A motívumok hangsúlyainak kiemelése változatos mozdulatokkal. Szöveges ritmusmotívumok visszhangszerű ismétlése csoportosan és egyénileg is, felnőtt irányítással, ill. nélkül.

Tempótartás. Az ettől eltérő gyors és lassú közötti különbség felismerése és alkalmazása énekléssel és mozgással

A zenei hallás fejlesztése

A magasabb és mélyebb hangok -oktáv távolságban- felismerése beszéd, ének, hangszer által és a térbeni érzékeltetés megpróbálása.

Változatos szövegű és dallamú motívumok visszaéneklése öt hangterjedelemben.

A halk és hangos közötti különbség megfigyelése, felismerése, alkalmazása beszédben, énekben, zörejekben, tapsolással egyénileg is.

Különböző zörejek (élesen eltérő), egymás hangjának, az emberi hang, két-három dallamjátszó hangszer és ritmusvisszhang-szer hangszínének felismerése, finomabb zörejek – természet, környezet hangjainak felismerése. A hangirány, hangtávolság megfigyelése.

A magasabb és mélyebb hangok megkülönböztetése térben mutatással -oktávon belül- kisebb távolságokon az ismert hangkészlet körében. Éneklés közben ismert, egyszerű dallamok térben mutatása. Éneklésnél változó kezdőmagasság átvétele.

Szöveges motívumok visszaéneklése hat hangterjedelemben változatos dallam és ritmusfordulatokkal.

Dallamfelismerés jellegzetes kezdő, vagy sajátos, illetve záró motívumokról is. Dalok felismerése dúdolásról vagy hangszerjátékról.

Dallambújtatás a motívumok szabályos időközönkénti váltásával, rövidebb, hosszabb motívumszakaszokkal is (belső hallással) halkan, hangosan.

Ismert dallamok térben mutatása (lassú tempóban), motívumok dallamvonalának mutatása.

Motívuméneklés kitalált szöveggel, egyénileg is. Halk és hangos összekötése más fogalom párokkal (gyors, lassú), énekes gyakorlatokban.

Mozgáskultúra, tánc

Az életkoruknak, fejlettségi szintjüknek megfelelően az óvodában a járás, játékos mozgások, egyszerű ismétlődő mozdulatformák. A körjáték, azon belül a páros forgás, guggolás, taps, kifordulás, egyszerű csárdáslépés – tánc.

Gyermekhangszerek

A gyermekek kezébe az ütőhangszereket adunk. Megtanítjuk a hangszerek nevét és kezelési módját. (legalább dob, háromszög, cintányér)

A zenei alkotó fantázia fejlesztése

A zenei alkotókészség alapja a gyermekek kitaláló és önkifejező törekvése, amit a mi improvizáló kedvünk bontakoztat ki.

A spontán hangcicsálás énekelgetés, egyszer elhangzó játszadozás, mely azt jelenti, hogy a gyermek már sok zenei élményt gyűjtött, a csoportban jól érzi magát. A spontán önkifejezés vágyát a tudatos önkifejezés követi. Ebben az esetben indirekt módon befolyásoljuk a gyermekek zenei alkotókedvét.

Zenehallgatás anyaga, lehetőségei

A gyermekeket a zene figyelmes hallgatására neveljük és felkeltjük a zene iránti érdeklődését. A különböző jellegű dalokkal, zenei hangulatokkal hangszerek sajátos hangszínével és játékaival ismertetjük meg a gyermekeket. Az óvodában a zenehallgatás elsősorban az egyszólamú élő zene meghallgatását jelenti.

A zenehallgatási anyag megválasztásánál figyelembe vesszük a gyermekek nemzetiségi hovatartozását is.

A nap bármely szakában hallhatnak a gyermekek egy dalt vagy hangszeres játékot.

A dallamanyag, a hangkészlet a gyermekek életkori és fejlettségi sajátosságai alapján:

sz - m
 l - sz - m
 m - r - d
 sz - m - r - d
 sz - m - d
 d - l - sz
 m - r - d - l
 sz - m - r - d (fá)
 l - sz - f - m - r - d
 m - r - d - l (ti)
 m - r - d - l - sz
 r - d - l - sz

A fejlődés várható eredményei

Szeretnénk, ha az óvodáskor végére a gyermekeket az alábbi tulajdonságok jellemeznék:

- A gyermekek tudnak egyéni fejlettségtől, adottságtól függően tisztán, szép szövegkiejtéssel énekelni.
- A tempó a természetes járásnak megfelelően.
- A mondókákat -az egyenletes lüktetést kiemelve- a magyar beszéd ritmusa szerint mondják. Ismert dalt hallás alapján szöveg nélkül is tudnak énekelni dúdolva, zümmögve vagy egyszerű szótagokkal.
- Felismerik a magas és mély éneklés közti különbségeket, maguk is tudnak magasabban és mélyebben énekelni, dalt kezdeni, éneklés közben saját hallásuk alapján térben, kézzel mutatni. Felelgetős játékokat két csoportban folyamatosan, önállóan is tudnak énekelni.
- Ismerik a halk és hangos közti különbséget, tudnak halkán, hangosan énekelni, tapsolni, beszélni. Képesek zenei fogalompárokat a dinamikai különbséggel együtt felismerni, összekötni.

- Felismerik a dallamot dúdolásról, hangszerről sajátos kezdő, erősen eltérő belső vagy záró motívumokról.
- Tudnak dalokat -hallható jelre- hangosan és magukban énekelni, több dallammotívum elbújtatásával is.
- Változatos dallammotívumokat tisztán énekelnek vissza csoportosan és egyénileg is.
- Érzékenyek a természet és a környezet hangjára. Figyelik és megkülönböztetik a hangszínek finom eltéréseit zörejen és beszédhangon egyaránt.
- Ismernek néhány hangszert, azok hangját és megszólalásuk módját.
- Megkülönböztetik az egyenletes lüktetést a dal ritmusától, a különbséget kifejezik cselekvéssel, énekkel, mozgással csoportosan és egyénileg is. A mondóka és dalritmus kiemelésekor figyelnek a negyed szünetre.
- A jól ismert dalokat, mondókákat jellegzetes ritmusuk alapján felismerik.
- Szöveges ritmusmotívumokat visszatapsolnak csoportosan és egyénileg is.
- Énekléssel, mozgással, beszéddel bemutatják a normál tempónál gyorsabbat és lassabbat.
- Egyöntetűen körbejárnak szép testtartással, kézfogással. Az egyszerű játékos, táncos mozgásokat szépen megformálják. Térformákat alakítanak esetleg a felnőtt segítsége nélkül.
- Ütőhangszereket használnak, lüktetést, ritmust, motívumhangsúlyt kiemelnek, a csoport énekét képesek kíséni.
- Az óvodapedagógus énekelt kérdésére egyenként válaszolni tudnak, páronként is próbálkoznak, dallamrögtönzéssel (kérdés-felelet játék). Kitalálnak dalokhoz, vagy negyed szünet érzékeltetésére játékos mozdulatokat, egyszerű játékokat.
- Kitalálnak versekhez, mondókákhoz dallamokat.
- A bemutatott élőzenét, népdalokat, műzenei szemelvényeket, más népek dalait figyelmesen hallgatják.

*"Minden színes ceruzában
vázfestékben és ecsetben -
ha akarod, rózsák nyílnak,
fa ágára levél lebben."
(Zelk Zoltán)*

6.5 Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

Célja a gyermekeket egyéni fejlettségi szintjüknek megfelelően a képi-plasztikai kifejezőképesség birtokába juttatni.

Feladata

Az öröm forrása maga a tevékenység – az érzelmek feldolgozása és kifejezése, az önkifejezés, az alkotás – nem az eredmény. Az óvodapedagógus a feltételek biztosításával, az egyes technikák megmutatásával, a gyermek pillanatnyi igényeinek megfelelő technikai segítséggel, az alkotókedv ébren tartásával, a gyermek alkotásának elismerésével és megbecsülésével, megőrzésével segítheti az alkotó tevékenységek iránti érdeklődést és a személyiségfejlődésre gyakorolt hatások érvényesülését.

Az ábrázoló tevékenységre az egész nap folyamán lehetőséget adunk, ügyelve arra, hogy ez a tevékenység örömet szerezzen. Maga a tevékenység fontos, nem az eredmény.

Megteremtjük az objektív feltételeket a nyugodt tevékenységhez, a szükséges, változatos eszközök mindig a gyermekek rendelkezésére állnak. Megismertetjük a gyermekeket az eszközök használatával, a különböző anyagokkal, a rajzolás, festés, mintázás, a kézi munka különböző technikai alapelemeivel és eljárásaival.

Feladataink megvalósítása, beágyazódik a nevelési folyamat más területeibe (közösségi nevelés, munkára nevelés, anyanyelvi nevelés, környezet megismerésére való nevelés folyamatába, legfőképpen a játékba).

Megfigyelés és annak képi kifejezése által segítjük a gyermekek

- élmény- és fantáziavilág gazdagodását,
- térbeli tájékozódó- és rendezőképeség alakulását,
- tér- forma- szín képzeteinek gazdagodását,
- képi gondolkodás fejlődését,
- esztétikai érzékenységét,
- szép iránti nyitottságát,
- finommozgások fejlesztését.

A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka az ábrázolás különböző fajtái, a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés is fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. Törekedni kell a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a tehetségek bátorítására.

Az ábrázoló tevékenységekre az egész nap folyamán biztosítunk teret, lehetőséget.

Maga a tevékenység - s ennek öröme - a fontos, valamint az igény kialakítása az alkotásra, a kreatív önkifejezésre, a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására.

A gyermek óvodába lépésekor különböző módokon, teremben vagy udvaron a sokféle eszköz használatával megismertetjük, nyomhagyás, firkálás, kavicsok tapogatása,

rakosgatása, botokkal firkálás, nyomkeresés homokban, földön egyaránt. Minél több variációt kínálunk fel a gyakorlásra.

Ilyen szabadon, játékként kezelt ábrázolási tevékenységgel már a kicsik is általában ugyanannyi időt töltenek, mint más játéktevékenységgel, ki hosszan elmélyülve, ki rövid kitartással, vissza-visszatérve.

A gyermekek szabad választás alapján vehetik elő az eszközöket, szabadon alkothatnak azokkal.

Igyekszünk felfedeztetni a gyermekekkel, hogy a világon minden, amit látunk, megfigyelünk, ábrázolható. A technika és a téma választhatósága jól fejleszti a gyermekek kreativitását.

Fontosnak tartjuk már ebben a korban, odafigyeljünk azokra a gyermekekre, akik nem vesznek részt ezekben a tevékenységekben, szem előtt tartjuk a gyermekek eltérő fejlődési ütemét.

Témajavaslattal akkor próbálkozunk, amikor már a gyermekek nagy részénél kialakult az ábrázolási szándék.

A közös élményekből, a gyermekek ismereteiből, mindennapi ábrázolási tevékenységükből kiindulva adunk témát a gyermekeknek az elképzelés vagy emlékezet utáni ábrázoláshoz.

A fejlődés várható eredményei

Szeretnénk, ha az óvodáskor végére a gyermekeket az alábbi tulajdonságok jellemeznék:

- Örömmel gyakran játékként művelt ábrázoló tevékenység könnyeddé, lendületessé teszi a gyermekek kézmozgását, a kéz és az ujjak csontosodása, izomzata fokozatosan képessé válik az apró, finom mozgásokra. (laza ceruzafogás).
- Örül alkotásának ill. a közösen elkészített munkának.
- A gyermekeket saját esztétikai igénye vezeti. (mesék, történetek képi ábrázolása, színkeverés, különleges technikák, pl. plasztikai domborművek, agyagplasztikák, díszítőmunka, - eszközkészítés).
- Munkáik egyéniék.
- A megfigyelés, a "látás" képességének fejlődése, a megvalósításban érvényesítik saját kifejezési módjukat.
- A gyermekek képkialakításaikban egyéni módon jelezni tudják az elemi térvizonylatokat.
- Élményeik, elképzeléseik, képzeteik megjelenítésében többnyire biztonsággal használják a képi kifejezés változatos eszközeit.
- Formaábrázolásuk változatos, többnyire képesek hangsúlyozni a legfontosabb megkülönböztető jegyeket.
- Emberábrázolásukban megjelennek a részformák, próbálkoznak, a legegyszerűbb mozgások jelzéseivel is.
- Tudnak formákat mintázni, elképzelések alapján, és megfigyeléseik felhasználásával.
- Önállóan és csoportmunkában is készítenek egyszerű játékokat, kelléket. Fokozott önállósággal tudják alkalmazni a megismert technikákat.
- Önállóan díszítenek.
- Sokféle tapasztalattal rendelkeznek, változatos alakú zárt és nyitott terek elkészítésében, az építmények egyensúlyának megteremtésében.
- Saját és társaik művei iránt érdeklődnek, szóbeli véleményt alkotnak. Elmondják véleményüket az óvodai környezetről, szívesen vesznek részt annak szépítésében.
- Készítetést érznek arra, hogy figyelmüket összpontosítsák.
- A gyermekek többsége önmaga is elkezd alakítani saját készülő alkotását.

- Rácsodálkoznak a szépre, tudnak benne gyönyörködni.

"A környező világ iránti érdeklődés velünk születik. Születésünk pillanatától egy bonyolult és elkápráztató világ felfedezői vagyunk."

(Gerald Durrell)

6.6 A külső világ tevékeny megismerése

Célunk, hogy a gyermekek, miközben felfedezik környezetüket, olyan tapasztalatok birtokába jussanak, melyek a környezetben való, életkoruknak megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek.

A valóság felfedezése során pozitív érzelmi viszonya alakul a természethez, az emberi alkotásokhoz, tanulja azok védelmét, az értékek megőrzését. A környezet megismerése során matematikai tartalmú tapasztalatokat, ismereteket szerezzenek, és azokat a tevékenységeikben alkalmazzák. Felismeri a mennyiségi, alaki, nagyságbeli és téri viszonyokat: alakul ítélőképessége, fejlődik tér-, sík- és mennyiségsszemlélete.

Feladatunk, hogy a gyermekekkel megismertessük a szülőföldjüket, az ott élő embereket, a hazai tájat, a helyi hagyományokat és néphagyományokat, szokásokat.

Átélik a közösséghez való tartozás élményét, megismerjék a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulják ezek szeretét, védelmét.

Felkeltjük, ébren tartjuk a gyermekek kíváncsiságát, érdeklődését a tapasztalatok szerzésével, ismeretek gyarapításával, feldolgozásával. Elősegítjük, hogy maguk is felfedezhessék a környezetüket, a környezet tárgyait, jelenségeit, megismertetjük a szülőföld, az itt élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez tartozás élményét, a nemzeti, a családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét is. Feladatunk, hogy tegyük lehetővé a gyermek számára a környezet tevékeny megismerését. Biztosítson elegendő alkalmat, időt, helyet, eszközöket a spontán és szervezett tapasztalat- és ismeretszerzésre, a környezetkultúra és a biztonságos életvitel szokásainak alakítására. A tárgyakat, élőlényeket, jelenségeket lehetőség szerint természetes helyzetben és természetes megjelenési formájukban mutatjuk be. Törekszünk a különböző témák változatos, többszöri, többoldalú bemutatására, minél több érzékszervvel való tapasztalásra. Fokozottan érvényesítve a valóság, az ahhoz kapcsolódó cselekvés, az arról alkotott kép és az azt kifejező szó egységét. Figyelembe vesszük a gyermekek természeti és társadalmi környezetére vonatkozó tapasztalatait, élményeit. Kielégítjük megismerési vágyukat.

Fejlesztjük értelmi képességeiket, megfigyelő-, problémafelismerő és megoldó képességeiket, emlékezetüket, képzeletüket, a feladatmegoldásra irányuló önállóságukat, bővítjük szókincsüket. Elősegítjük a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában, továbbá a fenntartható fejlődés érdekében hangsúlyt helyezünk a környezettudatos magatartásformálás alapozására, alakítására.

Kialakítjuk a helyes életmód szokásait, a helyes érzelmi és erkölcsi viszonyt, a természeti és társadalmi környezet iránti esztétikai fogékonyságukat.

A gyermekekben megalapozzuk a természet megismerésével a természet szeretetét, a természet tisztaságának, szépségének védelmét, hogy később természetes módon védjék ezeket az értékeket. Erősítjük bennük azt a magatartást, hogy a környezet növényeit ápolni, védeni kell, hogy szépségükkel díszítsük környezetünket. Tudatosítjuk a gyermekekben, hogy a sétáink során a leveleket, a virágokat letépkedni nem szabad. A természetből csak azt szabad elhozni, amit az már elengedett.

Célunk, hogy természetes környezetükben megismerjék azokat az állatokat, amelyek együtt élnek az emberrel, a róluk való gondoskodás lehetséges módjait, (pl. madáretetés). Fejlődik a gyermekek önismerete, önbizalma, akaratereje, valamint gondolataik tevékenységgel és szóval történő kifejezőképessége.

Lehetőség szerint ismerjék meg élethelyzetükben a háziállatokat, a velük való bánásmódot, (az élő állat nem játékszer).

Igyekszünk minél több élményhez juttatni a gyermekeket, hogy azok elmélyítsék kötődésüket a természethez.

A tapasztalatszerzést oldott légkörben, jó hangulatban végezzük, ezáltal a rácsodálkozás, a felfedezés örömet jelent számukra.

A gyermekek közösségi érzésének fejlesztése által figyelemmel kísérik társuk munkáját, gondolatait, megbecsülik egymás munkáját, segítséget nyújtanak szükség esetén.

Az intézmény dolgozói személyiségükkel, cselekedeteikkel, példamutatásukkal pozitív mintát képviselnek a gyermekek számára a környezethez való hozzáállás kialakításában.

Az intézményben kialakítottunk több olyan területet, ahol a gyermekek figyelmét a környezetvédelemre, a környezettudatos magatartás elsajátítására irányítjuk.

Szemléltetjük a fenntartható és a nem fenntartható fejlődés lehetőségeit; elemgyűjtő, szelektív hulladék gyűjtőkkel segítjük, hogy a gyermekek saját cselekedeteikkel hozzájáruljanak a fenntarthatósághoz, tudatosítva bennük, hogy a jövő rajtuk is múlik.

Ezt hangsúlyozzuk a csoportszobákban kialakított Zöld sarkok tartalmi elemei által. Idekerülnek a gyermek által az élményszerző séták során összegyűjtött termések, természettel kapcsolatos könyvek, folyóiratok, bogárnézők, szemléltető eszközök.

Zöld faliújságunkon havonta frissülő kreatív ötleteket adunk az egész családnak újrahasznosítás témakörében. Ismereteiket bővítjük a szűkebb és tágabb környezetükkel, az állatvilág érdekességeivel, kísérletekkel kapcsolatban.

Az intézménynek van saját veteményeskertje, és az intézményen kívül egy gyümölcsöse, ahol a gyermekek megfigyelhetik a növények növekedését, évszakonkénti változását, a gondozásukkal kapcsolatos feladatokat.

A gyermekek segédkezhetnek az ültetés, palántázás folyamatában és nyomon követhetik a növények növekedését. A kert gondozása során a növények gondozása az ismeretek bővítése, tapasztalatszerzés, ok-okozati viszony felismerése mellett türelemre és felelősség vállalásra is tanítja gyermekeinket.

A óvoda kertjében található madáretetők, itatók lehetőséget adnak, hogy felhívjuk gyermekeink figyelmét a madáretetés fontosságára, környezettudatosságra és a felelősségvállalásra.

Az óvoda kertjében több odút és madáritatót helyezünk ki. ezeket az év során folyamatosan feltöltjük, ellenőrizzük, megfigyeljük, szükség esetén karbantartjuk. A megfigyelések alapjai a kézműves foglalkozásoknak, beszélgetéseknek, játékoknak.

Részt veszünk a Madárbarát kert programban.

Kiemelt figyelmet fordítunk a takarékosági tevékenységekre, vízhasználatra, papírhasználatra, energiafelhasználásra. Intézményi szinten az épület napelem rendszerrel rendelkezik, segítve takarékosági törekvéseinket.

A természeti-, emberi-, és tárgyi környezet megismerését szolgáló témakörök

Óvodába lépéskor ismerkedés a környezettel, az intézményben dolgozó felnőttekkel. Az óvodai élet első élményei.

Család: szülők-gyermekek kapcsolata, összetartozás. A családról alkotott képzetek bővítése, (a család neve, tagjai, a család otthona, lakásuk címe, otthoni tevékenységek). A szülők gondoskodása a gyermekekről, a családtagok kötelességeiről, otthoni és munkahelyi munkájáról, a gyermekek segítése az otthoni munkában. Különböző szerephelyzeteket teremtve, családjáték.

Az óvodapedagógus, dajka és más felnőttek munkájának megfigyelése.

Testünk: részei, megnevezése. A testrészek, érzékszervek funkciói, ápolása, védelme. Az orvos gyógyító munkája.

Közlekedés: Séták alkalmával a helyes közlekedés gyakorlása, a közlekedési szabályok betartása, az utcán közlekedő járművek megfigyelése, megnevezése. Személy-, teherszállító járművek. Közlekedési eszközök összehasonlítása, csoportosítása.

Évszakok: őszi-, téli-, tavaszi-, nyári. Az évszakok jellemző jegyei, a természet változása, szépségei, élmények. Időjárás-öltözködés összefüggése.

Az évszakokkal összefüggésben megismernek:

-gyümölcsöket (forma, íz, szín, nagyság, fogyasztás módja),

-virágokat (illat, szín, szépség),

-zöldségféléket (alak, íz, szín, nagyság, fogyasztás módja). A környezetükben lévő gyümölcsök, virágok, zöldségfélék megnevezése.

Állatok: megfigyelése természetes környezetben, jellegzetességei, életmód, hasznuk, védelmük, csoportosításuk.

Házi és ház körül élő állatok és kicsinyeik (természetes környezetben, képen). Vadon élő állatok és kicsinyeik (valóságban, képen).

Rovarok, madarak (költöző és nálunk telelő madarak).

Színek: megismerése, felismerése, megnevezése. Világosabb, sötétebb árnyalataik.

Óvodánk környékének megismerése: látogatás a közeli intézményekbe, középületekbe, szaküzletekbe, iskolába, (I. osztály órai munkájának megismerése).

Építkezéseken végzett megfigyelések (emberek munkája, technikai eszközökkel, gépekkel végzett munka).

Napszakok: Az egyes napszakokra vonatkozó tevékenységek megjelenítése a játékokban.

Tevékenyen részt vesznek környezetük formálásában (csoportszoba, kert).

Matematikai tartalmú tapasztalatszerzés:

A gyermekek az intézményünkbe kerüléskor már számos ismerettel, tapasztalattal rendelkeznek. Ezek az ismeretek, tapasztalatok bővülnek.

A gyermekek a környezetükben lévő tárgyakat, személyeket szabadon, vagy egy kiemelt tulajdonság alapján összehasonlítják, szétválogatják. A tárgyak, személyek, halmazok sorba rendezése történhet mennyiségi tulajdonság alapján, de szubjektív szempontok szerint is.

Megismerkednek a gyermekek az összemérés eszközeivel, módjával, a magasabb, alacsonyabb, hosszabb, rövidebb, nehezebb, könnyebb fogalmával. Gyakorolják a gyermekek a több-kevesebb-ugyanannyi fogalmát, a számlálást, a párosítást. A semmi észlelése, felismerése, megnevezése, a mennyiség észlelése, felismerése, megnevezése megszámlálás nélkül összkép alapján. Tapasztalatokat, ismereteket szereznek játékosan az azonos, ill. az eltérő alakú tárgyokról, építményekről.

Tevékenységek tükörrel: ismerkednek a tükörrel, a tükör előtt, mellett mozognak, saját tükörképük megfigyelése, utánozzák egymás tükörképének mozgását, "tükörkép-játék".

Megismerkednek a térbeli viszonyokkal, s az irányok jelzésére használt alá, fölé, elé, mögé, mellé, közé, alatt, fölött, előtt, mögött, mellett, között kifejezésekkel.

Tárgyak személyek, halmazok összehasonlítása, szétválogatása különböző szempontok szerint a gyermekek fejlődésének figyelembevételével. Tárgyak, személyek, halmazok sorba rendezése, megnevezett tulajdonságok és elrendezett elemek sorrendjében felismert "szabályosság" szerint. Az összehasonlításokat már szóban is kifejezik, és próbálják mások megállapításainak igazát eldönteni.

A halmazok összemérése, elemeik párosítása, az egyén fejlettségétől függően. Sorszámok, a sorba rendezett elemek helye a sorban. Mérések különböző egységekkel, tapasztalatok a darabszám változásairól.

Építéseik, síkbeli alkotásaik során azonosítások, különféle helyzetekben lévő, de megegyező alakú tárgyakat, síkbeli alakzatokat.

Tájékozódás a térben és síkban ábrázolt világban: irányok azonosítása és megkülönböztetése, az alá, fölé, mellé, jobbra, balra, közé stb. kifejezések értése, használata. "Labirintusban" való tájékozódás.

A fejlődés várható eredményei

Szeretnénk, ha az óvodáskor végére a gyermekeket az alábbi tulajdonságok jellemeznék:

- A gyermekek ismeretekkel rendelkeznek önmagukról és környezetükről. Tudják nevüket, lakcímüket, szüleik nevét, foglalkozását.
- Ismerik, és gyakorlatban alkalmazzák a gyalogos közlekedés alapvető szabályait.
- Ismerik a közlekedési eszközöket, azokat is megnevezik, amelyek környezetükben nem fordulnak elő.
- Ismerik szűkebb lakóhelyüket, a környezetükben lévő intézmények rendeltetését.
- Felismerik és megnevezik a környezetükben lévő színeket, azok világos és sötét árnyalatait, valamint a tárgyak színeit emlékezetükben felidézik.
- A tárgyak, jelenségek közötti néhány összefüggést felismerik. Ismert tárgyakat, jelenségeket, külső jegyeik alapján összehasonlítanak.
- Az emberi test részeit felsorolják, igényesek testük tisztaságára.
- Felismerik a napszakokat. Különbséget tesznek az évszakok között, ismerik az évszakok jellegzetességeit, az öltözködés és az időjárás összefüggéseit felismerik.
- Ismerik a környezetükben élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét.
- Ismerik a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szabályok, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek.
- Mennyiségi ismereteik vannak.
- Az összehasonlításokat szóban is kifejezik, és mások megállapításainak igazát megítélik.
- Értik és helyesen használják a térbeli kiterjedést, kifejező szavakat (pl. hosszabb, rövidebb, több, kevesebb, stb.). Hosszúság-, szélesség-, vastagság-, magasság-, súlymérés. Összehasonlítják a különböző mennyiségeket.
- Össze tudnak hasonlítani két halmazt, párosítás.
- Elő tudnak állítani különféle elemekből különféle elrendezéssel, bontással ugyanannyit, többet, kevesebbet. Tárgyakat meg tudnak számlálni.
- Azonosítani tudnak különféle helyzetekben is egyező alakú tárgyakat, síkbeli alakzatokat.

- Másolással képesek megépíteni a mintával megegyező elemekből és színben, nagyságban eltérő elemekből is kirakni térbeli és síkbeli alakzatokat. Képesek különféle tulajdonságok szerint térbeli és síkbeli alakzatokat szétválogatni, egyes egyszerű tulajdonságokat meg is nevezni.
- A térben, való tájékozódásban elérhető a jobbra-balra irányok, és állások megkülönböztetése, értik és követni tudják az irányokat és a névutókat.

*"Hacsak lehet, játszik a gyermek.
Mert végül a játék komolyodik munkává.
Boldog ember, ki a munkájában
megtalálja a valamikori játék
hangulatát."*

(Sütő András)

6.7. Munka jellegű tevékenységek

A személyiségfejlesztés fontos eszköze a játékkal és a cselekvő tapasztalással sok vonatkozásban azonosságot mutató, azzal egybeeső munka és munka jellegű játékos tevékenység - az önkiszolgálás, a segítség az óvodapedagógusnak és más felnőtteknek, a csoporttársakkal együtt, értük, később önálló tevékenységként végzett alkalmi megbízások teljesítése, az elvállalt naposi vagy egyéb munka, a környezet-, a növény- és állatgondozás.

Célunk: a munkavégzéshez szükséges beállítódás és igényszint megteremtése, továbbá, hogy a gyermekeket rávezessük arra, hogy a munka, és a munkajellegű játékos tevékenység célra irányuló, aminek elvégzését külső szükségesség indokolja.

Feladataink

- Megteremtjük az önálló munkavégzés lehetőségeit, melynek megoldására a gyermekek megerőltetés nélkül képesek.
- A munkafajtákat fokozatosan vezetjük be, a csoport fejlettségi szintjére (ismeretek, tapasztalatok, képességek) alapozva.
- Figyelemmel kísérjük, érzik-e a gyermekek a kitűzött célt, elboldogulnak-e egyedül, miben szorulnak segítségre, elégedettek-e az eredménnyel.
- Elvünk, hogy a munkához mindig pozitív érzelmek kötődjenek, önként, azaz örömmel és szívesen végezzék.
- Értékelésnél figyelembe vesszük a ráfordított energiát, dicséretünket a közösség előtt is nyomatékosan tesszük – folyamatos konkrét, reális, vagyis a gyermeknek saját magához mérten fejlesztő értékelést igényel.
- Arra törekszünk, hogy a munka a közösségi kapcsolatok, és a kötelességteljesítés alakításának eszközévé váljon – a saját és mások elismerésére nevelés egyik formája.
- Azt szeretnénk, hogy változó körülmények között, ismeretlen feladatok "erdejében" is képesek legyenek eligazodni, alkalmazkodni.
- Biztosítjuk a megfelelő balesetmentes eszközöket.

A gyermek, munka jellegű tevékenysége a tapasztalatszerzésnek és a környezet megismerésének, a munkavégzéshez szükséges attitűdök és képességek, készségek, tulajdonságok (mint például a kitartás, az önállóság, a felelősség, a céltudatosság) alakításának fontos lehetősége.

Tevékenységek

Önkiszolgálás: Magában foglalja a gyermekek mindennapi természetes szükségleteinek önálló kielégítését. Környezetük rendjének megőrzését, helyreállítását, (részletesen a Gondozás című fejezetben).

Naposság: A munkavégzés fejlettebb formája, közösségi megbízatás, hiszen nélkülözhetetlen a csoportok értékrendjében. 4 éves kortól vezetjük be. Minden csoportban önállóan alakítjuk ki kiválasztásuk rendszerét, melyet a gyermekekkel megbeszélünk. A naposok feladataikat segítséggel, ill. egyre nagyobb önállósággal és felelősséggel látják el.

Alkalomszerű munkák:

A csoport egyidejűleg végzi, vagy megbízatásként egyes gyermekek teljesítik

- környezet rendjének biztosítása, környezetrendezés, kiskertgondozási feladatok, madáretetés, zöld sarok gyűjteményeinek rendezése, csiráztatás, növénygondozás, öntözés
- segítség az óvodapedagógusnak, más felnőtteknek,
- ajándékkészítés
- teremdiszítés
- egyéb megbízatások
- környezet és növénygondozás

A gyermekek részt vesznek a rend fenntartásában, a csoportszoba átrendezésében. Ügyelnek az öltöző, mosdó rendjére, segítséget kérnek, ha szükséges. Az udvari játékokat a játék befejezése után helyére teszik. Kisebb megbízatásokat önállóan végeznek.

Segítik egymást az öltözködésben, vetkőzésben. A kért eszközöket behozzák, kiviszik, az üzeneteket átadják.

Vigyáznak a terem rendjére. Részt vesznek a játékszerek tisztításában. Fiókjaikat segítséggel ill. önállóan rendben tartják. Ünnepekre ajándékot készítenek. Segítenek minden olyan területen, ahol szükséges.

Különböző magvakat, terméseket gyűjtenek. Ősszel segítenek a falevelek összegyűjtésében, használják a testméretüknek megfelelő kerti szerszámokat. Tél végén részt vesznek a magvak ültetésében és a kikelt növények gondozásában.

Gondozzák a csoportszoba növényeit. Összegyűjtik a kertben elhullott szemetet. Télen részt vállalnak a hó eltakarításában, vagy a szánkópálya kialakításában.

A fejlődés várható eredményei

Szeretnénk, ha az óvodáskor végére a gyermekeket az alábbi tulajdonságok jellemeznék:

- A gyermekek szeretnek közösen dolgozni.
- Kötelességüket teljesítik.
- Szívesen vállalkoznak egyéni megbízások elvégzésére.
- Segítenek a kisebbeknek.
- Önállóan végzik a naposi munkát, egyéb teendőket.
- Meglepetéseket, örömet szereznek a kisebbeknek, szülőknek, - örömmel és szívesen végzett aktív tevékenység.

*"Az embert nem lehet valamire megtanítani, csak hozzá lehet segíteni ahhoz, hogy a tudást maga szerezzze meg."
(Galilei)*

6.8. A tevékenységekben megvalósuló tanulás

A tanulás a gyermek korából és fejlettségéből adódó tevékenység, ill. tevékenységbe ágyazottan történik. A tanulás legfontosabb irányítója a személyes kíváncsiság, az érdeklődés.

A kisgyermekkor tanulás színterei a természetes élethelyzetek: a gondozás és a játék, a felnőttel és a társakkal való együttes tevékenység és kommunikáció.

A tanulás formái: utánzás, spontán játékos tapasztalatszerzés, a kisgyermeknevelő-gyermek interakcióból származó ismeretszerzés és szokáskialakítás. A kisgyermeknevelő a sajátos nevelési igényű gyermekekkel való foglalkozás során alkalmazott módszereiben figyelembe veszi, hogy náluk hosszabb időt vesz igénybe a tanulási folyamat, és ebben direktbben kell részt vennie, mint az egészséges gyermekeknél. A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében kevésbé építhet arra a belső motivációra, amely az ép gyermeknél természetesen jelentkezik a fejlődés folyamán.

A beszéd a kisgyermekkor tanulás nagyon fontos eleme. A kommunikatív képességek fejlődésének feltételei a biztonságos és támogató környezetben zajló felnőtt-gyermek és gyermek-gyermek interakciók. Figyelembe kell venni azoknak a gyermekeknek a nyelvi szükségleteit, akiknek más az anyanyelvük, mint a nemzeti nyelv.

Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán és szervezett tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, kirándulásokon, az általunk kezdeményezett tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben valósul meg.

A tanulás elsődleges célja: az óvodás gyermek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése. Olyan alapvető ismeretek nyújtása, amely alapot biztosít az iskolai tanulás megkezdéséhez.

Feladata:

- a gyermekek megismerési vágyára, érzelmi beállítottságára, önkéntelen figyelmére támaszkodva irányítjuk a tapasztalat és ismeretszerzés folyamatát,
- olyan helyzeteket teremtünk, amelyekben összefüggéseket fedezhetnek fel,
- próbáljuk kielégíteni tevékenységi vágyukat, így a tanulás cselekvésre, szemléletes helyzetekben szervezett konkrét tapasztalatokra épül,
- problémahelyzeteket teremtünk, melyben a gyermekek maguk találják ki a megoldást, átélhetik a felfedezés örömét, konkrét tapasztalatokat szerezhetnek,
- nyugodt, derűs, barátságos légkört biztosítunk, amelyben a gyermekek szívesen megnyilvánulnak,
- a gyermekeket egyéni fejlettségük figyelembevételével differenciált feladatadással készítjük sokoldalú tevékenységre,
- fejlesztjük beszédkészségüket, alakítjuk gondolkodásmódjukat, feladattudatukat, közösségi, erkölcsi tulajdonságaikat,

- építünk a tanulást támogató környezet megteremtése során a gyermekek előzetes, ill. óvodán kívül szerzett tapasztalataira, élményeire, ismereteire.

Fejlesztő tevékenységünk és tervező munkánk folyamatos. Módszertani szabadságunk párosul a másra át nem hárítható felelősséggel. Éppen ezért az önképzés, továbbképzés elengedhetetlen feltétele a szakszerű képességfejlesztő munkának.

A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, sok érzékszervét foglalkoztató tapasztalás, felfedezés lehetőségének biztosítása, kreativitásának erősítése.

A tanulás lehetséges formái:

- az utánzásos minta- és modellkövetéses magatartás és viselkedéstanulás (szokások kialakítása),
- a spontán játékos tapasztalatszerzés,
- a játékos, cselekvéses tanulás,
- a gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés,
- az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés,
- a gyakorlati problémamegoldás.

Az óvodapedagógus a tanulás irányítása során, személyre szabott, pozitív értékeléssel segíti a gyermek személyiségének kibontakozását.

A tanulás munkaformái

Az egyéni munkaformában a gyermekek lehetőleg saját elképzelésük alapján, saját eszközükkel, önállóan oldják meg a feladatokat.

Páros munkaformában két gyermek közösen végzi el a feladatot, figyelve egymásra összehangolják tevékenységüket.

A mikro csoportos munkaforma különösen alkalmas a társas kapcsolatok fejlesztésére. Megbeszélik, felosztják maguk között feladatokat. Fejlődik közösségi magatartásuk.

A frontális foglalkoztatás közben az óvodapedagógusra és társaikra figyelve a csoport együtt oldja meg a feladatokat, közösen beszélgetnek tapasztalataikról.

Az óvodaiélet tevékenységi formái

MOZGÁS

VERSELÉS, MESÉLÉS

ÉNEK, ZENE, ÉNEKES JÁTÉK, GYERMEKTÁNC

RAJZOLÁS, FESTÉS, MINTÁZÁS, KÉZI MUNKA

A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE

7. A fejlődés jellemzői

7.1. A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére

1. A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai munkához, az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet. A gyermek az óvodáskor végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában, az óvodásból iskolássá szocializálódik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevételével mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

2. Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki és szociális érettség, amelyek mindegyik egyaránt szükségesek az eredményes iskolai munkához.

a) A testileg egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikus finommozgásra képes. Erőteljesen fejlődik a mozgáskoordináció és a finommotorika. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.

b) A lelkileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. (Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciációnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.) A lelkileg egészségesen fejlődő gyermeknél:

- az önkéntelen emlékezeti bevézés és felidézés, a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevézés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés,
- megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele,
- a cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

Az egészségesen fejlődő gyermek

- érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél; gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni; minden szófajt használ; különböző mondat szerkezeteket, mondatfajtákat alkot; tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat (a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek); végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét,

- elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat; ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait; ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét; felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek; elemi mennyiségi ismeretei vannak.

c) Az óvodáskor végére a gyermekek szociálisan is éretté válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek kedvező iskolai légkörben készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermektársaival.

A szociálisan érett gyermek:

- egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni; késleltetni tudja szükségletei kielégítését,
- feladattudata kialakulóban van, s ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb – szükség szerint kreatív – elvégzésében nyilvánul meg; kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

3. A hároméves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata változatlanul az egész gyermeki személyiség harmonikus testi, lelki és szociális fejlődésének elősegítése.

4. A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettségi szint.

5. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek iskolaérettségi kritériumai tükrözik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.

„Embert nevelni a legszebb hivatás,
Légy nemes, gazdag lelkű ember,
Hogy emberré tehess másokat
A magad embersége által.”
(Móricz Zsigmond)

8. Intézményünk kapcsolatai

Óvoda és a család kapcsolata

Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt, azt kiegészítve szolgálja a gyermek fejlődését. Ennek alapvető feltétele a családdal való együttműködés.

Célunk: Az óvoda pozitív szerepének kialakítása, a családi nevelés erősítése, a család és az óvoda együttműködésének elősegítése a gyermekek összehangolt nevelése érdekében.

Feladataink:

- A családdal való hatékony együttműködés nélkülözhetetlen a nevelő munkánkhoz. Ehhez elsősorban bizalomra épülő kölcsönös őszinte nevelőpartneri viszonyt alakítunk ki, átvállalva a kezdeményező szerepet.
- A kapcsolat kiépítésében elengedhetetlen, hogy a szülők ismerjék nevelőmunkánkat, mi pedig a családokét, fenntartásához ezért folyamatos és kölcsönös információra, kapcsolattartásra törekszünk.
- Fontos, hogy a kapcsolatunk középpontjában mindig a gyermek álljon!
- Kapcsolatunk lényeges eleme az összefogás, a helyi lehetőségek felkutatása, kiaknázása.
- Építünk a családi nevelés eredményeire.
- A szülők szakszerű segítése a gyermeknevelésben.
- A kapcsolattartási formák felajánlása.
- Figyelemmel kísérjük a családok életében bekövetkező, a gyermek életére hatást gyakorló változásokat.
- A tudomásunkra hozott és/vagy jutott információkat bizalmasan, tapintattal kezeljük.
- Rugalmasan, az értékeinkhez, a vállalt küldetésünkhöz igazítva kezeljük a szülők elvárásait.

A Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében az óvoda a külhoni magyar óvodákkal kapcsolatépítésre törekszik, és - lehetőségei szerint - szakmai kapcsolatot tart fenn.

A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében különösen fontos az óvodapedagógus, a gyógypedagógus és a szülő együttműködése.

Az együttműködést folyamatnak tekintjük, nem pedig, időszakos cselekvésnek, amely például csak a szülői értekezletre korlátozódik.

Az együttműködés formái változatosak, a személyes kapcsolattól a különböző rendezvényekig magukba foglalják azokat a lehetőségeket, amelyeket az óvoda, ill. a család teremt meg.

A kapcsolattartás módja, formái:

- intézmény honlapja ([www. csodaorszagovoda.hu](http://www.csodaorszagovoda.hu))

- a beiratkozásnál megismerkedünk a gyermekkel és a szülővel (óvodanyitogató – nyílt nap)
- naponkénti párbeszéd (szülők reális, egymás kölcsönös tájékoztatása, diszkréció),
- faliújság
- fogadóóra,
- szülői értekezlet,
- az intézmény Pedagógiai Programjának és Házi rendjének megismertetése
- családlátogatás,
- programok szervezése (kirándulás, munka délelőtt),
- nyílt nap,
- ünnep, ünnepély,
- szülői közösség,
- családgondozás (gyermekvédelem)
- segítségnyújtás a rászoruló családnak.

Az óvodában a szülői képviseletet Szülői Szervezet látja el, melynek tagjait a csoportok szülői közössége választja.

A Szülői Szervezet éves munkaterv szerint működik és gyakorolja a szülők jogait.

Az óvodapedagógus-gyermek kapcsolatai

Az óvodapedagógus személye meghatározó, mivel a gyermek óvodába kerülésekor jelenléte biztonságot ad az idegen környezetben. (A későbbiekben is ő a közösségi élet irányítója.) Az anyát pótló testi közelsége (például ölbe vesz, simogat, védelmet nyújt a sokaságban) jóságos szeme, halk dúdolgatása megnyugtató. Ez az alapja az érzelmi kötődésnek, ami a későbbi közös együttléteket örömtelivé teszi, ez segít a társak felé fordulásban. Minden gyermek más és más. Ezt mindenképpen tiszteletben tartjuk. Valljuk, hogy a közösséggé formálódásban modell értékű személyiségünk, mivel a gyermekek érzékenyen reagálnak érzelmeinkre. Fontos, hogy a gyermekek mindig tisztán lássák mit, és miért látunk helyesnek, vagy utasítunk el. Elvárásainkban figyelembe vesszük a gyermekek fejlettségét, jó szándékát, törekvéseit, ugyanakkor szem előtt tartjuk a fejlesztés feladatait.

Dajka-gyermek kapcsolat

Az óvodapedagógus mellett a dajka személye is meghatározó a nevelési folyamatban. A csoportban lévő két óvodapedagógus és a dajka szakszerű, rendkívül összehangolt munkája a feltétele a feladatok megvalósításának. A dajka a gyermek nevelésének egyik segítője, aki mintául (interperszonális kapcsolatok, beszéd, viselkedés, személyi higiéné, tisztaság, gondozottság) is szolgálhat. A gyermek iránti meleg, elfogadó, szeretetteljes, segítő attitűd jellemezze. A dajkának meg kell ismernie a nevelés célját, feladatát, módszereit, törekednie kell a gyermekek megismerésére, amely alapja a differenciált nevelésnek, fejlesztésnek. Amennyiben érzi a gyermek, hogy őt a dajka szereti, elfogadja, akkor természetes támaszává válik.

Gyermek-gyermek kapcsolat

Az óvodai gyermekközösség alakításában az első eredmény, ha a gyermekek jól érzik magukat. Ahhoz, hogy a gyermek a csoport tagjának érezze magát, tapasztalnia kell, hogy

őt ugyanúgy, mint a többiekét számon tartják, hogy szükség van rá. Reggelente minden érkezőt üdvözlünk, és a gyermekekkel együtt megállapítjuk, hogy ki hiányzik és miért. Ügyelünk arra, hogy a gyermekek én tudata megerősödjék, énképe a különböző tevékenységek során és a kapcsolatokban differenciálódjék. Időnként kiemeljük egy-egy gyermekjellemző magatartását, teljesítményét, elismeréssel, dicséréssel, odafigyeléssel erősítjük önbizalmát, önértékelését. A gyermekek közötti kapcsolatokat életkoruk, korábbi környezetük, egyéni sajátosságaik, kezdetben a külsőségek nagymértékben befolyásolják. Igyekszünk a gyermekek egymás iránt érdeklődését ébresztgetni, de a kapcsolatok alakulását nem erőltetjük. Olyan légkört teremtünk, amelyben a barátok kölcsönös egymásra hatása optimális. Lehetővé tesszük, hogy a barátok együtt játszhassanak, egymás mellett ülhessenek, alhassanak.

Gyermek-szülő kapcsolat

Megismerésének lehetőségei a környezettanulmány, családlátogatás kérdőíves feltárás, a gyermek személyi anyagát tartalmazó adatlap, nyílt napok stb. Informálódás a gyermek családban betöltött helyéről, érzelmi kapcsolatairól. Elsősorban anya-gyermek kapcsolatról. Továbbfejlesztésében nagy szerepe van a közösségnek. A gyermek érzelmi kapcsolatainak kiszélesedése, a szokások, szabályok gyakorlása, a gyermek családi környezetére is kihat. A család elsődleges nevelői szerepét, tiszteletben tartva, figyelembe véve a családok sajátosságait, szokásait, az együttműködés során érvényesíti az intervenciós gyakorlatot, azaz a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait, adott esetben az óvoda tapintatos befolyásával segíti a szülőket nevelési eljárásaik finomításában.

Óvoda – Bölcsőde kapcsolata

Az óvoda olyan tartalmi kapcsolatot alakít ki, amely során egymás nevelőmunkáját megismerhetik, segíthetik.

Kapcsolattartás formái: látogatások, tapasztalatcserék, továbbképzések, közös rendezvények, programok.

Óvoda-iskola kapcsolata

Az iskolába lépés minőségi változást hoz a gyermek életében. Az együttműködés a gyermekek óvodából iskolába való beilleszkedését szolgálja. Célunk, hogy a tanítók jobban megismerjék az iskolába lépő gyermekeket, ezáltal megkönnyítve az iskolai beilleszkedést. Rendszeres kapcsolatot tartunk fenn: a Felsőbüki Nagy Pál Általános és Szakközépiskolával.

- Az iskolának lehetőséget adunk a bemutatkozásra, a tanítók látogatására.
- Tájékoztató szervezése az iskolakezdés problémaköréről.
- Iskolalátogatás a gyermekekkel.
- Régi óvodásokkal a kapcsolat fenntartása (visszajelzések).
- A gyermekek szórakoztatására, a jeles napok gyermek közeli megünneplésére kisiskolások (rég óvodásaink) felkérése.

Kapcsolat a fenntartó önkormányzattal

A kapcsolattartás célja az intézmény zavartalan és törvényes működésének segítése.

A fenntartó meghatározza munkánk feltételeit és -a tanügyi-igazgatási feladatok révén- annak rendjét is. A kapcsolat egyfelől hivatali, másfelől támogató, segítő jellegű. Problémáink megoldásában mindig a konstruktivitás a jellemző.

Az intézmény – egymás kompetencia határainak kölcsönös tiszteletben tartásával – együttműködik mindazokkal, akik a családoknak nyújtott szolgáltatások és ellátások során a gyermekkel, illetve a gyermek családjával kapcsolatba kerülhetnek (Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat, védőnői szolgálat, házi gyermekorvosi szolgálat, Vas Megyei PSZSZ - szakértői bizottság, gyermekvédelmi szakellátás, gyámügy).

További kapcsolataink

- A gyermekek egészségének megőrzése érdekében folyamatos kapcsolatot tartunk a gyermekorvossal, fogorvossal és védőnővel.
- Művelődési Sportközpont, Könyvtár (bábszínház, rajzpályázatok, sportprogramok, stb.)
- Ünnepek alkalmával az óvodás gyermekek köszöntik a Dr. Horváth Tibor Szociális Központ lakóit és az Önkormányzat nyugdíjasait, a Város 70 éven felüli lakóit.
- Bekapcsolódunk Bük Város Önkormányzata által meghirdetett programokba.
- Gyermekjóléti Szolgálat: A gyermekjóléti szolgálat a gyermekjóléti alapellátás része és ezen belül is preventív munkát végez, tehát a segítő, támogató munka koordinátora. A gyermekvédelmi törvény 17. §. (1) bekezdés alapján a gyermek veszélyeztetettségének megelőzése és megszüntetése érdekében jelzési kötelezettsége van, mint a jelzőrendszer tagja.
- Vas Megyei Kormányhivatal; ÁNTSZ Nyugat-dunántúli Regionális Intézete Szombathelyi Kirendeltség az óvoda közegészségügyi ellenőrzését végzi.
- Rendőrség, Tűzoltóság
- Pedagógiai Szolgáltató Központ (Szombathely, Károlyi Gáspár tér 4.)
- Vas Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Kőszegi Tagintézménye (9730 Kőszeg, Sigray Jakab u. 3.; szakszolgalat.koszeg@gmail.com)
- Vas Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Megyei Szakértői Bizottsága (9700 Szombathely, Sugár u. 9.)
- Egyházak
- Kapcsolat a Roma Nemzetiségi Önkormányzattal
- Magyarországi Kneipp Szövetség

Kapcsolatkeresésünknek, kapcsolattartásunknak feladata még az óvoda menedzselése. Célja, hogy mindenki megismerhesse a nálunk folyó magas szintű nevelőmunkát, színes óvodai életet. Erre az egyik legjobb lehetőség az internetes honlapon való bemutatkozás, ill. a helyi Bükki Újságban, Répcevidék Újságban megjelenő írások, mely hétköznapijainkat és ünnepeinket mutatják be.

Jelenlegi elérhetőségünk:

csodaországovoda@gmail.com

www.csodaországovoda.hu

94/558-456

„Az embernek célja nagy, hát kell a másik ember,
Sok víz hajtja a malmokat, sok cseppből áll a tenger”
/Schiller/

9. Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek ellátása

9.1. Kiemelt figyelmet igénylő gyermekek ellátása

Intézményünk alapító okirata tartalmazza a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek ellátását. A Pedagógiai Programunkat ennek figyelembevételével, valamint a hatályos jogszabályok alapján módosítottuk, dolgoztuk ki:

Elvi alapja az Óvodai nevelés országos alapprogramja – 363/2012. (XII. 17.) Korm. rendelet

2011. évi CXC tv. a nemzeti köznevelésről

1998. évi XXVI. törvény a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról

20/2012. évi (VIII. 31.) EMMI rendelet

32/2012. (X. 8.) EMMI rendelet a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelve

15/2013. (II. 26.) EMMI rendelete a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről

A 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről;

Nevelőmunkánk célja

A speciális nevelési szükségletű gyermekek ellátásának biztosítása az óvodai nevelés keretei között, a harmonikus személyiségfejlődés elősegítése érdekében, a hátrányok csökkentésével teljes értékű embert neveljünk tudással és szeretettel, így biztosítva a gondjainkra bízott gyermekek számára az esélyegyenlőséget, a társadalmi integrációt.

Intézményünk nyitott, elfogadó, szeretetteljes, élményeket nyújtó környezet, ahol szabadon, játékosan, örömmel tevékenykedhetnek a gyermekek, akiket olyannak szeretünk amilyenek, és úgy segítjük őket, hogy önmaguk lehessenek.

Befogadó intézményként a szülőkkel együttműködve, biztonságos környezetben együtt neveljük a sajátos nevelési igényű, a hátrányos helyzetű, a tanulási magatartási és beilleszkedési zavarral küzdő, a kiemelkedő képességű és a többségi gyermekeket.

Nktv. 4. §. 13. kiemelt figyelmet igénylő gyermek, tanuló:

a) különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló:

aa) sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló,

ab) beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló,

ac) kiemelten tehetséges gyermek, tanuló,

b) a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló tv. szerint hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek.

4. §. 25. sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi, értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása

esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd.

4. §. 1.21. a többi gyermekkel, tanulóval együtt nevelhető, oktatható sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók óvodai nevelése

4. §. 3. beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermek, tanuló: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján az életkorához viszonyítottan jelentősen alulteljesít, társas kapcsolati problémákkal, tanulási, magatartásszabályozási hiányosságokkal küzd, közösségbe való beilleszkedése, továbbá személyiségfejlődése nehezített vagy sajátos tendenciákat mutat, de nem minősül sajátos nevelési igényűnek.

4. §. 14. kiemelten tehetséges gyermek, tanuló: az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki átlag feletti általános vagy speciális képességek birtokában magas fokú kreativitással rendelkezik, és felkelthető benne a feladat iránti erős motiváció, elkötelezettség.

A fejlesztő tevékenység a Vas Megyei Pedagógiai Szakszolgálat, a Tanulási Képességeket Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság által megállapított diagnózisra épülő támogató tevékenység. Az egyéni fejlődési különbségek és életkori sajátosságok miatt a fejlesztés egyéni és kiscsoportos formában, valamint a gyermek ill. gyermekek csoportjában történik, a gyermekek fejlődési ritmusához alkalmazkodó lépésekben, játékos formában. A családokkal együttműködve alakítjuk és támogatjuk a gyermekek szocializációját a gyermek lehetőségeinek megfelelő sikeres iskolai integráció elősegítése érdekében.

A gyógypedagógiai nevelési-fejlesztési folyamat irányítója és szervezője a gyógypedagógus, logopédus, aki más szakemberekkel és a szülőkkel, valamint a csoportokban dolgozó óvodapedagógusokkal szorosan együttműködik.

Feladataink

- egyénre szabott fejlesztőprogramok készítése,
- sajátos nevelési igényből eredő speciális fejlesztő tevékenységek megszervezése,
- a tanulási képességeket befolyásoló pszichikus funkciók fejlesztése.

Ebben a folyamatban a gondjainkra bízott gyermekekkel, empátiával, törődéssel és sok-sok türelemmel foglalkozunk.

- A nevelés folyamatában a gyermekek mindenk felett álló érdekét vesszük figyelembe.
- A gyermeki jogok tiszteletben tartása (1991. évi LXIV. tv. a gyermekek jogairól).
- A sajátos nevelési igényű gyermekeinknél a másság elfogadása a lehető legnagyobb toleranciával.
- Felelősség a gyermekek fejlődéséért, a gyermekközösség kialakulásáért, fokozott gyermekvédelem.
- Közös felelősség a szülőkkel a gyermekek érdekében.
- Komplex fejlesztő eljárásokkal a harmonikus személyiség elősegítése, a személyiség kibontakoztatásának támogatása az adottságokhoz mérten.
- Együttműködés a családokkal annak érdekében, hogy kialakulhasson a gyermekek fejlődését előmozdító fejlesztő családi beállítódás.

- A közösség kialakítása, a szocializáció támogatása az érzelmi biztonság megteremtésével.
- Az önkiszolgálás támogatása az önálló életvitelre történő alkalmasság kialakulása érdekében.
- Az egészséges életmód alakítása, szülői szemlélet formálása.
- A mozgás, a nyelv és a percepció játékos integrálása a kognitív képességek kibontakoztatásában.
- Az érzékszervi sérült, gyermek fejlesztése érdekében hangsúlyt kap a nyelvi kommunikáció megindítása, a kommunikációs igény, és tevékenység állandó erősítése, a beszédértés, a szókincsfejlesztés, vizuális észlelés-, mozgásfejlesztés, önállóságra nevelés.
- Akadályozott beszédfejlődésű gyermek fejlesztése érdekében az anyanyelvi nevelést középpontba állító intenzív, komplex fejlesztés.
- Magatartási zavarban szenvedő, autisztikus kisgyermek fejlesztése érdekében a kommunikációs, szociális és kognitív habilitáció, terápia.
- A szociokulturális hátrányból adódó tünetek csökkentése érdekében különböző kulturális színvonalú szülőkhöz a „segítő kapcsolat” elvei alapján közelítünk.
- A kisgyermek leválási nehézségét megértéssel fogadjuk, beilleszkedését előkészítjük.
- Tevékenységeink az esélyegyenlőség elvének érvényesítését szolgálják.
- Az ingerszegény környezet miatti lemaradásból adódó tünetek csökkentése érdekében nyomon követjük a kialakított ingerkörnyezet gyermekre gyakorolt hatását, ill. kialakítjuk a gyermek számára legmegfelelőbb, legeredményesebb egyéni és életkori sajátosságaihoz illeszkedő kulcsingereket.
- Az érzelmi labilitásból, az elhanyagolásból adódó tünetek csökkentése érdekében, a pedagógiai munkát segítő munkatársakkal együtt azon fáradozunk, hogy az érzelmi biztonságot megteremtsük a gyermekek számára, igényeiknek megfelelő lelki törődést, biztatást, megerősítést adunk.
- Amennyiben szükségét érezzük, javaslatot teszünk családterápiára, ill. egyéni pszichoterápiára.
- Fejlesztjük saját módszertani kultúránkat.

A hátrányos helyzet, a halmozottan hátrányos helyzet, fejlődést veszélyeztető, körülményt teremt. A veszélyeztető környezet a család érzelmi légkörén és nevelési módszerein áthat, a gyermekekre.

Hátrányos helyzet

- Szociokulturális lemaradás
- Ingerszegény környezet
- Érzelmi labilitás
- Elhanyagoló bánásmód
- Kisebbségi helyzet (migrációs populáció, egyéb kisebbség, nemzetiség)

Feladatunk a hátrányok kiküszöbölése, csökkentése, a veszélyeztetettség megelőzése, enyhítése.

Az érzelmi támaszt nyújtó bizalmat és a gyermekek iránti megbecsülést sugárzó kiegyensúlyozott óvodai légkörben a hátrányos helyzetű, veszélyeztetett gyermekek is nyitottá válnak, biztonságban érezhetik magukat. Mind a szülők, mind a gyermekek számára az óvónő mintaadása, példamutatása nagyon fontos.

A gyerekek átveszik az óvónő türelmes, elfogadó, szeretetteljes beállításmódját, amely egyben fejlődésük egyik ösztönzője is.

A szülő kéréseit, kérdéseit, közlését mindig jóindulattal, megértéssel fogadjuk.

Az egyéni bánásmód érvényesítésében mindig irányadó a gyermek életkora, fejlődési-fejlettségi jellemzői és a csoportban elfoglalt társas helyzete.

Az integrált nevelés legfontosabb előnye, hogy pozitív szereptanulási modellt kínál.

Természetes élethelyzetből indul ki, elismeri a heterogén adottságokat, képességeket és az azokhoz történő egyéni alkalmazkodás szükségességét.

Az egyenlő jogokat hangsúlyozva toleranciára, humanizmusra nevel azzal, hogy partnerséget kíván kialakítani a különböző életminőségek között.

Ahhoz, hogy integrált nevelésünk sikeres legyen, szükség van bizonyos fokú szegregációra.

A szegregáció alatt azt értjük, hogy a sérült gyermekeknek szükségük van a csoportból kiemelt, egyéni fejlesztésre ahhoz, hogy később zavartalanul beilleszkedjenek a csoportba.

A Tanulási Képességeket Vizsgáló Szakértői és Rehabilitációs Bizottság szakvéleményével összhangban alakítjuk ki az egyéni fejlesztési terveket és a szükséges fejlesztési formákat.

A különböző fejlesztési formák szervesen illeszkednek az óvoda, az egységes óvoda - bölcsőde (korai fejlesztés) napirendjéhez.

Az egyéni fejlesztés a fejlesztő szobában zajlik. A fejlesztésnek ezt a módját abban az esetben alkalmazzuk, ha a gyermek nem képes még kis csoportban együtt dolgozni társakkal; figyelme nagyon csapongó; fejlődési üteme nagyon eltérő (pl.: beszédben akadályozott, figyelemzavaros, enyhe értelmi fogyatékos, stb.)

A mikro csoportos fejlesztés helye: fejlesztőszoba, tornaszoba, udvar.

A foglalkozásokon maximum három gyermek vesz részt, akik hasonló problémákkal küzdenek. Ebben a tevékenységi formában dolgozó gyermekek már képesek együtt dolgozni, figyelmesek egymás iránt, tudnak örülni a másik sikerének.

A mikro csoportos foglalkozási forma lehetőséget ad arra is, hogy a gyermekek megtanulják elviselni az esetleges sikertelenséget, hogy ne alakuljon ki másodlagos neurotizáció.

Az egyéni és a mikro csoportos fejlesztés során azokat a funkciókat, képességeket fejlesztjük, illetve erősítjük, amelyek elmaradást és/vagy zavart mutatnak.

A fejlesztés játékos formában történik. A tapasztalatszerzés a gyermek számára az öröm forrása: ez biztosítja, hogy a gyermek, játékosan kísérletezve tapasztalja meg önmagát és a világot, miközben biztosítjuk számára az állandó motiváltságot és önmaga fejlődését. A fejlesztés a gyermek egyéni fejlődési ritmusához alkalmazkodó lépésekben történik, a belső érzelmi motivációra építve.

A fejlesztés területei

Mozgásfejlesztés

Célja: az egész test átmozgatásával a nagy – és finommotorika fejlesztése, a koordinációs zavarok, mozgásos ügyetlenség kiküszöbölése.

Feladata:

- a testtudat kialakítása, illetve megerősítése,
- a testérzet, a tapintás, az egyensúlyérzékelés, a vizuális és auditív érzékelési területek összehangolt működésének fejlesztése,
- a térészlelés fejlesztése,

- a két test fél, mozgásának összerendezése,
- az alapmozgások koordinációjának fejlesztése.

Nagymozgások fejlesztése

Járás:

- kis és nagy lépésekkel,
- utánzó járások,
- különböző tárgyak megkerülésével, átlépésével, tartásával,
- változó szélességű sávok, vonalak között,
- különböző irányokba fordulással.

Csúszás-kúszás, mászás:

- különböző szélességű és formátumú helyeken (mászóka, tinikondi),
- különböző irányokba, majd irányváltoztatással,
- különböző tárgyak megkerülésével, átmászásával,

Ugrás:

- ugrás előre-hátra, oldalirányba,
- különböző alakzatú térbe beugrás- kiugrás,
- szökdelés páros lábon, egy lábon.

Lazító gyakorlatok:

- fejkörzés,
- testrészek megfeszítése, lazítása.

Egyensúlygyakorlatok

Dinamikus egyensúly fejlesztése:

- egyensúlyozó járások,
- fejforgások,
- fejkörzések,
- forgások,
- fordulatok,
- labdajátékok.

Statikus egyensúly:

- sarkon állás,
- lábujjon állás az előzővel váltakozva,
- egy lábon egyensúlyozás.

Szem- kéz koordináció fejlesztése

Labdajátékok:

- gurítás (távolba, célba),
- nagylabda feldobás – elkapás,
- párokban dobás – elkapás,
- labdapattogtatás,
- labda, karika dobása vízszintes, függőleges célba,
- „Horgász” játék.

Szem- láb koordináció fejlesztése

- különböző formájú alakzatok „bemozgása” járással sarok – lábujj érintésével,
- különböző formájú alakzatokba ki és belépés, ki- és beugrás,
- lépcsőn járás:
kézfogással és anélkül,
után lépéssel, váltott lábbal.
- labda rúgása távolba, célba.

Finommotorika fejlesztése

- gyurmázás,
- papírhajtogatás,
- mintakirakás lyukas táblán,
- játékos kéz-, ujjtorna,
- szalvéta tépése két ujjal,
- liszt morzsolása két ujjal,
- műanyag flakonok zárókupakjának le- és felcsavarása,
- építőjáték,
- gombok felszedegetése az asztalról,
- puzzle játékok,
- kislabda görgetése ujjbeggyel,
- rajzolás,
- festés ujjnyomokkal.

Testséma fejlesztés

Célja: A testrészek ismerete.

Feladata: A főbb testrészek felismerése, azonosítása.

A testrészek részeinek hasonló módon történő begyakorlása.

Testrészek

- érintése („közvetítő” eszközök alkalmazásával: pl. madártoll, varázspálca),
- megnevezése,
- verbális instrukcióra a gyermek az adott testrészt érinti meg,
- testrészt megnevezni nyitott/csukott szemmel.

A test személyi zónájának alakítása.

Feladatok:

- az „oldalosság” alakítása,
- adott tárgyakhoz viszonyított testhelyzetek gyakorlása.

Testfogalom

A fejlesztés a testrészek ismerte szerint történik, nagyobb hangsúlyt adva a funkcióknak, a nyelvi megfogalmazásoknak.

A térészlelés – térbeli viszonyok felismerésének fejlesztése.

- Az alapvető téri irányok megismertetése saját testrészeinek közvetítésével.
- Térbeli irányok, viszonyok megismertetése a gyermeket körülvevő tárgyakkal, nagymozgásos térészlelés.
- A síkban való téri tájékozódás kialakítása (iránygyakorlatok).
- Írásmozgás koordináció fejlesztése (pontok összekötése, formák lemásolása).

Észlelésfejlesztés

Az észlelés pontosabb működése 2,5-3-4 éveseknél elsősorban a mozgás és testséma fejlesztésén keresztül érhető el.

Az 5-6-7 éves gyermekeknél már célzott, direkter fejlesztés is szükséges.

A látott, hallott, tapintott dolgok mindkét szakaszában természetes velejárója a nyelvi fejlesztés.

Vizuális fejlesztés

Feladatok:

- a szemmozgás tudatos kontrolljának kialakítása és erősítése,
- a szem fixációs működésének erősítése,
- vizuális zártság- egészlegesség észlelésének alakítása,
- vizuális időrendiség felismerése,
- vizuális ritmus: a legkülönbözőbb vizuális minták folytatása, elrendezése, sorminták rajzolása,
- vizuális helyzet felismertetése,
- vizuális memória fejlesztése.

Az alakítás és formaállandóság fejlesztése

- különböző alak-, forma-, méret, motoros kialakítása,
- az alak-forma azonosságai és különbözőségei észlelésének fejlesztése (párosítás, „átírás”, csoportosítás, színezés)
- Az alak és a háttér megkülönböztetése képességének fejlesztése.
- „Mi bújt el?” típusú feladatok.

Gestalt – látás kialakítása

A forma globális észlelését hiányos rajzok kiegészítésével fejlesztjük.

A hallási észlelés fejlesztése

- zöreijhangok felismerése, egymástól való megkülönböztetése,
- hangutánzások (állatok, járművek hangjai),
- beszédhangokkal végzett gyakorlatok:
 - o hangdifferenciálások,
 - o időtartam gyakorlatok,
 - o hangok felismerése szavakban,
 - o szavak szótagokra, hangokra bontása,
 - o szavak felismerése első szótagjaikból.

Tapintásos észlelés fejlesztése

- alapvető gyurmázási technikák megtanítása,
- képkirakások,
- formaberakásos játékok nyitott/csukott szemmel,
- tárgyak felismerése a vizualitás kizárásával.

Verbális fejlesztés

Célja: a nyelv pontos észlelésének, a beszéd tartalmi feldolgozásának fejlesztése.

Feladata:

- A gyermek szabad önkifejezésének, közlési vágyának kapcsolatteremtési készségének elősegítése.
- Szavak, szókapcsolatok, mondatok, illetőleg mondatok összességének, azaz egymásutániságának helyes felismerése és értelmezése.
- Nyelvtani szabályok kialakítása, tudatosítása.
- Verbális memória erősítése.
- Beszédszervek ügyesítése (nyelv- és ajakgyakorlatok).
- Szókincsbővítés:
 - o Főfogalom kialakítása.
 - o Testrészek neve.
 - o Térbeli viszonyok megnevezése (irányok, helyzet, idő).
 - o Ellentétes értelmű szavak keresése (pl.: ellentét – dominó játék).
 - o Cselekvések megnevezése.
- Mondat után mondás.
- Mondatfűzés.
- Mondatbővítés.
- A beszéd alakításának javítása.

A fejlődés egyéb pszichés zavarával (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozás zavarral) küzdő gyermek

- A sajátos nevelési igényű gyerekek e csoportját a különböző súlyosságú és komplexitású – az ismeretelsajátítást, a tanulást, az önirányítás képességeinek fejlődését nehezítő – részképesség-zavarok, vagy azok halmozott előfordulása jellemzi.
- Az érintett gyermekek az átlagnál nehezebben viselik el a várakozás és a kivárás okozta feszültségeket, a váratlan zajokat.
- Aktivációs szintjük erősebben ingadozik, nyugtalanabbak.
- Fokozottabban igénylik a tevékenységet meghatározó állandó kereteket, szabályokat, valamint a pozitív visszajelzést, a sikeres teljesítmények megerősítését, a dicséretet.

A fejlesztés célja

- Az egyénre jellemző pozitív tulajdonságokra építve a személyiség komplex fejlesztése
- A kóros viselkedés kialakulásának megelőzése
- Alapvető kognitív készségek, képességek alakítása

Feladat

- A szakértői bizottsági véleményében foglaltakra alapozva a részképesség-zavarok egyéni fejlesztési terv szerinti korrekciója és kompenzálása tudományosan megalapozott szakmai módszerek alkalmazásával.
- A szülővel együttműködve a „különbözőség” korai felismerése, diagnosztizálása.

- A teljesítménykudarcokra épülő másodlagos zavarok, inadaptív viselkedés kialakulásának megelőzése.
- Megalapozni az eredményes iskolai előmenetelhez szükséges készségeket.
- Egyénre szabott, egyéni ütemben történő fejlesztés kidolgozás, komplex kezelés biztosítása a gyermek fejlődése érdekében.
- A gyermekek alkalmazkodó képességének, önállóságának, együttműködésének fejlesztése
- A gyermekek egyenetlen fejlődéséből adódó teljesítménykülönbségek felismerése, differenciált tevékenységek esetenként felzárkóztatás és tehetséggondozás együttes alkalmazása.
- A szülő-pedagógus partneri viszony kiépítése érdekében a szülők felkészítése, segítése.

Gyógypedagógus-logopédus általános feladatai

- A csoportok életének megfigyelése hospitálás keretében, különös tekintettel az óvodapedagógusok által problémásnak ítélt gyermekek ismeretében. Annak eldöntése, hogy a megfigyelt gyermek valóban gyógypedagógiai megsegítést igényel-e vagy az óvodapedagógusokat kell felkészíteni a probléma kezelésére.
- A kiszűrt gyermekek alapos, többirányú megfigyelése a csoportban tevékenység, játék, stb. közben.
- A szülő bevonása irányított kérdésekkel, anamnézis felvétele a probléma okainak tisztázására.
- Amennyiben még nem történt meg a diagnosztizálás, de a csoportban fellelhető súlyosabb problémás gyermek, azt időben elküldi a megfelelő szakvéleményt adó helyekre.
- A szülőket minden esetben előzetesen megfelelően tájékoztatnia kell a vizsgálat céljáról és fontosságáról.
- A szakvélemény alapján a gyermek fejlesztését még hatékonyabban végezi.
- Biztosítani kell a szülők és óvodapedagógusok felé, hogy egy-egy fejlesztő tevékenységet meglátogassanak, így várható el a szülőtől, hogy partner legyen.
- Minden kiszűrt gyermekről írásos anyagot kell készítenie, amely tartalmazza a megfigyeléseket, a felvett anamnézist, a fejlesztendő területeket, a tevékenységek anyagát és a gyermek fejlődését.
- A kívánt cél elérésekor összegző véleményt kell készítenie, amely egyben lezárja a fejlesztést.

Az integrált nevelés során elvárt eredmény

- Az integrált nevelés eredményeként a sérült gyermekek váljanak képessé a közösségbe való beilleszkedésre, iskolába lépésre
- Olyan szemléletformálás, mely a felnőttek és a gyermekek körében egyaránt biztosítja a „másság” elfogadását, tolerálását.

„Vegyétek észre, ha egy gyermek különleges, nem azért különleges, mert különb akar lenni, hanem mert nem tud más lenni.” - Szabó Magda

9.1.1. Kiemelten tehetséges gyermekek nevelése

A nevelőtestületnek minden tagja elkötelezett a gyermek tehetségének felfedezésében és fejlesztésében.

Cél: Felismerni és felfedezni a „tehetségígéretek” óvodai keretek között – a saját csoportjukban napi tevékenységbe beágyazva, ill. kiscsoportos gazdagító, fejlesztő foglalkozások keretében.

Kiinduló pontunk, hogy minden gyermek kiemelkedően jó valamiben, csak lehetőséget kell adni a „tehetségcsírák” kibontakozására.

A gyermekek csoportjaikban kialakított szeretetteljes, érzelem gazdag légkör, és az óvodapedagógus pozitív attitűdje elősegíti a tehetségek megmutatkozását. Az óvodába lépéstől nyomon követik és a gyermek személyiség lapján jelölik, dokumentálják azokat a területeket, ahol kiemelkedően jól teljesít, ill. fokozott érdeklődést, vagy kreativitást mutat, egy-egy tevékenység vagy probléma során. „Tehetség ígérek” gondozása

Feladat

- Támogató és szakszerű környezet megteremtése, amelyben a tehetség-ígéretek minél korábban felfedezhetők, és kiemelkedő képességeik továbbfejlesztése biztosított.
- A tehetség ígérek erős oldalának fejlesztése
- A gyermekek tehetségével összefüggő gyenge területének erősítése, kiegyenlítése.
- Minden terület fejlesztése, átlagos képességek és az egész személyiség támogatása.
- Elfogadó személyiségfejlesztést elősegítő légkör biztosítása.
- A szülők egész évben folyamatos tájékoztatása, segítése. Nyílt napok szervezése.

Tartalma

- Integráló tehetséggondozás, mely a „tehetségígéretek” egész személyiségének komplex fejlesztésére irányul.
- Műhelyfoglalkozások vezetése, mely a „tehetségígéretek” speciális érdeklődésére, épít speciális többlet nyújtásával a gyermekek képességeiknek és érdeklődésüknek megfelelően.
- A többségen belül a differenciálás eszközrendszerével a tehetség fejlesztésének segítése.

*„Teljesen mindegy, hogy honnan jött, és teljesen mindegy, hogy mit tud, azért jött ide, hogy fejlődjön, és nekünk az a dolgunk, hogy ebben segítsük.”
(Egy migráns gyermek tanítója)*

9.2. A migráns gyermekek nevelése, integrációja

A nem magyar állampolgárságú gyermekek a magyar állampolgárságú gyermekekkel azonos módon, azonos feltételek mellett vehetik igénybe az óvoda szolgáltatásait. A befogadásra kerülő kisgyermek megismerése, beilleszkedésük megkönnyítése, egyéni bánásmód elvének érvényesítése mellett, a különleges bánásmód pedagógiáját is alkalmazzuk a nevelési folyamatban.

Célunk:

- Az a nevelési attitűd érvényesítése, megvalósítása, amely, magával hozza a különböző gondolkodásmódok értéként való elfogadását, természetesnek veszi a másságot.
- A bevándorló gyermekek saját csoportjukhoz való csoportidentitásának tiszteletben tartása.
- A bevándorló gyermekek nyelvi és kulturális integrációja.
- A befogadó ország nyelvének, a magyar nyelvnek az elsajátítása.
- A magyar kultúra értékeihez való pozitív kötődés kialakítása.
- Nyitott és megértő viselkedés kialakítása a más ajkúak nyelve és kultúrája iránt.

Feladataink:

- A magyar, mint idegen nyelv játékos elsajátítása.
- A cselekvésbe ágyazott tapasztalatszerzés formáinak, módjainak, szervezeti kereteinek, időkeretének biztosítása.
- Szeretetteljes, oldott, feszültségmentes légkör kialakítása, amely növeli a nem magyar ajkú gyermekek beszédbátorságát, fejleszti nyelvi kifejezőkészségüket, verbális és nem verbális képességeiket.
- Szülői házzal való kapcsolat kialakítása.
- A nem magyar ajkú gyermekek és a magyar anyanyelvű gyermekek együttes gondozása, nevelése, fejlesztése során, a magyar gyermekek a saját identitásuk, nyelvük, kultúrájuk megőrzése mellett váljanak nyitottakká mások befogadására, elfogadására, az együttélésre.
- A hazájukat elhagyni kényszerülő családok gyermekeinek óvodai nevelésében biztosítani kell az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, társadalmi integrálását, az emberi jogok védelmét.
- Lehetőséget teremtünk, hogy a gyermekek megismerhessék egymás kultúráját, anyanyelvét.

*Ahol én vagyok, ott van
Micimackó,
együtt vagyunk én meg ő.
"Mi lenne énvelem nélküled?" - kérdezem.
"Biz igaz - mondja ő -,
egyedül senki sem mulat, de fő,
hogy ketten vagyunk" - mondja ő.
"Hát ez az" - mondja ő.
(Milne)*

10. Sajátos feladatok

10.1. Logopédiai fejlesztés

A logopédus a „beszéd-, hang-, nyelv- és kommunikációs zavarban szenvedő gyermekek és felnőttek hátrányainak megelőzésére, vizsgálatára és felismerésére, más beszédzavaroktól való elkülönítésére, az ezekből következő feladatok megállapítására, megtervezésére, a sérülésspecifikus prevenció, terápia (habilitáció, rehabilitáció), fejlesztési, nevelési, oktatási tevékenység ellátására“ képesített szakember.

A logopédus jogszabály által meghatározott esetekben óvodában vagy iskolában végzi tevékenységét.

A logopédus munkája során a Minisztérium által jóváhagyott tanügyi dokumentumokat használja.

A logopédus feladata:

- az ellátási körzetébe tartozó gyermekek beszéd- és nyelvi fejlettségének és állapotának szűrése;
- a beavatkozást igénylő gyermekek logopédiai vizsgálata;
- szükség esetén a gyermek további vizsgálatainak megszervezése;
- logopédiai vizsgálati vélemény készítése;
- a kapott és saját vizsgálati eredmények alapján a gyermek logopédiai ellátásának megtervezése, szükség esetén a gyermek egyéni fejlesztési tervének elkészítése;
- a gyermekek rendszeres fejlesztése;
- a beavatkozási hipotézis helyességének és hatékonyságnak ciklizált vizsgálata;
- a gyermek egész személyiségének pozitív befolyásolása;
- a fejlesztő beavatkozás dokumentálása;
- kapcsolattartás a szülőkkel, a gyermek pedagógusaival, a gyermeket fogadó/ kezelő más szakemberekkel.

A LOGOPÉDIAI FEJLESZTÉS ALAPELVEI

A beszédhibák javításában, illetve a beszéd rendellenességeinek korrekciójában alkalmazott módszereknek, eljárásoknak minden esetben összhangban kell lenniük a beszédjavítás alapelveivel.

- A beszédhibás/beszéd fogyatékos gyermek fejlesztésében törekedni kell a pszichológiai és fiziológiai tényezők összhangjára, a személyiség és a beszédműködés kölcsönhatására, funkcionális összefüggésrendszerére.

- A fejlesztés tudatos és tervszerű legyen. A beszéd állapotának felmérésétől, a diagnózis és prognózis felállításától a terápiás terv megválasztásán át a módszerek/eljárások kiválasztásáig, majd a folyamatba épített mérési, értékelési metódusok alkalmazásában is a tudatosság és a tervszerűség domináljon.
 - A módszerek célszerű megválasztásának elve megköveteli a logopédiai gyakorlatban az életkor, a pszichikai sajátosságok, az értelmi képesség, a beszédhiba típusának és súlyosságának, a terápia adott szakaszának figyelembevételét.
 - A terápia során figyelembe kell venni a beszédfejlődés szakaszait. Tudni kell, hogy az adott gyermeknél hogyan érvényesülnek, és miben jelentkeznek a beszédfejlődési szakaszokon belül az egyéni sajátosságok, amelyek messzemenően befolyásolhatják a módszerek megválasztását.
 - A logopédiai fejlesztő munkában meghatározó a sokoldalú percepciók fejlesztés. A kineztiázis, a hallási, a látási és a beszédmozgási benyomások egymást erősítve fejlődnek.
 - A beszédjavító munka fontos elve a transzferhatások tudatos kihasználása. A különböző beszédműveletek számos azonos elemből épülnek fel, ezért az átviteli megoldások alkalmazása eredményesebbé teszi a fejlesztést.
 - A beszédhibás/beszéd fogyatékos gyermekek hatékony fejlesztése során a csoportra irányuló munka folyamatában kell kialakítani az egyénre szabott terápiás programok megvalósításának a módját.
 - A beszédhibás gyermek fejlesztése legyen folyamatos, intenzitása pedig a beszédhiba típusának és súlyosságának függvénye.
 - A logopédusnak motiválnia kell a gyermeket beszédhibája leküzdésére, ugyanakkor fel kell készítenie az esetleges visszaesésekre, azok kezelésére, valamint arra, hogy a maradandó tünetekkel később együtt tudjon élni.
- A beszédjavításban alkalmazott módszerek és eljárások hatékonyságát befolyásolhatja a gyermek/tanuló szűkebb és tágabb környezete (család, óvoda).
- A logopédus szakszerű irányítása alapján szükséges a szülők és a gyermekkel kapcsolatba lévő pedagógusok (óvónő) aktív részvétele.

A komplex logopédiai vizsgálatok tartalma

- I. Személyi adatok, panasz felvétele, a vizsgálat célja, pedagógiai vélemények
 - II. Anamnesztikus adatok
 - III. Beszédvizsgálatok
 - IV. Részképességek vizsgálata
 - V. Kognitív funkciók, intelligencia-vizsgálatok
 - VI. Pedagógiai vizsgálatok: diszlexia-diszgráfia-diszkalkulia
 - VII. A beszédhibák összefoglaló csoportosítása
- A súlyosabb esetek komplex vizsgálata szakszolgálati feladat.

A logopédiai terápiának és a gyermekek megfelelő ambuláns ellátásának, illetve integrált vagy szegregált nevelési-oktatási intézménybe irányításának feltétele, hogy a beszédhibások/beszéd fogyatékosok kommunikációs készségét megfelelően diagnosztizáljuk.

Ez a tevékenységi láncolat két szinten végezhető:

- a) szűrés jellegű alapvizsgálatokkal és
- b) komplexebb, részletesebb feltáró logopédiai diagnosztikai munkával.

A DIAGNOSZTIZÁLÁST MEGHATÁROZÓ TÉNYEZŐK

A gyermek életkora

– Pl. 3–4 éveseknél megkésett/akadályozott beszédfejlődés

A súlyosabb esetek (akadályozott beszédfejlődés – diszfázia) a komplex logopédiai vizsgálatokhoz tartoznak.

– 4–5 éveseknél beszédhibák szűrése (diszlália)

– 5–6 éveseknél a vizsgálat kiegészül a részképességek szűrésevel, a tanulási nehézség veszélyeztetettség előjelzése céljából.

– Iskoláskorban a különböző teljesítményszavarok feltáró szűrése (olvasásírás-számolási készség)

A fiziológiai-biológiai érettség szakaszai

A későbbiekben – esetlegesen – jelentkező tanulási nehézségek megelőzése céljából a különböző részképességek optimális érési szakaszainak ismeretében:

– a szemlencse akkomodációja, egy pontra fixáló képessége (6 éves kor),

– a beszédhangok megkülönböztető képessége, fonémahallás érése (kb. 6 éves kor),

– a vizuális észlelés szempontjából fontos laterális dominancia, térbeli tájékozódás érése (5,6–6 év),

– a grafikai készség, grafomotoros érettség, a kézfej anatómiai kialakulása (7–9 év).

A beszédhiba típusa és a beszédállapot súlyossági foka

Eszerint beszélhetünk beszédhibásokról és beszéd fogyatékosokról.

Feltárásuk az anamnesztikus adatokból is iránymutatók lehetnek (pl. élettani pöszeségtől a diszfáziáig; megkésett beszédfejlődés/akadályozott beszédfejlődéstől a diszfunkció zavarok elein keresztül a tanulási nehézség veszélyeztetettségig; az élettani dadogástól a tonos clonusos dadogásig stb.).

Szociokulturális háttér

A család, a nevelési-oktatási intézmények szerepe, jelentőségük a gyermek beszédfejlődése szempontjából (pl. mesélnek-e otthon, milyen olvasókönyvből tanult az első évfolyamon, pedagógiai jellemzések stb.).

Kompetencia kérdése

A vizsgáló eljárások alkalmazása különböző végzettségű szakemberek feladatkörébe tartozik. Pl. logopédiai szűrést logopédus végez. Célszerű, ha a komplex logopédiai vizsgálatokat diagnosztikai ismeretekkel rendelkező logopédus látja el, beleértve a metrikus jellegű vizsgálatokat is.

Kiegészítő orvosi vizsgálatok javasoltak az alábbi esetekben

– Audológiai vizsgálatokkal a hallásállapot tisztázása (pl. „nem beszél“, súlyosabb hangképzési zavarok, diszfázia, orrhangzós beszéd stb.).

– Fül-orr-gégészeti, phoniátriai vizsgálat a beszédszervek, hangszín eltérő megnyilvánulásánál, beszédészlelés és beszédmegértés zavaránál az orrmandula állapotának felmérése (adenotómia elvégzése szükséges-e?).

– Szemészet: elsősorban a vizuomotoros koordináció zavaránál vagy keresztezett dominancia tüneteinek elvégzése céljából a térlátás, látótér vizsgálata (Pola-teszt).

– Neurológia: megkésett/akadályozott beszédfejlődésnél, súlyosabb beszéd fogyatékoság/szenzo-motoros diszfáziásoknál az orvosi-neurológiai háttér feltárására, mozgáskoordináció zavaránál, dadogásnál, diszlexia – diszgráfiánál (szükség esetén).

– Pszichiátriai, pszichológiai vizsgálatok a pszichés fejlődés zavarainál, a súlyosabb magatartási zavarok (pl. elektív mutizmus, mutizmus, autizmus, súlyos beszédgátlás) és a beszédfogytékossághoz sorolható dadogók, hadarók esetében.

komplex logopédiai vizsgálatok tartalma

I. Személyi adatok, panasz felvétele, a vizsgálat célja, pedagógiai vélemények

II. Anamnesztikus adatok

III. Beszédvizsgálatok

IV. Részképességek vizsgálata

V. Kognitív funkciók, intelligencia-vizsgálatok

VI. Pedagógiai vizsgálatok: dislexia-diszgráfia-diszkalkulia

VII. A beszédhibák összefoglaló csoportosítása

A súlyosabb esetek komplex vizsgálata szakszolgálati feladat.

A gyógypedagógus és az óvodapedagógusok fejlesztő tevékenységét segítő szakember: a fejlesztőpedagógus

Fejlesztő pedagógus, feladatai, tevékenysége

Alkalmazott terápiák:

- dislexia-prevenció
- grafomotoros fejlesztés
- vizuomotoros koordináció fejlesztése

Feladata: A szűrővizsgálatok során prevencióra javasolt gyermekek fejlesztendő részképességeinek további feltárása mérésekkel. A kapott eredmények jelölik ki, határozzák meg a további munkát. A fejlesztő munka fő területei:

- Mozgásfejlesztés:
 - alapmozgások,
 - téri orientáció,
 - testséma,
 - finommozgások
- Percepció fejlesztés
 - vizuális
 - auditív
 - taktilis, kinezetikus
 - szerialitás fejlesztése
 - keresztcsatornák fejlesztése
- Beszédfejlesztés
 - artikuláció, beszédmotorika
 - légző gyakorlatok
 - szókincsfejlesztés
 - mondatalkotás
 - beszédmegértés
 - beszédritmus fejlesztés

Nagycsoport végén mérés, az elért eredményekről tájékoztatja a leendő elsős pedagógust.

A fejlesztő pedagógus olyan speciális felkészültséggel rendelkező szakember, aki korszerű gyógypedagógiai-pszichológiai ismeretek birtokában ismeri a fejlődés és a fejlesztés főbb elméleti koncepcióit, a személyiség és az értelmi fejlődés életkori és individuális

jellemzőit, a tanulási nehézségek pszichológiai és pedagógiai diagnosztikai eljárásait. Jártas a prevenció és korrekció fejlesztés gyakorlati formáinak alkalmazásában óvodai, iskolai csoportban és egyéni fejlesztési formában.

Az együttműködés keretei

- fejlesztő pedagógus a foglalkozáson párhuzamosan egyéni vagy kiscsoportos foglalkozásokat tart. A két pedagógus bontott csoporttal dolgozik. Együtt vezetik a foglalkozásokat. A fejlesztő pedagógus vezeti a foglalkozást, lehetőséget teremtve kollégájának az egyéni vagy kiscsoportos foglalkozásra.

- egyéni foglalkozás: kiemeli a rászoruló gyermeket a közösségből, egyénileg foglalkozik vele

- Speciális végzettségéből eredően mind kollégái, mind a szülők számára konzultációs lehetőségeket biztosíthat.

A fejlesztő pedagógus kompetenciaköre ezek alapján a következő:

- elsősorban a normál intelligenciaövezetbe tartozó gyerekekkel foglalkozik teljesítményzavar esetén;
- diagnosztikus tevékenysége csak a képzései során elsajátított tesztek felvételére és értékelésére terjed ki;
- a diagnosztikus és terápiás kompetencia körét meghaladó eseteket speciális szakemberhez köteles irányítani
- tevékenységét más szakemberekkel (óvodapedagógus, tanító, logopédus, pszichológus stb.) összehangoltan végzi;
- a fejlesztő foglalkozások szakmai minőségéért felelős.

Az intézmények a fejlesztő pedagógia helyét, szerepét és feladatát a következő **dokumentumokban** rögzítik: pedagógiai program, az intézmény éves munkaterve, a fejlesztő pedagógus éves munkaterve, egyéni fejlesztési tervek, és egyéni fejlődési lapok.

A fejlesztő pedagógus feladata a gyerekek átlag alatti képességeinek fejlesztése, amely elősegíti az átlagos szintekhez való felzárkózást. Fejlesztő pedagógusunk azokkal a gyerekekkel foglalkozik, akik valamelyik, az olvasás, írás, számolás elsajátításához szükséges részképesség zavarral küzdenek.

1. Részképességek

- nagymozgás. – finommotorika – testséma – téri tájékozódás – balkezesség – keresztezett dominancia – emlékezet

1.1. Nagymozgás

A beszédfejlődés és a mozgásos cselekvések között összefüggés van. A mozgásos cselekvések során szerzett tapasztalatok segítik a megnevezést, és a fogalmi gondolkodást. A mozgás sorozatok átmenetet képeznek a finomabb mozgások felé. A gyerekek az igen nehéz differenciált mozgás elemeket tartalmazó artikulációs mozgásokat a könnyebb, kevésbé összetett nagy mozgásokon keresztül sajátítják el. A foglalkozások javítják az

egyensúly-, ritmus érzéket, a koordinációt, a mozgásutánczást, a figyelmet, a reakciókészséget, és az erőnlétet.

1.2. Finommotorika

Összetettebb mozgás, nagyobb ügyességet igényel, 5-6 éves korra a kézközép csontok megerősödnek annyira, hogy a gyerek helyesen tudja fogni a ceruzát, és megfelelő nyomatékkal használja. Mozdása elég ügyes ahhoz, hogy különböző kézműves tevékenységeket végezzen.

1.3. Testséma

1.3.1. Testtudat: a test érzi magát. A testtudat hiányosságai megjelenhetnek az emberábrázolásban, ennek oka általában látási megkülönböztetés zavara.

1.3.2. Testséma: a test uralja saját mozgásait, képes a mozgásos feladatok végrehajtására, közben alkalmazkodik a megváltozott testhelyezethez, tartani tudja az egyensúlyát.

1.3.3. Testfogalom: amit saját testünkéről, és általában a testről tudunk.

1.4. Téri tájékozódás

A térbeli helyzet fogalmának fejlődése szoros kapcsolatban van a testtartással, az egyensúlyi helyzettel, és a testsémával is. A téri elképzelések során a test kitágul és külső térré válik. A téri tájékozódásban két szempontot kell érvényesíteni, a saját testhez viszonyítást, és a térbeli elemek egymáshoz való viszonyát. Egyben kell látni a teret.

1.5. Balkezesség

A balkezesség önmagában nem probléma, csak akkor, ha a gyereket erőszakkal átszoktatják a másik kezére, ami ma szerencsére ritkán következik be. A balkezesség azt jelzi, hogy a gyereknek a jobb oldali agyféltekéje dominál.

1.6. Keresztezett dominancia

Keresztezett dominancia esetén nem alakul ki egyértelmű félteke dominancia, pl a gyerek bal szemmel néz bele a távcsőbe, viszont a jobb kezét és a jobb lábát használja dominánsan. Ez esetlegesen okozhat olvasási nehézségeket, vagy tanulási problémákat az iskolában.

1.7. Emlékezet

Két fajtája van a rövid-, és a hosszú távú emlékezet. Rövid távú emlékezetünket használjuk akkor, amikor például egy számsort jegyzünk meg, vagy egy instrukciót követünk. Hosszú távú emlékezetet használjuk akkor, ha például egy mesét kell felidézni, vagy egy tananyagot kell megtanulnunk és elraktározni.

Típusai: – Látási (vizuális) emlékezet: látott, szemünkkel érzékelt dolgot hogyan tudunk felidézni. – Hallás (akusztikus) emlékezet: hallás után hogyan tudunk megjegyezni és felidézni hang effektusokat, hangokat, szavakat, mondatokat. – Verbális emlékezet: hogyan tudunk visszaemlékezni és visszaadni egy történetet, vagy mesét, amit hallottunk. Természetesen emlékezetünk minősége nagyban függ az érzékeléstől (percepciótól).

Terápiája: – vizuális emlékezet: memória játékok, kártyák; – akusztikus emlékezet: hangsorok, ritmusok ismétlése, ritmustapsolás, hasonló hangzású hangok

megkülönböztetése egymástól; – verbális emlékezet: kis történetek felidézése, elmesélése után, kérdések és eseményképek segítségével.

Minden terápia hatékonyságát növeli, ha a fejlesztő pedagógus, az óvónő, és a szülő a gyerek egyéni érdekeit szem előtt tartva, együtt segíti ezt a folyamatot.

*"Azért van síró, hogy vigasztald,
és éhező, hogy teríts asztalt.
Azért van seb, hogy bekösse kezéd,
Vak, elhagyott azért van, hogy vezesd.
Azért van annyi árva, üldözött,
Hogy oltalmat leljen karod között.
Azért roskadoznak mások vállai, Hogy
terhüket te segítsd hordani."
(Bódás János)*

10.2 Gyermekvédelem

A Gyermekvédelmi törvény alapja a gyermekközpontú, humánus, a családokat segítő gyermekvédelmi rendszer működésének.

Gyermekvédelmi munkánk célja, hogy a társintézményekkel karöltve (Családsegítő és Gyermekjóléti Szolgálat, stb.) megelőzzük, elhárítsuk, enyhítsük azokat a gyermeket érő káros hatásokat, amelyek egészséges személyiségfejlődését megzavarják, gátolják. Minden gyermek eljusson fejlődésének azon optimális fokára, mely által képes lesz megfelelni egyéni készségeinek és képességeinek megfelelően az iskola megkezdésére. A gyermekek, szülők és alkalmazottak körében a „másság” elfogadtatása.

Feladatunk, hogy felderítsük azokat a biológiai-, fiziológiai-, szociális-, vagy pszichés sérüléseket, amelyek hátrányosan befolyásolják a gyermek fejlődését, illetve veszélyeztetettséget okoznak, illetve segítsük azoknak a pozitív hatásoknak az érvényesülését, amelyek hozzájárulnak a kiváltó okok enyhítéséhez, megszűnéséhez. Gyermekvédelmi tevékenységünk a gyermeki személyiségfejlődés egészét segítő pedagógiai szemléletre épül. A gyermek mindenképp felett álló érdekét vesszük figyelembe. Óvodai nevelésünk gyermekközpontú, befogadó. Minden gyermek számára biztosítja, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön, esetleges hátrányai csökkenjenek.

A gyermek fejlődésére különös gondot fordítunk. A gyermek nevelése a család joga és kötelessége. Ezt tiszteletben tartva erősítjük a szülők felelősségérzetét, hangsúlyozva a családi nevelés fontosságát. Arra törekszünk, hogy a családtagokkal jó kapcsolatot alakítsunk ki.

Családlátogatásokat végzünk, ahol megismerjük a gyermek, otthoni környezetét.

A szülőkkel való napi találkozások, beszélgetések a szülői értekezlet, fogadóóra is jó alkalmat adnak a problémák megbeszélésére, a segítségnyújtásra. Az óvodai gyermekcsoportok nyugodt, érzelmi biztonságot adó légköre, az egyéni látásmód is sok esetben ellensúlyozza az otthoni környezet hiányosságait. Folyamatosan figyelemmel kísérjük a családok helyzetének változásait, minden esetben szükség szerinti intézkedésre

teszünk javaslatot. A gyermekeket, családot megillető kedvezményekhez való hozzájutás elősegítése.

E munkánk során nagyon fontos a bizalom, a diszkréció és az együttműködés.

A gyermekek jogainak megvalósulása csak együttes cselekvéssel, együttes gondolkodással érvényesíthető, éppen ezért tartunk szoros kapcsolatot az egészségügyi szervekkel, gyámügyi szakemberekkel, pszichológusokkal, gyermekjóléti szolgálat munkatársaival.

E komplex tevékenység összefogására óvodánk gyermekvédelmi megbízottja hivatott karöltve a nevelőtestület minden tagjával (esetmegbeszélések, hospitálások). (Részletek az éves munkatervben találhatók.)

Kiemelt feladatunk az egyéni sorsokkal való törődés, a gyermeki jogok és alapvető szabadságjogok tiszteletben tartása, a prevenció.

A gyermekek szülei számára jól látható helyen (csoportszobák öltözőjében lévő faliújságokon) tájékoztatjuk a gyermekvédelmi felelős személyéről, fogadóórairól.

Ehhez kapcsolódó pedagógiai feladatok:

- elősegíteni a veszélyeztetett és hátrányos helyzetű gyermekek óvodába kerülését, rendszeres járását,
- biztosítani a gyermeki jogok érvényesülését az óvodán belül, szükség esetén védő-, óvó intézkedésekre javaslatot tenni,
- az új óvoda gyermekek egyénre szabott befogadásának, beilleszkedésüknek elősegítése, biztosítása,
- a gyermekeket már az óvodába, ill. az egységes óvoda-bölcsődei csoportba lépéskor szeretetteljes, kedvező érzelmi hatások érik,
- a gyermekeket és családjukat a lehetőségekhez képest minél jobban megismerni,
- a problémákat, a hátrányos helyzet okozta tüneteket, az okokat felismerni, és ha szükséges, ehhez szakember segítségét kérni,
- a feltáró munka után az indulási hátrányok kompenzálására tervet készíteni és végrehajtani (kompetenciahatárokon belül),
- fejlesztését megszervezni,
- a tehetséggondozást megvalósítani, illetve elősegíteni,
- az óvodán belüli szociális szolgáltatások megszervezésében közreműködni,
- az egészségügyi szűrővizsgálatok lebonyolításában részt venni, a szűrés szükség esetén, soron kívül javasolni,
- az integrált nevelést elősegíteni a gyermekek problémái szerinti súlyossági foknak megfelelő ellátási formában,
- a prevenció minden gyermekre történő kiterjesztése,
- a rendszeres óvodai látogatást figyelemmel kísérni, szükség esetén jelezni a hiányzást,
- a családok szociális és anyagi helyzetének megfelelően a különböző támogatásokhoz való hozzájutást javaslatával elősegíteni,
- minden rendelkezésre álló, eszközzel segíteni a gyermek családban történő felnevelését,
- a szülőkkel való együttműködő kapcsolat kialakítása, a szülői szerep eredményesebb betöltésének elősegítése,
- jó kapcsolat kiépítése a helyi társadalom gyermekvédelmi rendszerében érintett szervekkel, személyekkel.

A gyermekvédelem hatékonyságát a következő tevékenységekkel segítjük elő:

- rendszeres családlátogatások,
- szülői értekezletek, előadások a szülők számára szakember igénybevételével
- nyílt napok (egészségnevelési hét, egészségvédő programok-családi vasárnap,...)
- ünnepélyek,
- fogadóórák.

Minden család közvetít értékeket (szellemi, lelki, erkölcsi,...) gyermeke számára. A legjobb kulturális körülmények között élő családokban is sérülhetnek mentálisan a családtagok, ill. a gyermekek a megromlott emberi kapcsolatok következtében. Felelősséget érzünk a gyermekkor nyugalmanak, derűjének megőrzésében, hiszen rohamos változások szükségessé teszik a gyermekek óvását, védelmét. A gyermeknevelésben partner számunkra a szülő, mely hatékony együttműködést kíván. Az esetleges hátrányok leküzdésére a szülőkkel való őszinte kapcsolat kialakítására törekszünk, átvállalva a kezdeményező szerepet is.

Veszélyeztetett helyzetűnek tekintjük azokat a gyermekeket, akiknek

- személyiségfejlődésében,
- én fejlődésében,
- a szocializációban,
- magatartásában (viselkedési zavar) súlyos károsodás fenyegeti.

Kiváltó okai lehetnek:

- anyagi eredetű: nem megfelelő táplálkozás, stb.
- erkölcsi eredetű: ha a gyermek környezete erkölcstelen életmódot folytat (bűnözés, alkoholizálás, stb.)
- egészségügyi eredetű: egészségtelen lakáskörülmény, vagy fertőző beteg a családban, stb.
- nevelési hiányosság: ha a gyermek környezete a nevelés szükséges minimumát sem tudja, vagy nem akarja biztosítani, illetve helytelen módszereket alkalmaz, (bántalmazás, családi erőszak...) stb.

Halmozottan hátrányos helyzetű az a gyermek, aki rendszeres gyermekvédelmi támogatásban részesül, ill. szülei legfeljebb az iskola nyolcadik évfolyamán folytatott tanulmányait fejezték be. (Szülői nyilatkozat alapján.)

A halmozottan hátrányos helyzet fejlődést veszélyeztető körülményt teremt, ha a gyermek környezetében ismétlődő fizikai vagy lelki bántalmazás, zaklatás, erőszak éri ezt nem ellensúlyozza semmi.

Nevelőmunkánk során kiemelt figyelmet fordítunk azokra a gyermekekre, akiknek fejlődését negatívhatások érik:

- testi,
- mentális,
- nyelvi,
- szociokulturális.

Kiváltó okai lehetnek:

- túlságosan elfoglalt szülő
- kedvezőtlen lakásviszonyok,
- csonka család,
- tartós betegség,

- Alkoholista szülő,
- szülő munkanélkülivé válása...

Várható eredmény

A HH/HHH gyermekek rendszeresen járnak óvodába

Érvényesülnek a gyermeki jogok

A hátrányok, az esélyegyenlőtlenség csökken

Folyamatos, egymást segítő kapcsolat a családok és az óvoda között.

11. Intézményi specialitások

Intézményünkben a nevelési időbe beillesztve, illetve a nevelési időn túl, egyéb kiegészítő speciális szolgáltatásokat is biztosítunk szülői igény alapján.

Nevelési időben szervezett csoport-, csoportközi tevékenységek, foglalkozások

Nagy Jenőné: „Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel”c. alternatív programot egy csoportban felhasználja az óvodapedagógus, aki rendelkezik „Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel” szakvizsgával.

A következő részeket veszi át a programból: heti rend, napirend, tanulási folyamat.

Anyaga a program mellékletét képezi.

Hitoktatás Nkt. 35. §. 2. 3. bek. Alapján a történelmi egyházak részvételével képezett hitoktató, hittanár vezetésével csoportfoglalkozás keretében.

Néptánc hetente 1 alkalommal 5-6-7 éves nagycsoportos gyermekek számára.

Kneipp módszer programot egy csoportban felhasználja az az óvodapedagógus, aki rendelkezik megfelelő oktatással a módszer alkalmazásához.

Tehetségműhely foglalkozások óvodapedagógusok vezetésével 5-6-7 éves nagycsoportos gyermekek számára

Nevelési időn túl szervezett csoport-, csoportközi tevékenységek, foglalkozások –
Zene-ovi, Ovis torna

12. Az ellenőrzés, értékelés rendszere

12.1. Az iskolába lépés feltételei

Tankötelezettség teljesítésével kapcsolatban az Nkt. 45. § (1) (2) bekezdése az irányadó.

Az óvoda feladata elősegíteni a gyermekek iskolára alkalmassá tételét, amennyire csak lehetséges.

Az iskolára való alkalmasság feltételei:

- biológiai alkalmasság,
 ép idegrendszer
 ép érzékszervek
 rendezett mozgáskoordináció
 fejlett csont- és izomrendszer
 tartalmilag ép beszéd
- pszichológiai alkalmasság,
- kialakult feladattudat,
- koncentrált, megosztott figyelem,
- szándékos emlékezet,
- az analitikus-szintetikus gondolkodás elemei,
- szociális alkalmasság,
- empátikus közeledés a másik felé,
- közösségbe illeszkedés,
- szabálytudat érvényesítése,
- társak, felnőttek irányításának elfogadása,
- vezető, ill. vezetett szerepekkel való azonosulás,
- megbízatások elfogadása.

A gyermek érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége iskolára éretté válik.

Az iskolaérettségnek az iskolai életre való felkészültségnek testi, lelki és szociális kritériumai vannak, melyek közül egyik sem hanyagolható el, mindegyik egyformán szükséges a sikeres iskolai munkához.

Ha az Oktatási Hivatal engedélyezi a gyermek további egy nevelési évig óvodai nevelésben való részvételét, mert sajátos nevelési igényű, vagy beilleszkedési és tanulási, magatartási nehézséggel küzd, akkor a szakértői bizottság által javasolt fejlesztésen túl, az óvodapedagógusok, a tankötelezettség teljesítésének megkezdéséig szükséges értelmi, testi, lelki és szociális érettségre irányuló, óvodai nevelés időkeretébe ágyazott célzott foglalkozásokat biztosítanak e gyermekek számára.

12.2. A csoportok és a gyermekek fejlődésének ellenőrzése és értékelése

A nevelés hatékonysága akkor realizálódik, ha a csoport és a gyermek fejlettsége harmonikus egyensúlyban előre mutatóan fejlődik. Bármelyik tényező hangsúlybeli eltolódása a másik számára hátrányosan érvényesül.

A csoportok fejlettségének mutatói a szokás-, szabályrendszer működése, a játék kiegyensúlyozottsága, a gyermekek közötti társas kapcsolat.

A csoport egészének neveltségi szintje igen jellemzően mutatja az óvodapedagógusi munka hatékonyságát.

A gyermekek fejlődésének ellenőrzése, értékelése elsősorban az óvodapedagógusok beszámolója, feljegyzése illetve az ellenőrzés során tapasztaltak alapján történik.

Kiemelt jelentőségű a gyermek megfigyelése, a spontán és tervezett szempontok alapján szerzett információk rögzítése.

Az értékeléshez elengedhetetlen az értelmi sajátosságok ismerete, valamint a csoportra jellemző speciális információk figyelembe vétele.

A folyamat a beiskolázás évében felerősödik és a beiskolázásra minden esetben a csoport óvodapedagógusai, illetve esetenként a gyógypedagógus-logopédus és az óvodavezető közös döntése alapján teszünk javaslatot a szülőknek.

A belső ellenőrzés, értékelés az óvodavezető és az azzal megbízott nevelőtestületi tagok feladata, de felkérésre végezhet ellenőrzést külső személy is.

Az ellenőrzés kiterjed:

- az óvoda dokumentumaira,
- pedagógiai tevékenységre:
 1. a gyermekek fejlettségére,
 2. az óvodapedagógus munkájára
(minőségi munka),
- gazdasági tevékenységre (hatékonyság).

Az ellenőrzést az éves munkatervben meghatározott szempontok szerint, az ott meghatározott területeken és időben végzi az erre hivatott személyek, egyénenként, csoportonként, vagy átfogóan egyaránt.

Az óvodai csoportokban a gyermekek egyéni fejlődését figyelemmel kísérjük és ezért felelősséggel is tartozunk.

A gyermekek fejlődéséről a pedagógiai információkat a csoportnaplóba, vagy egyéb más módon (személyiséglapon) rögzítjük, amely elősegíti munkánk eredményességét.

Az ellenőrzés leghatékonyabban alkalmazható módszere a megfigyelés.

12.3. A Pedagógiai Program értékelése

Pedagógiai programunk értékelésével választ kapunk a program gyakorlatban történő megvalósításának eredményességére, hatékonyságára.

A program célját és a megvalósulás szintjét összevetve elemezzük és értékeljük a tapasztalatokat, ha szükséges a módosításokról döntünk.

Három-, illetve négy nevelési év folyamata végén az iskolába lépő gyermekek fejlettségének tükrében tudjuk megítélni a nevelés eredményességét.

Szemponatok az értékeléshez:

- Megvalósítottuk-e valósítani kitűzött céljainkat, feladatainkat?
- A gyermekek nevelésében megjelennek-e a tervezett fejlesztő hatások?
- Milyen eredményeket hozott az egészséges életmód megvalósítása, érzelmi-, értelmi fejlődés és a szocializáció terén, a megismerésben, a kommunikációban, mennyire biztosította a tapasztalatszerzés játékos lehetőségeit, stb.?
- Mennyire segítette elő a nevelőtestület munkájának eredményességét, hatékonyságát?

Pedagógiai programunk elemzésére elsősorban óvodánk nevelőtestülete hivatott, ahhoz azonban, hogy értékelésünk mélyrehatóbb, objektívebb legyen, figyelembe vesszük a szülők, valamint az óvodánkkal kapcsolatban levő intézmények véleményét.

A köznevelési törvény 26. § (1) bekezdése szerint a pedagógiai programot nyilvánosságra kell hozni.

Nyilvánosságra hozott dokumentumok:

- Pedagógiai Program
- SZMSZ
- Házi rend

Elhelyezés:

A dokumentumokat a vezetői irodában, a csoportokban helyezzük el, hogy minden szülő számára hozzáférhető legyen. Intézmény honlapján.

Tájékoztatás kérés és tájékoztatás adás rendje:

Tájékoztatást minden munkanapon az óvodavezető, ill. a csoportokban dolgozó óvodapedagógusok adnak.

13. Záradék

A Pedagógiai Program érvényessége:

Óvodánk Nevelési Programja 1999. szeptember 1-jén lépett életbe.

A Pedagógiai Program akkor tekinthető elfogadottnak, ha azt a nevelőtestület név szerinti nyilvános szavazással 2/3-os többséggel elfogadta.

2011. CXC. tv. 26. § (1) A pedagógiai programot a nevelőtestület fogadja el és az intézményvezető hagyja jóvá. A pedagógiai program azon rendelkezéseinek érvénybelépéséhez, amelyekből a fenntartóra, a működtetőre többletkötelezettség hárul, a fenntartó, a működtető egyetértése szükséges.

A Pedagógiai Program módosításának lehetséges indokai:

- 50%-os nevelőtestületi javaslat,
- szervezeti átalakítás,
- törvényi előírások módosulása

A bevezetés időpontja: 2021. 10.01.

Elfogadta

Csodaország Óvoda - Bölcsőde és Közétkeztetést Ellátó Intézmény - nevelőtestülete

Jóváhagyta

Csodaország Óvoda - Bölcsőde és Közétkeztetést Ellátó Intézmény - intézmény vezetője

Nyilvánosság biztosítása

Csodaország Óvoda - Bölcsőde és Közétkeztetést Ellátó Intézmény SZMSZ-ében foglaltak szerint

Tájékoztatásul hivatalosan kapják

Bük Város Önkormányzatának Polgármestere

Határozattal jóváhagyta.

Nyilvánosságra hozatala:

A Pedagógiai Program eredeti, bekötött példányban, a fenntartónál, az intézményvezető irodájában található. A nevelőtestület tagjainak, valamint a szülők részére minden csoport öltözőjében egy-egy példányt helyezünk el, illetve intézményünk honlapján is biztosítjuk, hogy mindenki számára elérhető legyen.

A módosítást az intézmény nevelőtestülete nyílt, egyhangú szavazással 2021. augusztus hó 31. napján elfogadta.

A Szülői Szervezet 2021.szeptember hó . napján, véleménynyilvánításával támogatta.

Bük, 2021. augusztus hó 30. nap.

Tóth Viktória Mária
Intézményvezető

14. Felhasznált irodalom

1. Az Óvodai nevelés országos alapprogramja
Magyar Közlöny, 1996. 71. sz.
2. Az óvodai nevelés programja
Bp. OPI, 1989.
3. Mérei Ferenc - V. Binet Ágnes: Gyermeklélektan
Bp. Gondolat, 1978.
4. Kovács György - Bakos Éva: Játék az óvodában
Debrecen, szerzői kiadás, 1995.
5. Forrai Katalin: Ének az óvodában
Bp. Editio Musica, 1974.
6. Törzsök Béla: Zenehallgatás az óvodában
Bp. Zeneműkiadó, 1982.
7. Balázsné Szűcs Judit: Miből lesz a cserbogár?
Bp. Alex-typo Kiadó, 1992.
8. Balázsné Szűcs Judit: Az ember, aki óvodás
Bp. SZORT BT. 1997.
9. Dr. Tótszölősné Varga Tünde: Mozgásfejlesztés az óvodában
Bp. FER-CO Kft és a Váci Ofszet Kft. 1994.
10. Nagy Jenőné: Óvodai programkészítés-, de hogyan?
NAT-TAN sorozat, BP. OKI 1996.
11. Porkolábné Dr. Balogh Katalin: Kudarc nélkül az iskolában
Bp. Alex-typo Kiadó 1992.
12. Az óvodavezetők kézikönyve I - VI.
Bp. OKKER Oktatási Iroda
13. Az 1993. évi LXXIX. törvény ill. az 1996. évi LXII. törvény a közoktatásról
14. Nemzeti Alaptanterv
Bp. Korona Kiadó, 1995.
15. Pedagógiai Lexikon I - IV.
Bp. Akadémiai Kiadó, 1976.
16. Zilahy Józsefné: Óvodai nevelés játékkal, mesével
Bp. Szorobán Kiadó, 1994.
17. Falvy Károly: Ritmikus mozgás-énekes játék
Bp. OPI, 1990.
18. Villányi Györgyné: Játék a matematika?
Bp. Tárogató Kiadó, 1995.
19. Zsámboki Károlyné - Horváthné Szigligeti Adél: Matematika kézzel, fejjel, szívvel.
20. A közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. tv. módosítása
Magyar Közlöny, 2009. évi 157. szám
21. Az Óvodai nevelés országos alapprogramja
Magyar Közlöny, 2009. nov. 20. 164. szám
22. Óvodai Nevelés Kompetenciaterület – Elméleti alapvetések
Sulinova Közoktatásfejlesztési és Pedagógus-továbbképzési Kht., 2007
23. Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja
363/2012. (XII. 17.) Korm. Rendelete Magyar Közlöny, 2012. évi 171. sz.
24. 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről
Magyar Közlöny, 2011. évi 162. sz.
25. Nagy Jenőné: Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel. Ped. Int. Szolnok, 1997.
26. A bölcsődei nevelés-gondozás szakmai szabályai, Módszertani levél Budapest, 2012.
27. A bölcsődei nevelés-gondozás országos alapprogramja Budapest, 2008

Mellékletek

Nagy Jenőné: Óvodai nevelés a művészetek eszközeivel c. programból a következő részek kerülnek felhasználásra:

„Tisztellek Téged, fontos vagy nekem, csakis Rád figyelek, és segítek Neked, ha szükséged van a segítségemre”.

Javaslat a gyermekek napirendjének elkészítéséhez

Időtartam	Tevékenység	
	JÁTÉK A CSOPORTSZOBÁBAN	J
6:30-9.00	Személyes percek Szabad játék	Á
9.00.-10:30	Játékba integrált egyéni és mikrocsoportos teendők, tevékenységek Testápolási teendők Tízórai	T
	Vers-mese-dramatikus játékok Rajz, mintázás, kézimunka Ének-zenei készségek fejlesztése	É
10:30-12:00	JÁTÉK A SZABADBAN	K
	Mikrocsoportos tapasztalatszerzések, séták, Énekes játékok az udvaron Edzés: kocogás, futás	J Á T É K
12:00-13:00	Ebéd	
	Testápolási teendők	
13:00-15:00	Pihenés, altatás mesével, altatódallal	
15:00-15:30	Testápolási tevékenységek	
	Uzsonna	
15:30-17:00	JÁTÉK A CSOPORTSZOBÁBAN VAGY A SZABADBAN	
	Zenés, mozgásos percek Egyénenkénti részképesség-fejlesztés Szabadon választható szolgáltatások.	J Á T É K

A PROGRAM TEVÉKENYSÉG FORMÁI

Játék, játékba integrált tanulás

A belülről indított és vezérelt játéktevékenység célja a gyermekek szabad képzettársításának elősegítése. Az intellektuális, mozgásos, szociális tapasztalatok, élmények többszöri átélésével a gyermekek egyéni vágyainak és ötleteinek kibontakoztatása. Továbbá célunk, hogy minél sokrétűbb tájékozódó tevékenységgé váljon a játék, s a játékba integrált tanulás.

Az óvodapedagógus feladatai

A játékhoz szükséges feltételek biztosítása

A 3-6-7 éves korban megjelenő játékfajták, s azok tartalmának, minőségének gazdagítása, a gyermekek egyéni sajátosságainak figyelembevételével

A gyermekek beszédkészségének fejlesztése a játéksituációkban

Az óvónő játéksegítő, játékirányító metódusainak alkalmazása

A játékhoz szükséges feltételek biztosítása (légkör, hely, idő, eszközök, tapasztalatszerzés - élmények)⁷

Kreatív, alkotó légkört elsősorban olyan játék biztosításával érhet el az óvónő, ahol a gyermekek szabadon dönthetnek abban, hogy kivel játszanak, milyen játékot választanak, milyen témát dolgoznak fel, milyen eszközzel jelenítik meg azt, milyen helyet választanak és mennyi ideig tart a játékuk. Az óvónő teremtsen meg mindezekhez a feltételeket. Az alkotó légkört tovább fokozhatja a kellő időben nyújtott segítség, megerősítés, ötlet.

Az óvónő a csoportban csak annyi szabályt vezessen be, ami segíti a rugalmas, oldott légkör fenntartását, az alkotó cselekvést, a sokféle manipulációt, az elképzelések valóra váltását.

A kreatív légkör segíti az ötletek szabad áramlását, a másik gyermek meghallgatását, az alkotó együttműködés kialakulását. A szabad játék során a gyermekek feszélyezettség nélkül tudjanak önállóan vagy társaikkal önfeledten játszani.

Az óvónő őszinte játéka mély átérzésre serkenti a gyermekeket. Az oldott légkör megteremtéséhez használjon minél gyakrabban humoros kifejezéseket, tréfás szavakat, vegye észre a környezetben spontán megjelenő helyzetkomikumokat.

A különböző típusú **játékokhoz szükséges helyet** a gyermekek szükség szerint önállóan, vagy amíg erre nem képesek, az óvónő segítségével alakítsák ki. A csoportszobákban legyen helye a többféle állandó és variálható, vagy új elkülönített „kuckóknak”.

A programban - jelentős szerepe miatt - kiemelkedik a különösen esztétikus és meghitt mesesarok, amely egyúttal a dramatizálás, bábozás helye. Itt kap helyet az átváltozáshoz szükséges kellékek kincsesládája is.

Pedagógiai Program.

Az intellektuális érzelmeket kiváltó tapasztalatszerzések során összegyűjtött tárgyak, termékek, növények, képek, a kincseket őrző sarokban kapnak helyet, amit a gyermekek alakítanak ki és rendeznek különböző szempontok alapján.

A rajzolásnak, festésnek, korongozásnak, szövésnek, tárgykészítő népi játékoknak legyen meg az állandó helye. Az ehhez szükséges kellékek, anyagok, eszközök mindegyik játékidőben álljanak a gyerekek rendelkezésére.

A gyermekek játéktere lényegesen megnövekedik az udvaron, ezért ösztönözzük őket arra, hogy minél több nagymozgásos tevékenységet folytassanak. Az időjárás függvényében az óvónő segítse az udvari szerepjátékok kibontakozását (pl. népi játékok, mozgásos játékok, közlekedési játékok, színpadi játékok, ügyességi és sportjátékok feltételének megteremtésével stb.).

A játéktevékenység az óvoda kinyitásával elkezdődik. A gyermekek ettől kezdve szabadon választott játékkal játszhatnak. **A játékhoz szükséges időt** a folyamatos napirend, a játékba integrált tanulásfelfogás jól segíti. Ezáltal a gyermekek egybefüggően, a játékok elrakása nélkül több órán keresztül játszhatnak.

E programmal működő óvodákban a 3-4 éves gyermekek szinte egész nap játszanak, egyedül, egymás mellett, néha összeverődve, kivéve a tisztálkodás, alvás és étkezés idejét.

Az 5-6-7-éves gyermekeknek az óvónő biztosítsa a több napon keresztül tartó játékot, hogy olyan értékes tulajdonságok, mint az állhatatosság, kitartás képessége kialakulhasson bennük.

A **kreativitást kibontakoztató játékeszközök** olyan tárgyai a cselekvésnek, amelyek gazdagítják a gyermekek elképzeléseit. Az óvónő a játékhoz olyan eszközöket biztosítson, melyek ízlésesek, praktikusak, alkotó készséget fejlesztik, színesek, jó minőségűek, egyszerű félkész játékok.

A kisebb gyermekek játékához sok eszközre van szükség. Elsősorban a gyakorló játékhoz, melyek fejlesztik a gyermekek pszichikus funkcióit, másodsorban a hagyományos szerepjátékokhoz szükséges kellékek (papás-mamás, fodrászos, orvosos stb.), amelyek ösztönzik a gyermekeket az élmények, tapasztalatok többszöri átélésére, harmadsorban az esztétikai neveléshez (vers, mese, ének, rajzolás) szükséges kellékek.

Az óvónő a nagyobb gyermekeknek bővítsa az eszközválasztékát, elsősorban a szerepjátékokhoz kapcsolódó kellékekkel, félkész játékokkal, az azonosulást segítő ruhadarabokkal, másodsorban értelem- és képességfejlesztő játékokkal.

A gyermekek a környezetükből szerzett **tapasztalatokkal, élményekkel** gazdagítják a játék tartalmát. Az óvónő tegye lehetővé, hogy a családban, az óvodában, a tágabb természeti- és társadalmi környezetben szerzett tapasztalatokat a gyermekek újra és újra a játékban is átélhessék.

A programban kiemelt szerepet kapnak a mikro csoportos séták, erdei óvodai programok. Ezek fejlesztő hatása meg kell hogy mutakozzon a gyermekek tapasztalat-gazdagságában.

A 3-6-7 éves korban megjelenő játékfajták, s azok tartalmának, minőségének alakítása, a gyermekek egyéni sajátosságaihoz igazodva

A gyermekek játékában keverednek a különböző játékfajták, folytatódik az a fajta manipulálás, amely a játékeszközök rakosgatásában érhető utol, vagyis a **gyakorló játék**. Ezért legyen módja a gyermekeknek megismerni az eszközök, tárgyak különböző tulajdonságait, mert a

Pedagógiai Program.

véletlen cselekvéshez kapcsolódó „AHÁ” élmény sokféle felfedezési lehetőséget tartogat számukra. Ez az örömrész ad alapot a cselekvés többszöri megismétléséhez, amely szinte ritmikusan jelentkezik. Ezek a tevékenységek jól fejlesztik a szem - kéz koordinációt, kezesség-szemesség kialakulását, hatnak a laterális dominancia kialakulására.

Az óvónő kíséri érdeklődéssel a gyermekek halandzságát. A többszöri ismétléssel elmondott szöveg ritmusa a gyermekekben pozitív érzelmet kelt.

Az udvaron is biztosítsa az óvónő a gyakorló játék lehetőségét. Erre legalkalmasabb a homok, víz, kavics és olyan kisebb-nagyobb tárgy, amelyet a gyermek saját szabályai szerint rakosgat.

Az óvónő segítse a gyermek játékát tovább fejlődni. Már a legkisebbeknél is megjelenik a **szerepjáték**. Az óvónő szervezzen és vállaljon szerepeket, hogy a különböző szerepek megformálása minta legyen a közös cselekvésekhez. A kicsik játékában kapjon teret a feltételek biztosítása, a papás-mamás játék, a fodrászos, orvosos, kalauzos játék, ezek mindegyike egyszerű mozzanatokat jelenít meg együttlét, együtt mozgás formájában. A gyermekek szerepvállalását indirekt módon segítse az óvónő, hogy a szimbólumok, a „mintha” helyzetek minél gyakrabban megjelenhessenek.

A rendszeres, többször ismétlődő meseélmény igazi táptalaja a **dramatikus játéknak, bábozásnak**. A mesék megelevenítésében legyen résztvevő az óvónő, adjon modellt egy-egy szereplő megformálásához. Kezdetben használjanak minél több kelléket a képzeleti képek megjelenítéséhez, illetve a beleélő képesség, önkifejezés fokozása érdekében. A kiscsoportosok esetében - ha szükség van rá - legyen játékot kezdeményező, modellnyújtó játszótárs. Ebben a játékhelyzetben is legyen támogató, engedő és elfogadó. Segítsen azok játékában, akik kevésbé kreatívak, ötletszegények. Az óvónő avatkozzon be a játékba, ha a gyermekek durvák egymáshoz, vagy ha veszélyeztetik egymás épségét, nyugodt játékát.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

A gyermekek képesek állhatatosan, több napon keresztül egy azon játéktémában együttesen részt venni.

Játékukban dominánsan jelentkezik a szerepjáték.

Az ismert meséket többször dramatizálják, bábokkal eljátsszák.

Bonyolult építményeket képesek létrehozni.

Élvezik a szabályjátékokat, és képesek a normák betartására.

Társas viselkedésükben megjelennek az óvoda által preferált viselkedési szabályok.

Interakciójuk gazdag, kulturált és érthető.

Játékba integrált tanulás

E program szélesan értelmezi a tanulást. A gyermekek a tevékenységeik során szerzett benyomások, tapasztalatok, élmények alapján tanulnak, s általuk fejlődnek. A szociális és intellektuális tanulási képességek fejlődését az óvoda felerősíti. Ennek elsődleges terepe a játék és a teljes óvodai élet. Nem fér kétség ahhoz, hogy az óvodás gyermek értelmi képessége: érzékelése, észlelése, emlékezete, figyelme, képzelete, képszerű szemléletes gondolkodása a játékon keresztül fejlődik. A gyermekek örömmel és teljesen önként, spontán tanulnak.

Ehhez társulnak olyan szervezett tanulási lehetőségek, mint az óvónő által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, ami a gyermek kérdéseire, válaszokra épülő ismeretszerzését is magában foglalja.

Pedagógiai Program.

Az utánzásos, minta és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás folyamatában mindvégig az óvónő a főszereplő, aki tetteivel a legerősebb hatást gyakorolja a gyermekekre. Később felerősödik a társak hatása is.

A programban helyet kap az óvónő által kezdeményezett foglalkozásokon megvalósuló tanulás, amely számtalan probléma és feladatmegoldás lehetőségét adja a gyermekeknek. A program felfogása szerint a játékba integrált tanulás azt jelenti, hogy az óvónő által kezdeményezett tevékenységek a játékidőbe ékelődnek, tagolódnak, úgy, hogy nincs közben játék elrakás. A gyermekek a tevékenységek befejezése után igényük szerint visszatérhetnek eredeti játékukhoz vagy újat kezdenek. A napirend egyetlen egy napon felborul, a szervezett mozgástevékenység miatt.

Javaslat a gyermekek heti rendjének elkészítéséhez

(3-6-7 éves korosztálynak egyaránt alkalmas, csak az időkerete változik)

	Hétfő	Kedd	Szerda	Csütörtök	Péntek
Délelőtti játékba integrált tanulás	Vers, mese, dramatikus játék Ének-zene	Vers, mese, dramatikus játék Rajz, mintázás, kézimunka	Vers, mese, dramatikus játék	Vers, mese, dramatikus játék	Vers, mese, dramatikus játék Mozgás, mozgásos játékok
Udvari játékba integrált tanulás	Énekes játékok	A környezet megszeret-tetése, megismertetése	A környezet megszeret-tetése, megismertetése	A környezet megszeret-tetése, megismertetése	
Délutáni játékba integrált tanulás	Egyéni fejlesztések	Zenés, mozgásos percek, Egyéni fejlesztések	Egyéni fejlesztések	Zenés, mozgásos percek, Egyéni fejlesztések	Egyéni fejlesztések

A szervezett tanulás formái

(A 3-6-7 éves korosztálynak egyaránt alkalmas.)

Kötelező	Mozgás, mozgásos játékok Énekes játékok (4-5-6-7 éveseknek)
Közvetve kötelező	Vers, mese, dramatikus játék
Kötetlen	Rajz, mintázás, kézimunka

Pedagógiai Program.

A környezet megszerettetése, megismertetése

Ének-zene

Egyéni fejlesztések

A szervezett tanulás munkaformái

Frontális	Mozgás, Vers, mese, dramatikus játék, Zenés-mozgásos percek, Énekes játékok, Futás, kocogás
Mikrocsoportos⁸	Ének-zene, Rajz, mintázás, kézimunka, A környezet tevékeny megszerettetése, megismertetése
Egyéni	Részképességek fejlesztése egyéni igények szerint

A szervezett tanulás időkeretei gyermekenként

Korosztály	Vers, mese, dramatikus játék	Ének-zene	Rajz, mintázás, kézimunka	Mozgás, mozgásos játék	Zenés- mozgásos percek	A környezet megszeret- tetése, megismer- tetése
3-4 évesek	Naponta 5-10'	heti 1x 10-15'	heti 1x 10-15'	heti 1x 10-15'	heti 2x 6'	heti 1x 10-15'
4-5 évesek	10-15'	15-20'	15-20'	15-20'	8'	15-20'
5-6-7 éves	15-20'	30-35'	30-35'	30-35'	10'	30-35'

Pedagógiai Program.

A 3-4 évesek napi szervezett tanulási időkerete max. 35' A

4-5 évesek napi szervezett tanulási időkerete max. 45' A 5-6-

7 évesek napi szervezett tanulási időkerete max. 65'

A program megvalósításához szükséges tanulási módszerek:

A módszerek megválasztását a gyermekek életkori sajátossága, testi-lelki állapota, érdeklődése, kíváncsisága befolyásolja. Az óvónő az eljárásait változtatatosan, mindenkor az adott szituációnak megfelelően kombinálja. A játékosság, a felfedeztetés, ráébredés lehetősége, a közvetlen tapasztalatszerzéshez kapcsolódó gyűjtögetés, elemezgetés, rendszerezés minél gyakrabban jelenjen meg a tevékenységekben. Az óvónő törekedjen módszertani kultúrájának kiművelésére.

Alapelvek a tanulási folyamatok értékeléséhez

A gyermekek akkor tudnak önfeledten, boldogan tevékenykedni, ha sok buzdítást, dicséretet, pozitív megerősítést kapnak. Ezért az óvónő törekedjen arra, hogy mindegyik gyermek, mindennap kapjon valamilyen pozitív megerősítést. Kerülje a sztereotip értékeléseket (ügyes vagy stb.), helyette a gyermekek konkrét, jó cselekedetét, tettét emelje ki.

Az óvónő alkalmazza a differenciált, árnyalt értékelést.

Alkalmazza a jutalmazás sokféle módszerét: simogatást, megerősítő pillantást, testközelséget, gesztust, mimikát, szóbeli közlést egyénileg, a csoport előtt és a szülőknek egyaránt.

Az óvónő kerülje a tárgyi jutalmak osztogatását. Ha korábban gyakorlat volt, próbálja kiiktatni. Az apró jutalmak örömet szereznek ugyan a gyermekeknek, de egyben elveszik a „természetes jutalom” értékét. Ezen kívül irigységet szítanak a gyermekek között.

A büntetés teljes mértékben kerülendő a tanulási folyamatban, mert a gyermekek kíváncsiságát, érdeklődését, motivációját visszaszorítja, lefékezi. Az óvónő a tanulási szokásokat alakítsa úgy, hogy egy gesztus, tekintet, egy átrendeződés segítsen a nemkívánatos magatartás megszüntetésében.

Az óvónő törekedjen arra, hogy minden gyermek reálisan ismerje meg testi, lelki, szellemi értékeit, de azt is tudja, hogy melyek a hiányosságai.

Vers, mese, dramatikus játék

A tevékenység célja: a gyermekek érzelmi, értelmi és erkölcsi fejlődésének segítése, pozitív személyiségjegyeinek megalapozása a mágikussággal, a csodákkal teli meseélmények segítségével és a versek zeneiségével, rímeinek csengésével.

Az óvodapedagógus feladatai

A felhasznált irodalmi anyagok igényes összeállítása

A 3-6-7 éves korban kedvelt hagyományos formák biztosítása (mesélés, verselés, dramatizálás, bábozás, dramatikus játékok)

A gyermekek nyelvi képességeinek fejlesztése az irodalom eszközeivel

Pedagógiai Program.

A felhasznált irodalmi anyagok igényes összeállítása.

A felhasznált irodalmi anyagok igényes összeállítása⁹ az óvónők feladata. A művek kiválasztásában érvényesüljön a pedagógiai, pszichológiai, módszertani tudatosság és a tradicionális értékek továbbéltetése.

Az óvónő a legkisebbek **versanyagát** népi mondókákból, rigmusokból és legismertebb költőink ritmikus, zenei hatású, játékos verseiből állítsa össze. Olyan **meséket** válasszon, amelyek cselekménye egyszerű, érthető, ritmikus ismétlődések jellemzik.

Később a gyermekek meséi már lehetnek többfázisú állatmesék, népmesék, dramatikus népszokások, novellisztikus - realiztikus mesék. Kapjanak helyet a magyar klasszikusok és a mai magyar írók meséi is. Ebben a korban a népi mondókák, névcúfolók, halandzsaszövegű kiolvasók alkotják a tervezett mondókázás anyagát. Szerepeljenek a vidám, humoros versek, klasszikusok és mai magyar költők népköltészeti ihletésű, ritmusélményt nyújtó versei.

Az óvodáskor a mesehallgatás igazi ideje. Az állatmeséktől kezdve a cselekményesebb népmeséken, novellisztikus-realistikus meséken át épüljenek be a klasszikus tündérmesék, a tréfás mesék és műmesék a gyermekek mesetárába. A gyermekek a meseregényeket is szívesen hallgatják, folytatásait napokon keresztül izgatottan várják. A gyermekek versanyaga gazdagodjon a különböző típusú népi mondókákkal, kiolvasókkal. Ismerjenek meg olyan közmondásokat, amelyeket a környezet gyakran hangoztat. Az óvónő a nagyobbaknak olvasson bátran lírai műveket is, mert a gyermekek már megérzik a költői képek érzelmet kifejező erejét. A kiválasztott versek, mesék erősítsék a környezet megszerettetését, a néphagyományőrzést, az évszakok szépségét.

A 3-6-7 éves korban kedvelt hagyományos formák biztosítása

Az óvodába kerülő 3-4 éves gyermekek első igazi versélménye a mondókákhoz, **ölbeli játékokhoz** tapadnak. A népi mondókákhoz kapcsolódó mozdulatok, játékok felettébb nagy élvezetet jelentenek a gyermekeknek, mert a felnőtt ölében, testmelegében teljes biztonságérzetben hallgathatják. Ez a többször átélt fizikai kontaktus sokat jelent a gyermek és a felnőtt érzelmi egymásra találásában. Az óvónő teremtsen minél több lehetőséget a **vidám rigmusok** korai megkedveltetésére. A gyermekek az óvónővel együtt sokszor ismételjék az **állathívogatókat**, **altatókat**, **kiolvasókat**, de sohase keltse bennük ez a gyakorlás érzetét.

Az egyszerű állatmeséken keresztül fokozatosan szoktassuk rá a gyermekeket a mese figyelmes végighallgatására. A mese többszöri meghallgatása után legyenek élvezői a mese dramatikus feldolgozásának. Először az óvónők, a nagyobb gyermekek, majd a kicsik fokozatos bevonásával próbálják megjeleníteni az egyszerű meséket. Rövid, improvizált jelenetek bemutatásával a gyermekek ismerjék meg a **bábokat**. Az óvónő mutasson be párbeszéd formájában előadott rövid, ötletes jeleneteket.

A könyvek megszerettetése érdekében a gyermekek lapozgassanak leporellókat, színes képeskönyveket, s hozzák el otthonról kedvenc könyveiket, hogy megmutathassák egymásnak.

A vers, mese, **dramatikus játékok** illusztrálásához csak olyan kellékeket használjon az óvónő, amelyek elősegítik a képzeleti képek előhívását, s a meséhez való erős kötődés kialakulását.

Óvakodjon más eszközök használatától!

Pedagógiai Program.

Az óvónők és a nagycsoportos gyermekek bábozzanak, dramatizáljanak minél több alkalommal a kisebbeknek. Legyen ez színfoltja az óvodai ünnepeknek, rendezvényeknek is.

A kiscsoportos gyermekek ismerjenek meg 10-12 mondókát és 10-14 új mesét egy nevelési év alatt, s ezeket minél többször ismételtessék.

Az óvoda szervezzen a gyermekeknek rögtönzött óvodai báb- és dramatikus előadásokat, amelyeket a nagyobb korú gyermekek meglepetésként, örömmel mutatnak be a kicsiknek.

A nagyobb gyermekekben kialakul a mese, a vers szeretete. Igénylik, izgatottan várják az óvónők meséit. A gyermekek arcán megjelenik a belefeledkező áhítat, figyelő ámulat. Játékukban mind gyakrabban előfordul a mesélés, bábozás és az ismert mondókák, halandzsza szövegű kiolvasók ismételtetése. Az új versek kapcsolódnak a gyermekek élményeihez, tapasztalataihoz, hangulatához.

A gyermekek pozitív személyiségjegyeinek megalapozása érdekében a mese mondanivalóját az óvónő erősítse meg pl. egy közmondással, amit a szülőkkel is megbeszél, s jól látható helyen az öltözőben elhelyez. Így a szülők is együtt tudnak gondolkodni az óvoda léleknevelő hatásán, az erkölcsi tulajdonságok alakítgatásán. Az óvónő segítségével jelenítsék meg a meséket, a gyermekek élményeit. A gyermekek szeretnek bábjátékot rögtönözni, meséket kitalálni, elkezdett mesét a saját fantáziájuk szerint befejezni. Az óvónő teremtsen ehhez minél több lehetőséget.

A 4-5 éves gyermekek 4-5 mondókát, 5-6 rövid verset és 10-14 új mesét ismerjenek meg.

A nagycsoportos gyermekek körében is minden adandó alkalmat használjon fel az óvónő a kiolvasók, ritmusok ismételtetésére. A gyermekek nagyon élvezik a rímes találós kérdéseket, rímjátékokat. Legyen lehetőség az ilyen típusú játékokra is.

A gyermekek ismételtessék az előző években tanult verseket. Az új versek (15-20) bemutatása mindenkor kapcsolódjon a gyermekek élményeihez. Az óvónő lehetőleg ne szavaltassa a gyermekeket kórusban. Kerülje az éneklő hanglejtést. Ügyeljen a szavak gondos, tiszta ejtésére, az értelemszerű hangsúlyozásra.

(Kivételt képeznek a ritmikus versek pl. Weöres Sándor: Galagonya)

Az óvónő - főleg a délutáni pihenés alatt - olvasson el a gyermekeknek **folytatásos mesét**.

A gyermekek fantáziája gazdag. Az óvoda adjon a gyermeknek próbálkozási alkalmat a mese önálló befejezésére, mesék kitalálására. A közösen kitalált meséket nevezzék el a „**mi mesénk**”-nek.

A gyermekek fejezzék ki a mese cselekményét mozgással, mimetikus játékkal.¹⁰ A meseszereplők jellemző tulajdonságai alapján keressen az óvónő olyan közmondásokat, amelyekkel meg tudja erősíteni a erkölcsi tulajdonságokat. A gyermekek szeretik rajzban is kifejezni vers- és meseélményeiket. Ezekből készítsenek közösen albumot. Az auditív élményhez társuló vizuális élmény lehetőséget ad az ismétlésre, az élmények felelevenítésére.

A nagyobb gyermekek halljanak 15-20 új mesét a nevelési év folyamán.

E tevékenység minden nap megjelenik az óvodában. Az óvónő közvetett módon, zenei szignállal, mesepárnák elkészítésével, gyertyagyújtással csalogatja a gyermekeket a meseszobába (sarokba). Amikor minden gyermek megérkezik, csak akkor kezdi el a mesét, gyertyafénynél, vagy lámpagyújtás után. Egy héten keresztül ugyanazt a mesét hallják a gyermekek, hogy a rákövetkező héten eljátszhassák, megjeleníthessék különbözőképpen a

Pedagógiai Program.

mesealakokat. A tevékenység befejezését jelzi a gyertya elfújása vagy az óvónő éneke, ami stílusosan kapcsolódik a meséhez.

A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése, a versek, mesék, dramatikus játékok segítségével

A nyelvi képességek fejlesztésének leghatásosabb eszközei a mese, a vers, a bábozás és a dramatikus játékok. Ezeken keresztül a gyermekek elsajátítják a helyes ejtést, a tiszta beszédhallást és a nyelvtanilag helyes beszédet. A népi mondókák segítségével tisztítható a magán- és mássalhangzók helyes ejtése, kialakítható a gyermekek megfelelő artikulációja. A népköltészeti alkotásokból a gyermekek sok új fogalmat ismerhetnek meg. A bábjátékban, dramatikus játékokban a gyermekek kibontakoztathatják szabad önkifejezésüket. A dramatikus helyzetek lehetőséget adnak a társalgási kedv fokozására, önálló versmondásra.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

A gyermekek szívesen ismételtetik a verseket, rigmusokat.

Várják, igénylik a mesehallgatást.

Szívesen mesélnek, báboznak, dramatizálnak az óvoda kiscsoportosainak és a maguk szórakoztatására is.

Megjegyeznek 10-14 gyermekmondókát, 6-8 verset és 15-20 mesét.

Tudnak meséket, történeteket kitalálni, s azt mozgásban megjeleníteni.

Ének, énekes játékok, zenehallgatás

A tevékenység célja: a közös éneklés, közös énekes játék örömeinek megéreztetése, hogy azon keresztül formálódjon a gyermekek zenei ízlése, esztétikai fogékonysága. A gyermekek jussanak minél több olyan zenei élményhez, ami megalapozhatja zenei anyanyelvüket.

Az óvodapedagógus feladatai

A felhasznált zenei anyagok igényes, életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelő válogatása

A 3-6-7 éves korban megtervezhető hagyományos zenei tartalmak biztosítása

A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése mondókákkal, gyermekdalokkal és a zenei képességfejlesztő játékokkal

A felhasznált zenei anyagok igényes, életkornak és az adott csoport képességszintjének megfelelő válogatása

Az óvodai zenei nevelés során a gyermekek mondókákat, énekes játékokat, komponált gyermekdalokat ismernek meg. A mondókák, énekes játékok zenei anyanyelvünk művészi értékei.

A **3-4 éves korú gyermekek** nagyon élvezik az **ölbeli játékokat**, amelyeket a felnőttekkel közösen játszhatnak. Legyen ezek között arc-, kéz-, ujj és lovagoltató játék. A szeretetkapcsolat, a biztonságérzet kialakításának egy láncszeme a tapintásos kontaktussal összekapcsolt zenei élmény. A kicsik egyszerű, 4-5 hangból álló olyan **énekes játékokat**

Pedagógiai Program.

tanulnak meg könnyedén, amelyek álló helyzetben, játékos mozdulatokkal eljátszhatók. A gyermekek mindössze egy-két **komponált gyermekdalt** tanuljanak meg az ünnepek köszöntésére.

A **nagyobb gyermekeknek** is teremtsen az óvónő továbbra is olyan helyzetet, hogy minél gyakrabban játszhasanak ölbeli játékokat, mondogathassanak mondókákat. Ők már képesek arra, hogy nehezebb pentaton jellegű dúr hexachord hangkészletű énekes játékokat énekeljenek, amelyek mozgásanyaga is összetettebb. Megismerhetik a csigavonalat, hullámvonalat, szerepcserére épülő játékokat. A nyolcad, negyed ritmusképeken túl megjelenhet a szinkópa is. Igényes műválasztás domináljon a néhány alkalmi dal kiválasztásában is, melyekhez ösztönözzük a gyermekeket mozdulatok kitalálására.

Az **5-6-7 éves gyermekeket** ösztönözzük „anyáskodó” szerepre, játsszanak minél több ölbeli játékot a kisebbekkel. A döntés egyik játékos lehetősége a kiolvasó, amit különböző élethelyzetben is alkalmazhatnak a gyerekek. A zenehallgatáshoz olyan műveket válogasson az óvónő, amelyek felkeltik a gyermekek érdeklődését a nemes zene iránt. Az óvónő élethelyzethez kapcsolva tervezze meg a zenei élményközvetítést. Lehetőleg minél többször énekeljen népdalokat, de jelenjenek meg a zenei repertoárjában a rokon-, és más népek dalai, a magyar komponált műzene, altatódalok és a klasszikus műzene.

A 3-6-7 éves korban megtervezhető hagyományos zenei tartalmak biztosítása

A 3-4 éves gyermekek ismerjenek meg 6-8 mondókát, ölbeli játékot és 10-15 énekes játékot. A rövid mondókák, dalok 2/4-es üteműek legyenek, amelyekben negyed és páros nyolcad ritmusok találhatók.

Ezeket a játékokon keresztül ismerjék meg közvetve a **zenei alapfogalmakat**. Próbálgassanak halkabban, hangosabban beszélni, mondókát mondani és énekelni. Figyeljék meg a csendet, a környezet hangjait, egymás hangját és a dallamjátszó hangszerek hangszínét.

Érzékeltesék különböző játékos mozdulatokkal az **egyenletes lüktetést**. Az óvónő énekeltesse a gyermekek nevét, jelét, csalogassa őket énekelve a közös játékba, tevékenységbe.

Az óvónő keltse fel a gyermekek érdeklődését a **zenehallgatás** iránt, hogy a gyermekekben fokozatosan kialakulhasson az áhítatos zenehallgatás. Minél több zenei élményt közvetítsen, elsősorban énekes előadásával. A mindennapok során a különböző tevékenységekhez minél gyakrabban kapcsoljon zenei élménykiegészítést. Az óvónő a zene iránt érdeklődő szülőket próbálja bevonni a közös éneklésbe, az **évszaki** 30 perces rövid **hangversenyekbe**. A gyermekeknek legyen lehetősége 2-5 percig tartó hangszeres zenét, kórusmuzsikát videofelvételen, mikrocsoportban megtekinteni.

A **nagyobb, fejlettebb gyermekek** énekelgessenek 6-8 motívumból álló énekes játékokat, műdalokat. A 4-5 új mondóka és a 12-15 új gyermekdal megismerése mellett ismételgessék a 3-4 éves korukban tanult mondókákat, gyermekdalokat is. A dalok hangterjedelme továbbra is pentaton jellegű dúr hexachord maradjon.

Az énekes játékok közül az óvónő már nehezebbeket is válogathat, pl. szerepcserés párválasztó, sorgyarapító játékokat.

A gyermekek minél gyakrabban énekelgessenek önállóan az éneklési készség fejlesztése és az önálló éneklésnél tapasztalható gátlások leküzdése érdekében. Énekelgessenek egyénileg, mikrocsoportban halkabban - hangosabban, magasabban, mélyebben. Próbálják a levegőben felvázolni az énekek dallamvonalát.

Pedagógiai Program.

A gyermekek élvezettel játsszák a kérdés-felelet játékokat változatos szövegű és ritmusú motívumokkal. Mikrocsoportban minél többször legyen erre lehetőségük.

Érzékeljék minél több alkalommal az egyenletes lüktetést, a motívumok hangsúlyát és a mondókák, dalok ritmusát. Használjanak többféle népi ritmuseszközt a ritmusérzék fejlesztéséhez. Ezeket a „ritmus-hangszereket” barkácsolják közösen a szülőkkel, óvónókkal, hogy együtt tudjanak mondókázgatni, énekelgetni maguk és egymás örömeire.

A zenei élményközvetítés legyen mindennapos lehetőség az óvodában, kapcsolódjon minél többféle tevékenységhez.

Az **5-6-7 éves gyermekeknek** legyen lehetősége megismerkedni és sokat ismételgetni 4-7 új mondókát, 15-18 új énekes játékot és 3-4 alkalomhoz illő műdalt. A tanult mondókáknak, gyermekjátékoknak találjunk ki szimbólumot, melyeket helyezünk el a zenepolcon. Ezek emlékeztetnek a tanult dalokra és lehetőséget adnak a felidézésre, ismételésre, az élmények felelevenítésére. A dalok hangkészletére általában a félhang nélküli ötfokúság a jellemző. Az óvónő válogasson olyan dalokból, melyben szünet, szinkópa, triola ritmusjelek is megtalálhatók.

A legidősebb óvodások szabálytartó képessége megengedi, hogy az óvónő bonyolultabb párcsere, kapus, hidas, sorgyarapító-fogyó játékokat tervezzen, ami ennek a korosztálynak egyben a néptánca is.

Az óvónő a gyermekekkel együtt variálja az énekes játékok mozgásanyagát olyan egyszerű táncos lépésekkel, amit a felnőtt minta utánzásával követni tudnak (lásd a táncház).

Az óvónő a gyermekek tiszta éneklését minél gyakoribb egyéni énekléssel segítse elő. A hallásfejlesztést segítő fogalompárokat, pl. a halkabb-hangosabb éneklést kapcsolják össze a tempóváltoztatással, dallambújtatással, hangszínfelismeréssel.

A ritmusfejlesztés eredménye, hogy a gyermekek meg tudják különböztetni az egyenletes lüktetést és a dalok ritmusát.

A gyermekek játsszanak minél gyakrabban zenei formaérzék-fejlesztő játékokat, hogy különböző mozgással megérezhessék a motívumok hosszát. Az óvónő fejlessze a gyermekek alkotóképességét, teremtsen arra lehetőséget, hogy egy-egy zenei képességfejlesztő játékot többféleképpen lehessen megoldani.

Az ügyesebb 5-6-7 éves gyermekeknek adjon az óvónő lehetőséget, hogy metallofonon játszhasanak és próbálgassák a néhány hangból álló gyermekdalokat.

A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása

A zenei nevelés szervezeti formája is kötetlen és kötött jellegű. A munkaformái tovább differenciálódnak. Az ének-zenei képességfejlesztő játékokat kötetlen jelleggel mikrocsoportos munkaformában szervezze meg az óvónő. Ezzel a munkaformával az óvónő a gyermekek egyéni képességeit figyelembe véve eredményesebben tud fejleszteni. A kötött jellegű szervezett énekes játékot, lehetőleg az udvaron tartsa meg az óvónő, rossz idő esetén pedig a csoportszobában a délelőtti levegőzés előtt. Ebben a formában csak énekes játékokat tervezzen az óvónő, hogy semmi se szakítsa meg az önfeledt, élményteli játékot.

Az óvónő a zenehallgatást kapcsolja a különböző tevékenységekhez. Teremtsen a délutáni órákban arra is módot, hogy a gyermekek kedvük szerint megnézhessenek néhány perces kórusművet, hangszerekkel megszólaltatott klasszikus műzenét.

Pedagógiai Program.

A programhoz évszaki hangversenyek társulnak, amit elsősorban zeneiskolások, énektagozatú iskolás tanulók, szülők, nagyszülők, zenetanárok bevonásával szervez meg az óvoda.

A gyermekek nyelvi képességének fejlesztése a mondókákkal, gyermekdalokkal és a zenei készségfejlesztő játékokkal

A gyermekek lassabban énekelnek, mint ahogyan beszélnek. A lelassított mondókák, énekek ismételtetése segíti a helyes artikulációt, a szavak szép, pontos kiejtését. A mondókák, énekek szövegének hangleadása, hangsúlya, ritmusa, hangerejének utánzása megéretteti a nyelv kifejezőerejét, szépségét.

Az éneklési készség fejlesztését szolgáló hangutánzó szavak éneklése segíti a magán- és mássalhangzók pontos képzését, kiejtését. A sokféle énekes játék adjon alkalmat a szókinés bővítésére.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

A gyermekek élvezettel játszanak énekes játékokat. A gyermekek gátlások nélkül tudnak egyedül énekelni. Évezettel tudnak zenét hallgatni. Megkülönböztetik a zenei fogalompárokat. Tudnak ritmust, mozgást, dallamot rögtönözni. Érzik az egyenletes lüktetést és a dalok ritmusát.

Rajzolás, mintázás, kézimunka

A tevékenység célja: a gyermekek élmény-és fantáziavilágának képi, szabad önkifejezése. A gyermekek tér, forma, szín képzetének gazdagítása, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítása.

Az óvodapedagógus feladatai

A gyermeki alkotó-alakító tevékenység feltételeinek megteremtése

A 3-6-7 éves korban tervezhető alkotó - alakító tevékenységek tartalmának, minőségének differenciált fejlesztése

A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása

A gyermeki alkotó-alakító tevékenység feltételeinek megteremtése

Az alkotó tevékenységhez méretben, minőségben megfelelő eszközök szükségesek. Az eszközök kiválasztásában a praktikum, a célszerűség és az esztétikum szem előtt tartására szükséges törekedni.

Az alkotó-alakító tevékenységekhez az a megfelelő hely, ahol a mozgó gyermekektől védett az alkotók köre.

A különböző méretű anyagok elhelyezéséhez tárlóhelyekre van szükség. A munkaasztalt úgy alakítsa ki az óvónő, hogy max. 6 gyermek egyszerre kényelmesen elférjen, és közel legyenek a tárlóhelyek.

Az alkotó tevékenységhez olyan légkör szükséges, amelyben a gyermekek szívesen bekapcsolódnak a munkába, s az elrontott, sikertelen lépéseiket minden lelki feszültség nélkül javítják vagy előről, kezdik.¹⁴

Az óvónő a tevékenységhez biztosítson elegendő időt is. A gyermekek lehetőleg addig alkossanak, ameddig kedvük tartja.

Az óvónő a gyermekeknek egyenként tanítsa meg az eszközök biztonságos kezelését. A rajzoláshoz, festéshez, mintázáshoz, anyagformáláshoz, szövésfonáshoz, batikoláshoz,

Pedagógiai Program.

origamihoz, építéshez, a kézimunka egyéb fajtáihoz, a műalkotással való ismerkedéshez az óvónő gondolja végig a feltételeket, s teremtsen meg még a mindennapi szabad játékban is. A gyermekek a festéshez, korongozáshoz köpenyt vagy kötényt használjanak, hogy óvják a tiszta ruhájukat

A 3-6-7 éves korban tervezhető alkotó, alakító tevékenységek tartalmának, minőségének differenciált fejlesztése

Az óvónő az óvodába kerülő **3-4 éveseknek** tegye lehetővé, hogy játszva ismerkedhessenek az anyagokkal, eszközökkel és a technikai kivitelezés módjaival.

A tevékenységek a képalakítás, a plasztikai munkák és az építés köré csoportosíthatók.

Az óvónő tervezze meg a **képalakító tevékenységek** technikáját, eszközeit. Nem tervezhető a szándéktalan firka, és a látszólag szándékos forma-firka időszakában a témajavaslat. A gyermek az elkészült firkák után fogalmazza meg, hogy mit alkotott. A gyermekeknek később is legyen lehetősége az élményeiknek, érdeklődésüknek megfelelő szabad témaválasztásra. Alkossanak a gyermekek képeket festéssel, zsírkrétával, papírragasztással, anyagba-homokba karcollással, nyomattal stb. Az óvónő segítse a gyermekek képalakító készségeinek megindulását a szórt elrendezéstől a képelemek, részformák elemeinek egymáshoz rendezésével.

A gyermekek tetszés szerint vegyenek részt a **plasztikai alakításban**. Ismerkedjenek az anyagok alakíthatóságával nyomkodva, ütögetve, gyurkálva, gömbölyítve, simítva, sodorva, mélyítve, tépegetve, karcollva stb. A gyermekeknek legyen biztosítva a mindennapi agyagozás.

A legkisebb óvodások is ismerkedjenek az **építés** során a különböző tárgyak formáival, alakzataival. Teremtsünk olyan lehetőséget, hogy szívesen beszéljenek alkotásukról, s örüljenek a létrehozott produktumnak. Ezért a rajzos munkaterületen alakítsunk ki egy esztétikus polcot, képtároló lehetőséget, hogy sokáig tudjanak gyönyörködni alkotásaikba.

A gyermekek az óvodában évszakonként megrendezett ovi-galériával ismerkedjenek meg. Kis csoportokban többször legyen módjuk megnézni, megcsodálni a kiállított alkotásokat. A gyermekek a kiállított alkotásokról nyilvánítsanak véleményt. Az óvoda ovi-galériája legyen az 5-6-7 évesek ízlésformáló, szemet gyönyörködtető, beszélgető helye, ahol a műalkotások hangulati, formai, színbeli hatásáról esik szó. A gyermekek kis csoportokban személyesen találkozzanak a kiállító iskolásokkal, alkotó rajztanárral vagy művésszel. Legyenek büszkéek óvodájuk galériájára, invitálják szüleiket, nagyszüleiket is a látvány megtekintésére.

Az óvónő a **4-5 éves gyermekek** alkotó-alakító tevékenységét gazdagítsa, bővítse tovább. A gyermekeknél megjelenő szándékos **képalakító** tevékenységet segítse élményeikhez kapcsolható témajavaslatokkal, s ezekhez legkifejezőbb legmutatósabb technika kapcsolásával. Jelenjen meg a gyermekek rajzában az emberábrázolás, a környezet, a tárgyak, a cselekvések saját elképzelés alapján történő megjelenítése. A gyermekek gyönyörködjenek a gazdag formákban, a színkeveréssel alkotott színárnyalatokban. Használjanak ceruzát, krétát, filc- és rost írókat, fapálcákat, különböző vastagságú ecseteket a rajzok finomabb kidolgozásához. A gyermekek nagyon szeretnek spárgából, fonalakból, textilből, termékekből képeket komponálni, teremtsünk erre is lehetőséget.

A **plasztikai munkák** során legyenek képesek a formák tagolására. Tudjanak játékuhoz kellékeket, valamint alkalmi ajándéktárgyakat készíteni. Használjanak különböző formájú textilt, bórdarabot, gallyakat, terméseket a plasztikus formák létrehozásához.

Pedagógiai Program.

Az **építés** során próbálkozzanak a tér variálásával, az építés részletezésével. Használjanak ehhez pl. nagyobb méretű dobozokat, takarókat, térelválasztó elemeket, berendezési tárgyakat.

A gyermeket aktivizáljuk az eszközök előkészítésére, tisztán tartására, elrakására.

Az 5-6-7 éves gyermekek alkotó-együttműködési készségét figyelembe véve az óvónő segítse a képi, a plasztikai és a környezetalakításból eredő aktív tárgykészítés bővülését.

A **képalakító alkotás** során a gyermekek minél többször alkossanak közös kompozíciót. Az óvónő gazdagítsa a technikai megoldásokat és az eszközlehetőségeket pl. batik, kollázsok, plakettek, domborművek, viaszkarc, lenyomatok stb. alkalmazásával. A saját élményeken alapuló cselekményes témákban jelenjenek meg a mesék, versek, énekes játékok, ünnepek eseményábrázolásai is. A gyermekek alkalmazzanak a képalakításhoz minél eredetibb megoldásokat, jelenítsék meg a formákat, színeket egyéni módon.

A gyermekek **plasztikai munkájában** is jelenjen meg a közös térbeli, többalakos kompozíció, egy-egy mesejelenet, énekes játék, élethelyzet stb. Egyénileg dolgozzanak korongozón, kisméretű szövőkereteken.

Az óvoda „legidősebbjei körében” alakítsuk ki az ajándékkészítés igényét. Biztassuk őket, hogy az ünnepekre, a vendégek fogadására készítsenek ajándékot szüleik, vendégeik részére, de gondoljanak az óvoda legkisebbjeire és felnőttjeire is. Éljk át minél gyakrabban az ajándékozás örömét.

Az óvónő segítse a gyermekeket a játékok, bábok, játékkellékek készítésében. Szülők segítségével gyűjtsék az alkotó-alakító munkához szükséges anyagokat. A gyermekek legyenek megtervezői a környezetalakító, díszítő munkának. Vonjuk be a szülőket is az óvoda szépítésébe.

Az óvónő segítse a gyermekeket abban, hogy az építés során nagyobb méretű elemekből, térben állítsanak össze pl.: búvóhelyeket, mobil színpadot, drámajátékhoz szükséges egyszerű díszleteket stb. A térbeli tapasztalat segítse az eredeti megoldások kivitelezését is.

A gyermekek lehetőleg teljesen önállóan készítsenek elő, illetve gondozzanak minden anyagot, eszközt, amelyek az alkotó tevékenységhez szükségesek. Az óvónő több napon át tartó építés lehetőségét is biztosítsa a gyermekeknek.

A tevékenység differenciált szervezeti formáinak biztosítása

Az alkotó-alakító tevékenységek a mindennapi játékban egyénileg, párban, kis csoportokban megjelenő játékfajta. Az óvónő egy héten egyszer tudatosan irányított mikrocsoporthoz, kötetlen formájú tevékenységet szervez. Az óvónő által előkészített eszközök motiválják a gyermekeket az alkotó-alakító tevékenységre. Az egyéni segítségnyújtás érdekében egyszerre csak 5-6 gyermek vegyen részt a tevékenységben. Az óvónő teremtsen meg annak lehetőségét, hogy minden gyermek ilyen formában megalkothassa az ajánlott eszközfeltételekkel képi-plasztikai

elképzelését. A gyermekek jelenítsék meg személyiségük kivetített darabját, amelyben érzelmeik, vágyak, szorongásaik, fantázia- és élményviláguk megmutatkozik.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végére

Képalakításban egyéni módon jelenítik meg élményeiket, elképzeléseiket.

Pedagógiai Program.

A gyermekek alkotására jellemző a részletező formagazdagság, a színek variálása. Színhasználatukban érvényesítik kedvenc színeiket

Örülnek egyéni és közös kompozícióiknak.

Plasztikai munkáik egyéni, részletezőek.

Téralakításban, építésben közösen vesznek részt.

Rácsodálkoznak a szép látványra, tudnak gyönyörködni benne.

Megfogalmazzák értékítéletüket, beszélgetni tudnak az alkotásokról.

Önállóan és csoportosan is készítenek játékokat, ajándékokat, kellékeket.

A mozgás, mozgásos játékok

A tevékenység célja: a gyermekek természetes, harmonikus mozgásának, testi képességeinek fejlesztése játékos formában. Cél továbbá a gyermekek tájékozódásának, alkalmazkodó képességének, valamint a személyiség akarati tényezőinek fejlesztése úgy, hogy megmaradjon a gyermekek szabad mozgáskedve.

Az óvodapedagógus feladata

A 3-6-7 éves korban tervezhető mozgásfejlesztő játékok összeállítása

A különböző szervezeti formák megteremtése a gyermekek mozgás-szükségletének differenciált kielégítése érdekében

A 3-6-7 éves korban tervezhető mozgásfejlesztő játékok összeállítása

A gyermekek nagymozgása (járás, futás, kúszás, mászás) jól fejleszthető az óvoda udvarán, ahol tér és mozgásfejlesztő eszközök állnak a rendelkezésükre. A szabad mozgás zavartalan gyakorlási lehetőséget ad az irányított mozgástevékenység alatt megismert mozgásformák többszöri ismételtesére. A mozgásos tevékenységeket, s azok eszközeit mindenkor a gyermekek életkorához, fejlettségi szintjéhez és a csoportok összetételéhez méretezzük.

Az irányított mozgásos játékok során a **3-4 éves gyermekek** nagymozgásának fejlesztésére helyezzük a hangsúlyt. Ismerkedjenek meg **futásgyakorlatokkal**,¹⁶ pl. futás különböző irányban, futás feladattal, különböző futásformákkal. Játshassanak **ugrásgyakorlatokat**, pl. szökdeléseket, sorozatugrásokat, rövid nekifutásból fellépéseket majd leugrásokat.

Ismerkedjenek meg **dobásgyakorlatokkal**, **labdagyakorlatokkal**, pl. hajítás helyből távolba, hajítás helyből célba, labda feldobás - elkapás, labda leütés - elkapás stb.

A mozgásos játékok adjanak teret a **támaszgyakorlatok** gyakorlására, pl. csúszások, kúszások, mászások. A **talajtorna** eleme is jelenjen meg a játékokban, pl. gurulás a test hossz tengelye körül. A gyermekek játszhasználnak minél több **egyensúlyozó játékot**. Az óvónő használjon többféle kéziszert a különböző típusú mozgásos játékokhoz. A mozgásfejlesztő játékok ne legyenek se túl könnyűek, se túl nehezek. Készítsék a gyermekeket elvárható erőfeszítésre. Az óvónő rendszerint mutassa meg a helyes mintát, és igényelje a mozdulatok pontos, esztétikus gyakorlását. A csoportteremben legyen mozgásra készítő eszköz, pl. bordásfal, Tini-kondi, szivacs-szőnyeg stb.

A **4-5 éves** gyermekek természetes mozgásában még mindig a nagymozgások fejlesztésére kerüljön a hangsúly. Az irányított mozgásos játékokban jelenjenek meg a **futásgyakorlatok**, pl. fussanak három, négy akadályon át, fel- és lelépéssel, átbújással, tárgyhordozással stb.

Pedagógiai Program.

Az óvónő szervezzen **ugrásgyakorlatokat**, pl. egy lábon, páros lábon, szökdelésekből, valamint felugrás két lábra, leugrás két lábra, játékos helyből-távolugró versenyt stb.

A **dobásgyakorlatok** során próbálgassák a célbadobást egykezes felső dobással, babzsák távolba hajtásával harántterpeszállásból. A gyermekek minél gyakrabban játszhassanak labda-gyakorlatokat, hogy tudják a labdát feldobni és elkapni, különböző testhelyzetben gurítani.

Az irányított mozgásos játékok során gyakorolják a **támaszgyakorlatokat**, pl. csúszást, kúszást, mászást, talajon és szereken.

A **talajtorna** anyagaként jelenjen meg a gurulóátfordulás és a kézenállás előgyakorlata, „a csikórugdalozás”. Kapjon kiemelt szerepet az egyensúlyérzék fejlesztése, a szem-kéz, szem-láb koordináció differenciálódása.

A gyermekek játszhassanak **egyensúlyozó játékokat** 5 cm széles vonalon, vízszintes és rézsútós szereken. Az óvónő tervezzen lábboltozat erősítő speciális járás- és gimnasztikai gyakorlatokat.

Az **5-6-7 éves gyermekek** mozgása összerendezett, harmonikus ritmusú. Sokféle mozgáselemet ismernek, amit szívesen ismételnék játékos formában. Hangsúlyt kap ennél a korosztálynál a finommotorika fejlesztése és a szabályjátékok gyakorlati alkalmazása. Az óvónő minél gyakrabban tervezzen kisebb testrészekkel végzett mozgásokat. Használjanak különböző kéziszerket, pl. szalagokat, rövidebb-hosszabb botokat, kisebb-nagyobb labdákat és kendőket.

A különböző típusú **futógyakorlatokat** sorverseny, váltóverseny, versenyfutás közben gyakorolják a gyermekek. Ismerjék meg a fokozódó futást, a gyorsfutást és a lassú futást.

Végezzenek **ugrásgyakorlatokat**. Szökdeljenek páros és egy lábon haladással. Végezzenek sorozatugrásokat, különböző magasságú és különböző távolságban elhelyezett tárgyakon át. Néhány lépés nekifutással gyakorolják a magas- és távolugrásokat.

A gyermekek játszhassanak **dobásgyakorlatokat**. Dobjanak egykezes, kétkezes, alsó- és felső dobással célba, 2 m magas kötél felett is. A gyermekek nagyon kedvelik a **labdagyakorlatokat**. Vezessék a labdát járás, futás közben. Minél gyakrabban labdázhassanak párokban, kisebb csoportokban.

Végezzenek **támaszgyakorlatokat**,¹⁷ pl. pók, rákjárás, talicskázással. Ismételjék az óvodában tanult talajtorna elemeket: guruló-átfordulást, a test hossz tengelye körüli gurulást és a lépő láb magasra lendítésével a kézenállást. **Egyensúlyozzanak** padon járással, fej-, kar- és lábmozgásokkal összekötve.

Az óvónő szervezzen az édesapák segítségével ovi-focit, ovi birkózó versenyeket elsősorban a fiúk részére. E házi bajnokságnak is legyen meg a jelképrendszere, pl.: macikupa, a csapatokat megkülönböztető vállra akasztható szalagok stb. Próbáljunk a szülőkkel együtt, a szülők bevonásával sportnapokat szervezni.

A különböző szervezeti formák megteremtése a gyermekek mozgásszükségletének differenciált kielégítése érdekében

Az óvónő a gyermekek szabad mozgását a délelőtti és a délutáni udvari játék és séta során biztosítja. Az irányított mozgásos játékokat mindhárom korosztálynak az óvónő heti egy alkalommal szervezze meg, különböző időkerettel. A mindennapi testedzés: a kocogás, futás mindhárom korosztálynak ajánlott. A futás mennyiségét a gyermekek szabadon

Pedagógiai Program.

határozassák meg. Hetente legalább kétszer **„Zenés, mozgásos percek”** megszervezését ajánljuk, ahol a gyermekek korcsoportonként különböző időkeretben zenére mozoghatnak. Az utánzásokon alapuló mozgás anyagát az óvónő gimnasztikai elemekből építse fel, pl. kartartások, testhelyzetek kar-, törzs-, térd- és lábmozgások, valamint különböző irányú járásgyakorlatokból. A szabadban szervezett énekes játékok is jól szolgálják a gyermekek mozgásszükségletének kielégítését.

A fejlődés várható eredményei az óvodáskor végére

A gyermekek szeretnek mozogni, kitartóak a mozgásos játékokban.

Betartják a szabályokat a különböző versenyjátékokban

Ismerik az irányokat, tudnak a térben tájékozódni.

Tudnak ütemtartással járni, gimnasztikai gyakorlatokat esztétikusan végezni.

Szeretnek futni, képesek 50-100 métert kocogni.

Tudnak helyben labdát vezetni.

Célba dobhatnak egykezes felsődobással.

Az ugrásokat talajérsékor fékezni tudják.

A környezet tevékeny megszerettetése

A tevékenység célja: a közvetlen és tágabb környezet felfedezése során a gyermekek pozitív érzelmi viszonyának kialakítása a természeti- emberi-tárgyi világ értékei iránt. A környezet megismerése közben a gyermekek mennyiségi, alaki, nagyságbeli, tér- és síkbeli szemléletének alakítása.

Az óvodapedagógus feladatai

A 3-6-7 éves korú gyermekeknek érthető helyi környezeti értékek összeállítása a környezetük felfedeztetése és megszerettetése érdekében

A gyermekek kommunikációs készségének fejlesztése a közvetlen tapasztalat- és ismeretszerzés során

A tevékenység differenciált szervezeti formáinak megteremtése

A 3-6-7 éves korú gyermekeknek érthető helyi környezeti értékek összeállítása a környezetük felfedeztetése és megszerettetése érdekében

A 3-4 éves gyermekek az óvoda elfogadása, megszerettetése, után ismerkedjenek meg az óvoda közvetlen környezetével.

Figyeljék meg az évszakok szépségét, színeit, jelenségeit, időjárását, növényeit. Gyűjtsenek terméseket, leveleket, kavicsokat, tollakat, évszakokra jellemző képeket. Látogassák meg a közelben lakó csoporttársaikat, beszélgessenek a család tagjairól. Ismerkedjenek meg az óvoda utcájával, épületeivel, boltjaival, fodrászüzletével, az ott található intézményekkel, az utcában élő állatokkal, növényekkel. Ha szobor, vagy szökőkút van a környezetükben, azt gyakorta nézegessék meg. Beszélgessenek a környezet formáiról, nagyságbeli, mennyiségi jellemzőiről.

Az óvónő a téli időszakban tegye lehetővé, hogy a gyermekek vadállatokról készült videofelvételeket (maximum 5-10 perceset) megnézhesenek.

Az óvónő a 4-5 éves gyermekek tapasztalat- és élményszerző sétáit az óvoda utcáján túl, az óvoda közvetlen környezetében szervezze meg. Az óvónő törekedjen a megfigyelések, gyűjtőmunkák gazdagítására, differenciálására.

Pedagógiai Program.

A gyermekek az évszakok szépségét, jelenségeit, az időjárás-változását megfigyelésük után jelezzék az évszakokat bemutató jeltáblákon.

Tudjanak gyönyörködni az évszakok növényeiben. Keressenek összefüggéseket az időjárás és az emberek tevékenysége között. Gyűjtsenek terméseket, s azokat hasznosítsák az óvónő segítségével. Végezzenek rügyeztetést, magvak csíráztatását, hajtatást. Közösén készítsenek albumot az évszakokról gyűjtött képekből.

Látogassanak el a családokhoz, nézegessenek családi képeket. A gyermekek mutassák be a család tagjait, otthonukat.

A gyermekek látogassanak el az óvoda közvetlen környezetében lévő orvosi rendelőbe, szolgáltató üzletkebe, intézményekbe. Csodálják meg a környezetükben található esztétikai alkotásokat. Gyakorolják a gyalogos közlekedés szabályait. Ismerjék meg a személy- és teherszállító járműveket.

Az óvoda környezetében élő háziállatokat, madarakat, bogarakat ismerjék meg.

A téli időszakban az óvónő tegye lehetővé, hogy a gyermekek vadállatokról szóló videofelvételeket (10-15 perces időtartamút) tekinthessenek meg.

Az 5-6-7 éves gyermekek ismerkedjenek meg az óvoda tágabb környezetével. Fedezzék fel az évszakok szépségét, a színeik árnyalatát, a környezet szennyeződéseit (víz, levegő, föld), a növények fejlődési feltételeit.

Gondozhatnak terráriumot vagy flóráriumot, és csíráztassanak, ültessenek növényeket. Szaporítsanak töosztással növényeket.¹⁸ A gyermekek megismerkedhetnek gyógyfüvekkel, mezei virágokkal, vadon termő ismertebb növényekkel is. Az óvónő a szülők bevonásával szervezze meg az állatok napját (október 4.), a víz világnapját (március 20.) és a föld napját (április 22.).

A gyermekek végezhetnek egyszerű kísérletet a növényekkel, állatokkal (pl. földi giliszta farm, katicabogár altatása), vízzel, levegővel és a talajjal is.¹⁹

A gyermekek ismerjék meg a felnőttek munkáját, látogassanak el többféle munkahelyre, ahol szüleik dolgoznak.

A természet kincseit őrző sarokban a gyermekek osztályozzák az összegyűjtött anyagokat, s amit lehet, hasznosítsanak. Az évszakokat bemutató tábla mellett tervezzenek napszak-bemutató táblát is, amit a gyermekek önállóan kezelnek.

Látogassanak el a középületekbe: múzeumba, színházba, kiállító termekbe, építkezésekhez, bölcsődébe, óvodába, iskolába, vasútállomásra. Legyen sok ismeretük a szárazföldi, vízi, légi közlekedésről.

Látogassák meg környezetük háziállatait, figyeljék meg, hol élnek. Hasonlítsák össze az ismert állatok környezetét, életmódját.

Az óvónő a gyermekeknek mutassa be videofelvételen keresztül a vadon élő állatok környezetét, életmódját.

A gyermekeknek legyen lehetősége - érdeklődésük szerint - többször megtekinteni az állatokról szóló videofelvételeket.

A gyermekek kommunikációs készségének fejlesztése a közvetlen tapasztalat- és ismeretszerzés során

A mikrocsoportos tapasztalatszerzés lehetőséget ad a gyermek - óvónő személyes beszélgetéseire. Az óvónő minden gyermekre oda tud figyelni, minden kérdésére tud

Pedagógiai Program.

válaszolni. Ez a szervezeti forma kiválóan segíti a gyermekek szókincsének, nyelvi kifejezőképességének fejlesztését. A valós élethelyzetek természetes módon teszik lehetővé, hogy a gyermekek alkalmazzák a helyes köszönést, bemutatkozást, megszólítást, véleménynyilvánítást, a szándékok kifejezését, mint a kérés, tudakozódás, üzenetközvetítés.

A gyermekek között erősödik a tapasztalatok közzététele, a látottak folyamatos elbeszélése. Az óvónő tegye lehetővé, hogy a gyermekek értelmesen, összefüggően kifejezhessék gondolataikat, érzelmeiket, kívánságaikat, észrevételeiket.

A tevékenység differenciált szervezeti formáinak megteremtése

A gyermekek fejlesztése mindhárom korosztály esetében mikrocsoportban történik, a közvetlen tapasztalat- és élményszerző séták alkalmával.

Az óvónő hetente egy természeti - emberi - tárgyi környezeti téma megfigyelését tervezze. A délutános óvónő megérkezése után a délelőtti óvónő a hét három délelőtti maximum 8-10 gyermekkel megfigyelteti a tervezett témát.

Az élmények egyeztetésére az ebéd előtti öltözködés, a gyűjtemények közvetlen megtekintése és az évszaki albumok összeállítása ad lehetőséget. Évszakonként egy alkalommal erdei óvodai program megszervezésére kerülhet sor.

A 3-4 éves gyermekek erdei óvodai programja félnapos, az óvoda közelében található ligetes, fás park ad erre lehetőséget. (A hátizsákokba elkészített tízórai jelzi a félnapos levegőn tartózkodást.)

A 4-5 éves gyermekek kétszer fél napot is tervezhetnek a természetben tartózkodásra.

Az 5-6-7 éves gyermekek két teljes napot is kint tölthetnek, akár távolabbi erdőligetes terepen, ahol az egészséges életmódjuk biztosításához megvannak a feltételek. (Az időkeretek csak ajánlások, az óvónő a helyi körülményeknek megfelelően tervezze meg az erdei programokat.) Az óvónő készítsen minél több videofelvételt vagy fotót a közvetlen tapasztalatokat közvetítő, felfedeztető tevékenységekről, hogy a gyermekek a felvételek többszöri megtekintése segítségével újra meg újra átélhessék az élményeiket.²⁰

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

Tudják lakcímüket, szüleik pontos nevét, foglalkozását, óvodájuk nevét.

Tudják saját születési helyüket és idejüket.

Különbséget tudnak tenni az évszakok között, gyönyörködni tudnak szépségében. Felismerik a napszakokat.

A gyermekek ismerik a környezetükben lévő intézményeket, szolgáltatókat, üzleteket, esztétikai alkotásokat.

Ismerik a háziállatokat, vadállatokat, madarakat, bogarakat. Ismerik környezetük növényeit, s azok gondozását.

Gyakorlottak az elemi közlekedési szabályok betartásában. Ismerik a közlekedési eszközöket.

A tárgyakat meg tudják számlálni legalább 10-ig, össze tudják hasonlítani mennyiség, nagyság, forma, szín szerint.

Megkülönböztetik a jobbra - balra irányokat, értik a helyeket kifejező névutókat (pl. alá, fölé, közé stb.).

Pedagógiai Program.

Kialakult a beszédhelyzethez és az anyanyelvi szabályokhoz illeszkedő, jól érthető beszédük.

Ismerik az alapvető viselkedés szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek.

Élvezik és többször megtekintik a tapasztalatszerző sétákon, kirándulásokon, rendezvényeken készült videofelvételeket, fotókat.

Munka jellegű tevékenységek

A tevékenység célja: a gyermeki munka megszerettetésén keresztül olyan készségek, tulajdonságok kialakítása, melyek pozitívan befolyásolják a gyermekek közösségi kapcsolatát, kötelesség-teljesítését.

Az óvodapedagógus feladata

A különböző típusú munka jellegű tevékenységek tervezése, s azok feltételének biztosítása

A különböző típusú munka jellegű tevékenységek tervezése, s azok feltételének biztosítása 3-6-7

Az óvodások munka jellegű tevékenysége a játékból bontakozik ki, elsősorban önmagukért, majd a közösségért végzik. Kezdetben az óvónő segítségével, később teljesen önállóan, öntevékenyen. Az óvónő mindegyik munkafajtánál adjon mintát az eszközök, fogások, s azok sorrendiségének megismeréséhez. Úgy segítsen a gyermekeknek, hogy minél többször át tudják élni a munka örömét, a célért vállalt erőfeszítés szépségét, nehézségét. Az óvónő értékelése legyen buzdító, megerősítő, hogy a gyermekekben pozitív viszony alakuljon ki a rendszeres munkavégzéshez.

A **3-4 éves gyermekek** az óvónőt figyelve részt vesznek a növények, állatok gondozásában, etetésében. A kerti munkában követik a termések, falevelek elszállítását, a nagycsoportosok veteményezését, a növények locsolását, és közreműködnek az érett gyümölcsök összeszedésében stb.

A **4-5 éves gyermekek** közösségi kapcsolatát jól fejleszti a naposi munka, amit akkor célszerű bevezetni, ha a gyermekek készségszinten ismerik a munkafolyamat menetét, fogásait. (Az önkiszolgáló tevékenység ezt jól előkészíti.) E program megerősíti a naposi munka fontosságát, amit az étkezési feladatok elvégzéséhez, de egyéb munkafajtákhoz is ajánlunk.

Az óvónő tervezze meg az egyéni megbízások lehetőségeit pl. információk közvetítése, kisebbek segítése az öltözködésben, ajándékkészítés a kicsiknek, az óvoda dolgozóinak, a jeles napok, rendezvények előkészítése stb.).

Az óvónő a gyermekeknek adjon lehetőséget növény- és állatgondozásra. A gyermekek működjenek közre az élősarok gondozásában, a szobanövények átültetésében, a virágoskert megtervezésében és ápolásában, az óvodaudvar tisztántartásában, pl. a fű gondozásában, az avar összegyűjtésében, öntözésben, a veteményeskerti munkában.

Az óvónő segítségével a gyermekeknek legyen lehetősége az akváriumot, terráriumot és a madáretetőt gondozni.

Az **5-6-7 éves óvodások** önállóan végzik a naposi munkát. Közösén eldöntik a munka megosztását. Ízlésesen, esztétikusan tálalják fel az ételeket. Étkezés után a szokásrendnek megfelelően, mindent a helyére tesznek. Fölseprik a morzsákat, feltörölik az asztal környékét.

Pedagógiai Program.

Végezzenek önállóan környezetszépítő munkát, játéktisztítást, mosást, szárítást, egyszerű javításokat, polcok lemosását, sütés nélküli édességek, vitaminsaláták készítését.

Rendszeresen segítsenek a kicsik öltöztetésében, készítsenek nekik meglepetéseket.

Az óvónő úgy irányítsa a növény- és állatgondozást, hogy a gyermekek minél több műveletet tudjanak önállóan végezni. A kerti szerszámokat önállóan használják, gondozzák. Minden évszakban segítsenek a járdák, utak tisztításában. A növények gondozását a magvetéstől a termések összegyűjtéséig együtt tervezzék és végezzék a felnőttekkel.

A fejlődés várható eredménye az óvodáskor végén

A gyermekek szeretnek közösen dolgozni.

Örülnek, ha a kötelességüket teljesítik.

Önállóan, igényesen végzik a naposi munkát.

Szívesen vállalkoznak egyéni megbízatások elvégzésére.

Szívesen közreműködnek a növények és állatok gondozásában.